

„Az evangélikusok között viszont ma is szép számmal vannak közösségek, amelyek nagy tisztelettel és szeretettel gyakorolják a zsoltairos istentiszteletet.”

Hogy az ökumené ne maradjon „frott malaszt” ▶ 4. oldal

„Azt azonban nem gondolom, hogy egy korábbi ökumenikus imahét rossz emlékéből általánosítva olyan kemény következtetéseket kell levonni, sőt hangoztatni, hogy az istentisztelet képmutatásra nevel.”

Nagy baj van... ▶ 5. oldal

„Azon társak jelentkezését várom, akiket a politikai hatalom bármely szervezete megkeresett, együttműködést kérve vagy követelve, akár elfogadta, akár elutasította az együttműködést.”

Segítetek megérteni... ▶ 13. oldal

EvÉlet-est ösbemutatókkal ▶ 3. oldal

Asszonyok az imaszámolyon ▶ 5. oldal

Százöt év született Ordass Lajos ▶ 7. oldal

Imádság és lelkialkat ▶ 11. oldal

Első szerelem ▶ 12. oldal

Interjú a magyar kultúra egyik lovagjával ▶ 13. oldal

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Noémi templomban

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Noémi huszonéves fiatal hölgy, valahol Magyarországon. Értelmiségi pályán dolgozik naponta nyolc-tíz órát egy irodában, szabad idejében pedig szövi terveit házasságról, kényelmes otthonról és gyerekekről. Színházba és koncertekre jár, rockot, népzene és klasszikusokat is hallgat. Érdeklődik a közélet eseményei iránt. Könyvtárában megtalálható *Máraitól Szabó Magdáig* sok-sok értékes irodalmi alkotás.

Noémi érdeklődéssel, ugyanakkor természetes szkepticizmussal keresi évek óta a választ a kérdésre: vajon honnan jövünk, és hová megyünk? Olvasott már – többek között – Pál apostol leveleiből, meg is állapította, hogy számos mondattal tud azonosulni. Ahogy tartja magáról: nem ateista, érzi, hogy van Valaki, akitől kerek és elviselhető az egész világ. Azonban tudja, hogy ez még messze van a keresztény hittől, még vannak kérdései és kételyei; ez nyilvánvalóan következik ebből műveltségének hiányosságaiából is.

– Esténként szoktam imádkozni, vagy legalábbis megtalálom az alkalmat arra, hogy fél órán keresztül átgondoljam a mögöttem hagyott napot, és erőt gyűjtsék a következő huszonnégy órára – avat be esti „áhitatába” beszélgetésünk során egy fővárosi kávéházban. – Tudod, rájöttem, hogy szükségem lenne segítségre. Arra, hogy akár heti rendszerességgel foglalkozzak a saját lelkemmel, és valaki hozzáértő is foglalkozzon velem. Tanács, útmutatás, megnyugvás és közösség: ez hiányzik igazán az életemből – fejt ki.

Én pedig a lehető legnagyobb természetességgel ajánlom figyelmébe a vasárnapi istentiszteletet. Tudom ugyanis, hogy templomba nem jár, mindössze néhány alkalommal vett részt egyházi szertartáson, és hogy ezek közül bátrnői esküvőjéről is csak a menyasszonyok felett érzett öröme és meghatottságára emlékszik. Azt azonban most tudom meg, hogy milyen élményekkel távozott arról a vasárnapi evangélikus istentiszteletről, amelyen

a lelkész imádságban emlékezett meg kedvese elhunyt nagymamájáról. Őszintén és fájdalommal a hangjában mondja: „Nem erre vágyom.”

Kérésre kifejti, hogy mi történt Isten házában az alatt a bizonyos hatvan perc alatt.

– Először is rettentően kényelmetlenek voltak a padok. Ezt tetézte a beépített hősugárgó. A felsőtestünk rettentően fázott, míg a fenekünk majdnem odaégett a párnához, akkora fokozatra kapcsolták a fűtést. Már ez megnehezítette, hogy figyelni tudjak az eseményekre. A hangosítás igénytelensége miatt nem hallottam a lelkész szövegének a felét, amit pedig igen, azt befogadni nem tudtam, mert érthetetlen, tőlem nagyon távoli kifejezéseket használt a prédikátor. Ráadásul nem is tűnt számomra hitelesnek, és az előadói stílusa is tisztított, nélkülözött ugyanis minden természetességet és közvetlenséget, amely segítette volna a megértést.

Tudod, hogy szeretem a komolyzenét, de a templomban hallott énekek számomra teljesen befogadhatatlanok. Nem is értettem, miről énekelnek mellettem. Amikor körbenéztem, és megláttam a körülöttem ülő embereket, azt kérdeztem magamtól: mit keresek én itt? Végig úgy éreztem, hogy ez egy olyan világ, amelyhez semmi közöm, amely semmit nem tud nekem nyújtani.

Noémi létezik a valóságban. A beszélgetés mondatról mondatra lezajlott, Noéminek csupán a nevét találtam ki.

Tudom, hogy Noémi nem lustasága vagy hitetlensége magyarázatául sorolt fel érveket az istentisztelet ellen, hisz maga is szeretne megnyugvást, útmutatást kapni ebben az összekuszálódott világban. Csak ezt akkor és ott nem találta meg.

Megköszöntem az őszinteségét. Esti imádságomban pedig kérem, hogy találja meg az utat Jézus Krisztushoz. Az egyház pedig a „Noémikhez”...

A szerző jogász, az Evangelikus Élet rovatvezetője

Luther-konferencia – könyvbemutatóval és épületszenteléssel

▶ Ha január utolsó hétvégéje, akkor Luther-konferencia Révfülöpon – idén sem volt ez másképp. Január 28–29. között immár negyedik alkalommal gyűltek össze – újjakkal kiegészülve – azok a visszatérő érdeklődők, akik a nagy reformátor szellemi örökségéhez kívántak közelebb kerülni. Az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban megrendezett konferencián mutatták be *Jánossy Lajos Az evangélikus liturgia megújulása történeti és elvi alapon* című könyvét is, a záró úrvacsorai istentisztelet keretében pedig *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke megáldotta (*képiünkön*) az oktatási központ új épületszentelését.

Az idei szimpóziumon – amelynek ez alkalommal is *Isó Dorottya* lelkész volt a háziasszonya – három előadást hallhatott a hatvanöt résztvevő.

Szabadság, de mire, kötöttség, de kihez? című péntek esti referátumában az *Evangelikus Élet* rovatvezetője, *Véghelyi Antal* lelkész a középkori szabadságtörekvésekről adott rövid áttekintést. Másnap reggel *dr. Fabiny Tibor* professzor a reformátor teológiáfelfogásáról szolt *Teológus minden ember* címmel, míg délután *dr. Hafenschér Károly*, az oktatási központ igazgatója Luthernek a kö-

zösségi imádság hagyományos formáiról vallott nézeteiről beszélt a *To vábbadjuk-e az imádság stafétabotját?* című előadásában.

A konferencia résztvevői örömmel üdvözölték a programban a csoportmunkát is: *Weltler Sándor* lelkész bevezetése után négy lelkész irányításával elemezhetők az egyház ismertetőjegyeit, Luther Márton hét pontba rendezett felsorolása alapján.

Jánossy Lajos néhai evangélikus professzor – első ízben 1932-ben napvilágot látott – doktori disszertá-

ciójának második, átdolgozott kiadását közösen jelentette meg a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület és a Fraternitas lelkészegyesület. A konferencia méltó alkalmat nyújtott a könyvbemutatóra – a kötetet *Isó Zoltán* szerkesztő és Hafenschér Károly méltatta.

A záró istentisztelet keretében került sor a vendéglátó intézmény új épületszentelésének megáldására. Előtte *Krizsán András* építész foglalta össze a ház történetét. A jelenlegi funkciójával több mint egy évtizede hívogató épület nyugati szárnyát tavaly a templom felé hosszában megtoldták, így az emeleten három új szoba, a földszinten pedig egy apartman kialakítására nyílt lehetőség. Fontos változás még, hogy a korábbi, úgynevezett „turistaszobák” mindegyikét fürdőszobával egészítették ki.

■ BODAZS

A konferencián elhangzott előadások rövidített, szerkesztett változata a lapunk 8., 9., 10. oldalán.

Hoffmann Rózsa oktatásért felelős államtitkár és *Szakál Ferenc Pál* politikai tanácsadót fogadta Puskin utcai hivatalában január 27-én *Gáncs Péter* elnök-püspök. A találkozáson a Magyarországi Evangélikus Egyháznak a közoktatási törvénytervezethez benyújtott hozzászólását vitatták meg. A jó légkörű megbeszélésen egyházzunk képviselőjében jelen volt *Kákay István* országos irodaigazgató, *Hajdó Ákos*, az országos iroda oktatási osztályának vezetője, valamint *Gadóné Kézdy Edit* és *Roncza Béla* gimnáziumigazgató. A találkozó végén mindkét fél kifejezte készségét a további párbeszédre és együttműködésre.

A Déli Evangélikus Egyházkerület székházában tartott megbeszélésen

Törvénytervezetről egyeztettek

szó volt a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok jövőjéről. Ezzel kapcsolatban Hoffmann Rózsa jelezte,

hogy ezek arányát szeretnék csökkenteni, ugyanakkor az egyházat biztosította arról: ha ezek az egyházi in-

tézmények színvonalas munkát végeznek, mindenképpen folytathatják tevékenységüket.

Gáncs Péter elmondta, hogy a megbeszélésen a hitoktatás kérdése is felmerült, mégpedig hogy a jövőben kötelezően választhatnak a diákok a hittan vagy az erkölcsstan tanulása között. A kormányzat szándéka, hogy a hittanóráknak „védettebb sávot biztosítsanak”, azaz ne kelljen nulladik órában vagy délután hittanóra-ra járniuk a diákoknak – jegyezte meg a püspök. Meglátása szerint az egyházaknak össze kell fogniuk a hittan-

FOTÓ: WISZKIDENSKY ANDRÁS

oktatásban, ez azonban még sok egyeztetést igényel. Egyebek mellett óvodai szinten is hasznos lenne a bibliai alapismeretek átadása – tette hozzá.

A tárgyaláson szóba került az is, hogy több önkormányzat – anyagi okokból – szeretne átadni közoktatási intézményeket az egyháznak.

Gáncs Péter arról is beszélt, hogy folytatódik a kormányzat és az egyház közötti párbeszéd, az oktatási államtitkárság a későbbiekben is várja az észrevételeiket. Utalt arra, hogy az evangélikus egyház decemberben húszoldalas dokumentumot küldött el a kormányzatnak a közoktatási törvény koncepciójával kapcsolatban.

▶ MTI

Oratio oecumenica

Urunk, Istenünk, hálás szívvel mondunk köszönetet azért, hogy kegyelmesen megőriztél az új esztendő első hónapjában is. Köszönjük a töled kapott segítséget, a ránk mért próbatételeket és az átél örömeit.

Kérünk, teremtet világodban óvd azokat az értékeket és szépségeket, amelyeket emberi mohóságunkban még nem tettünk tönkre. Tökéletet alkottál, és mi nem őrizzük – bocsáss meg érte.

Kérünk, adj irányítást, hogy a számunkra lakóhelyül kijelölt országban gyermekeidhez méltón gyakoroljuk hivatásunkat, legjobb tudásunk és lelkiismeretünk szerint végezzük a feladatainkat. Vezetőinket te vezesd bölcsességeddel, hogy ne a saját érdekeiket, hanem a rájuk bízott közösség érdekeit szem előtt tartva hozzák meg döntéseiket.

Kérünk, mindannyiunkat emlékeztess: a világosság gyermekeként a világosság gyümölcseit teremjük, amely csupa jószág, igazság és egyeneség. Ne engedd, hogy eltérjünk ettől, és mindig segíts felismerni a kísértő minket célba vevő ármánykodását.

Kérünk, légy az örülökkel. Emlékeztess őket a hálaadás fontosságára, hogy ne feledkezzenek el arról, minden jó töled származik.

Kérünk, te áldd meg a megszületendő és a már közénk érkezett gyermekeket. Te vigyázd tisztaságukat, te küldd hozzájuk őrző angyalaidat.

Kérünk fiataljainkért, akiket kísértésekkel teli világ vesz körül. A felnőttek által rájuk tett terheiket te segíts hordozni.

Kérünk a középkorúakért, akik úgy érzik, családjuk mindennapi gondjait már nem tudják elhordozni. Emlékeztess őket, hogy te a benned bízók erejét naponként megújítod.

Kérünk, légy az idősekkel. Indítsd őket hálaadásra, ha szerető család veszi őket körül. Támogasd az egyedül élőket, vigasztald a bánkódókat, a gyászt hordozókat.

Kérünk, légy a betegekkel. A hozzád készülők pedig vedd körül szeretetteddel, hogy a veled való találkozás reményében búcsúzzanak ettől a földi világtól.

Kegyelmedben bízva kérünk, hallgasd meg kéréseinket. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Úgy nézzen hited az üdvözítő Krisztusra, hogy ő a viharok is ura. Ha akarja, az ördög dühöngő hullámain is meg tudja fékezni. Szorongatott egyháza gonosz, mérges ellenségével szemben azzal vigasztal, hogy hiába tombol az ördög: a kicsi hajónak nem árthat. Mert Krisztus Úr, aki az efféle vihart évezredek óta mindig legyűrte és elnémította. S ő ma is tud parancsolni, háborgásnak gátat vetni. Az ördög évezredek óta mindig kudarcot vall – ezután sem sikerülhet álnok szándéka. Urunk, ki a hajóban szunnyad, könyörgésünkre idején felébred, s megmutatja, hogy parancsolni tud a viharos tengernek. Akkor aztán pusztul minden ellenség, amely a kis hajót retteggetve szorongatja.”

▶ Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

VÍZKERESZT UTÁNI 5. VASÁRNAP – 1THESSZ 2,9–13

Kompromittálók

Egy filmben láttam, hogy két fiú úgy próbál tökéletes gyilkosságot elkövetni, hogy egész testüket nejlonba csavarják, hogy ne hagyjanak nyomot. A szakértők azt mondják, ez szinte lehetetlen. Belépünk egy szobába, és láthatatlanul ott hagyjuk bőrünk, testünk, életünk darabkáit. Akármit teszünk, nyomokat hagyunk magunk után. Minden szavunk és cselekedetünk magán hordozza azt, akik vagyunk. Stílusunk meghatározza szavainkat, indulataink ott vannak mozgólatainkban. Ez szép, ha jók vagyunk. Ez rossz, ha nem vagyunk azok. Isten ígését adja szánkba. Ha jók vagyunk, széppé válik, ha nem, akkor kompromittáljuk.

Pál rövid időt töltött Thesszalonikában. Sok csatája volt a helyi zsinagógával, de kialakult egy kis lelkes gyülekezet a szavai nyomán. Alig ismerték egymást, de Pál nagy szeretettel beszélt róluk. A gyülekezet pedig szívesen gondolt rá. Vajon szól valaki mégis ellene? Ez a pár sor, amelyet olvasunk most ebből a levélből, azt tükrözi, mintha megvádolta volna valaki őt azzal, hogy élőködik a közösségeken. Ha így volt, akkor Pál most bátran elmondhatja: ebben feddhetetlenek voltunk, magunk dolgoztunk, és a pár nap, amit ott töltöttünk, nem az emberek vendéglátására támaszkodott. Az egész probléma talán csak ötletszerű, de számunkra, akik ezt a mai vasárnap ígéjeként olvassuk, felveti a feddhetetlenség kérdését. Mennyire feddhetetlenek Isten ígétének hirdetői?

Mindenki kompromittál. Pál, aki itt feddhetetlenségéről ír, hirtelen haragú, olykor türelmetlen. Egy alkalommal elvált munkatársától, Barna-

bástól, mert összeveszik vele. Az ógyházi atyák kirekesztők. *Augustinus* tisztességtelenül bánik feleségével. *Ambrosius* vezet néhány kereszténynek végképp nem mondható akciót a császár ellen. *Aquinói Szent Tamás* összekeveri a filozófiát a teológiával. *Savonarola* tüzre vetli a művészet remekeit. *Assisi Szent Ferenc* giccset csinál a karácsonyból. *Szent István* kardélre hányja a magyar vallásúakat. *Kálvin* kivégezti *Szervét Mihályt*. *Luther* rosszul szól a zsidósággal kapcsolatban. Családunk pedig számom tart *Ordass Lajos* naplójából néhány különösen sértő mondatot.

Jézus életében Isten szava végképp kikerült a légüres térből, az abszolútumból. Személyessé lett. Megszólt egy jerikói utcán, és a vak látni kezdett. Megszólt a jeruzsálemi templom félreeső udvarán, és egy bűnös nő szívében reménység támadt. Megszólt a kereszt magasából, és egy római katona elsőként mondta ki: bizony ez az ember Isten fia volt. Ebben a személyességében emeli be az embert Isten örökkévalóságába.

Jézus szavai ma máshogy is megálazkodnak. Emberi szavakká lesznek. Olyan emberek beszédévé, akik kompromittálják ezeket az ígéket. Jézus szavai mögé egykor a saját tisztasága, emberszeretete, szánalma, bűnbocsátó együttérzése került. Jézus szavaihoz ma nagyképű, botránkozást okozó, önző, hazug emberi életek társulnak.

A kompromittáló emberek szavai mégis igehirdetéssé lehetnek, Isten szavaivá.

A *Páratlan prédikátor* című filmben *Jonas Nightingale* tiszteletes az utakat

járja kis csapatával, és szenvedélyes prédikációival próbálja jobb útra téríteni a hívőket. A sima beszédű prédikátor reményt ad a hallgatóinak, de cserébe megszabadítja őket a pénzüktől. Jonas showman és üzletember egy személyben, de valójában egyszerű csaló. Amikor kiderül a botrány a gyülekezet színe előtt, akkor ő még mindig fordít ügyesen egyet:

– Mit gondoltok, ki tud nektek igazán beszélni a bűnről, talán egy hájas pap? Én nyakig voltam a mocskokban, én tudom, mi a bűnbocsánat.

A film gondolkodásra kényszerít. Megkérdezi, mi igaz, és mi hazugság a kereszténység magatartásában. Ugyanakkor érezzük, hogy ez túlzás. A végső mondanivaló azonban újra csak mehökkentő, mert a szélhámos szavai nyomán egy fiú meggyógyul. Jonas Nightingale tiszteletes ámul a legjobban, amikor a csaló mondatok csodát tesznek.

Isten ígéje élő és ható – mondja a *Zsidókhoz írt levél*. Ez a hatás elérheti az igehirdetőt hallgatókat. Ugyanakkor elérheti az ige hirdetőit is. Az igehirdetőnek is van élete. Ha az igehirdetés elkülönül az igehirdető életétől, kibírhatatlan feszültség támad. Ha az igehirdető mondanivalója csak a hallgatók felé irányul, furcsa kettősség alakul ki. A valódi igehirdető akaratosan saját életéről is beszél, amikor megszólal, még ha az élete – éppen az elhangzó mondanivalóban – ítélet alá kerül is. Így állhat gyülekezet és igehirdető egyaránt Isten színe előtt.

Sok éve volt már. Kántorizálni mentem egy kis gyülekezetbe. Nem tudtam előre, ki lesz az igehirdető, ezért kellemes meglepetésként ért, hogy egy számomra akkortájt nagyon sokat je-

A VASÁRNAP IGÉJE

lentő lelkeszt találtam ott. Abban az időben nem nagyon lehetett őt hallani, mert elvált, és próbált láthatatlan maradni. Az, hogy kompromittálta Krisztus ügyét, összetörte, ezért félt megjelenni sok ember előtt. Azelőtt nagy templomokban szolgált, akkor már csak egy-egy kis létszámú helyen. Életem egyik legtöbbet adó igehirdetését hallottam azon az istentiszteleten. A lelki gyötrődések, a belső küzdelmek, az őszinteség olyan erőt adott a mondatoknak, melyekben az ottlevők mind Isten beszédeként hallották ennek a szegény sorsú embernek gondolatait.

Isten szeretete, hogy kész kompromittálódni szavainkban. Így kerül közelebb az emberekhez? Ez az egyetlen lehetősége? Így menti meg a kompromittáltakat? Bármelyik lehet. Isten szava hétről hétre megszólal közöttünk. Hallatán emberi életek változnak meg. Igehirdetők élete és igehallgatók élete egyaránt.

Beszéljünk arról, hogy Pál milyen nagyszerűen vagy milyen szerencsésen rendezte úgy thesszalonikai életét, hogy később abban a kérdésben, hogy saját magát eltartotta-e, tisztának bizonyult? Ebben valóban feddhetetlen volt. Pál különben is nagyszerű ember volt. De szívesebben beszélne arról, hogy Isten ígéje kész volt ezen az emberen keresztül is hatni hatalmas erővel. Ez a sokszor kompromittált ige még ma is életformáló, mert rajta keresztül az őt felvállaló Krisztus szól meg. Ez a Krisztus pedig kész megszólalni mindenkin keresztül, aki őszintén szól az ő nevében. Hogy Isten szava szóljon erővel és megmentően.

■ KOCZOR TAMÁS

Jézus, éltem hű vezére

CANTATE

igényeknek megfelelően inkább rövidesebb, költői, mégis egyszerű nyelven megírt, evangéliumi tartalmú énekek.

Heti énekünket mostani énekeskönyvünkben a mondanivalójának leginkább megfelelő fejezetben, a *Jézus-énekek* között találjuk (az eredeti öt versszak helyett hárommal).

Kovács Sándor versét az *Ó, én bűnös, jaj, mit tegyek* (EÉ 420) dallamára énekeljük. Ezt az 1653-ban felbukkant, eredetileg világi dallamot *Johann Flittner/Flitner* (1618–1678) vonta be az egyházi használatba *Suscitabulum musicum* (Zenei ébresztő) című, 1661-ben megjelent gyűjteményében. Az *Ach, was soll ich Sünder machen* szöveg a mai német énekeskönyvben már nem szerepel, de a *Hosianna Davids Sohne* kezdetű ének (EG 536) ehhez a dallamhoz (illetve ennek egyik variánsához) kapcsolódik.

Flittner énekeszerző és komponista; Greifswaldban volt esperes, majd emigrálnia kellett Svédországba. Énekei 1695-től a mai napig megtalálhatók a svéd énekeskönyvekben.

A hatsoros moll dallam *J. S. Bach* egyik orgonapartitójának (BWV 770) alapját képezi. A mű tíz variációja bepillantást enged a kor tételtípusába, Bach ötlet- és szingardagságába.

■ ECSEDI ZSUZSA

Ha tényleg ismerem őt, beszélgetek vele

A *Filippi levél* Krisztus-himnuszában arról énekel az egyház, hogy Isten olyan nevet adományozott Krisztusnak, amely minden névénél nagyobb. És erre a névre minden térd meghajol, mennyieieké, földieké és föld alattiaké...

Énekünk ugyan csak kezdőszavában szólítja néven az Urat, de ez a név az egész éneket meghatározza, mint ahogy a keresztény ember életét is. Nem az a kérdés, hogy emlegetjük-e őt, hanem hogy az ő nevében járunk, cselekszünk, élünk, hiszünk és bízunk.

Jézus – írta fel minden igehirdetése elé egy nemrég elköltözött lelkész testvér, folytatva ezzel sok keresztény teológus gyakorlatát.

Jézusról éneklünk a szerzővel, Kovács Sándorral meg azokkal az ezrekkel, akik egykor és ma énekelik: Jézus, éltem hű vezére. Jézusról, aki vezetni lépteinket, megóv a bűntől, bűnbocsánattal emel fel elesettségből, vigasztal, ha szomorkodunk és elkeseredünk.

Jézusról énekel, de úgy, hogy közben beszélget vele. Magasztalja Jézus nevét, s közben zajlik az a dialógus, amely nyilvánvalóvá teszi: az élő Úrral való természetes életkapcsolat ez.

Nem azért lehetséges, mert mi megnyíltunk, megjavultunk, megváltoztunk, megtértünk. Azért lehetséges, mert megismerhettük őt, aki bemutatkozott, megszólított, megváltott, étellel kínált meg.

A bűnös ember – ha megismeri Krisztust – nem elmenekül előle, hanem hozzámenekül. Mert tudja, hogy hozzá lehet menekülni, nála van menedék, nála van megbocsátás. Uram, légy te lelkem menedéke...

A Krisztust megismerő ember rájön arra az életet jelentő, kárhózzattól megmentő valóságra, amely ebben a „helycsérés” élményben lesz láthatóvá: érdemed lett boldogságom, és halálad életem. Jézus az Atyánál lévő teljes és boldog életét cserélte fel a kínok életútjára, hogy mi boldogok lehessünk. Jézus az örök voltát cserélte le a halálra, hogy nekünk életünk legyen. Nincs más út, és nincs más cél nekünk, élni akaró, jövőt vágyó embereknek. Egyedül csak Jézus. Hová mennék e világon – mint tehozád, Jézusom...

A Krisztust megismerő ember nem bizonytalanul keresi az utat, nem egy helyben toporog, s nem tétlenül ácsorog. Útjának világítótornya Jézus szava, ígéje, amely elégségesen bevilágítja az utat. A Jézusban kapott reménység elég erő arra, hogy harcoljunk a bűn és a halál hatalma ellen. A Jézusban kapott cél elég motiváció arra, hogy céltudatosan végigjárjuk a ránk váró utat. Míg elérem célomat...

Folytatódjék hát a beszélgetés köztem és az én Uram közt. Fogalmazzuk meg, mondjuk el, mit jelent ő nekünk, s kérjük, hogy mindaz, amit elhozott az ember számára, személyesen a miénk is lehessen.

■ HAFENSCHER KÁROLY

EvÉlet-est ősbemutatókkal

Torokgyíkról és gégebajról is énekelt Kákay István az *Evangelikus Élet* kulturális estjeinek legutóbbi alkalmán, jóllehet, ha nem mondja, kaptatikus műsorának hallgatói ki nem találták volna, hogy történetesen ő maga is influenzával küszködik... *Babits Mihály Balázsolás* című, megrendítő költeményének megzenésített változata egyike volt a január 27-én elhangzott ősbemutatóknak. *Ady Endre Őrizem a szemed* és *Dsida Jenő Dal az elmaradt vallomásról* című versére írt dalait ugyanis szintén első alkalommal adta elő közönség előtt a – „civilben” – a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodáját igazgató művész.

Több évtizedes zenei pályafutása során a *Poézis* együttes vezetőjeként is ismert Kákay István több mint kétszáz verset zenésített már meg – döntően 20. századi magyar költők (például az evangélikus *Reményik Sándor* és *Weöres Sándor*) műveit. Ezek közül mintegy

húsz hangzott el a Fehér Páva zarándokszálló éttermének pinchehelyiségében megtartott kamarakoncerten. Bár zeneszerzőként valamennyi dalt Kákay István jegyezte, néhányat feleségével, *Kákay Katalin* énekművésszel adott elő gitár- és/vagy szájharmonika kísérettel.

Az alkalom több szempontból is premier volt. Mint köszöntőjében hetilapunk főszerkesztője, *T. Pintér Károly* is utalt rá, az EvÉlet-estek törté-

netében először fordult elő, hogy nem beszélgetés vagy vetített képes előadás volt a rendezvény „műfaja”, a Kákay házaspár pedig első ízben vette igénybe önálló esten *Tolnai Judit* csellóművész közreműködését. Alighanem hosszú távra kötelezték el magukat egymás mellett ebben a felállásban, hiszen a családi légkörben zajlott premier sikeréhez a varázslatos összhang és hangszerelés is nagyban hozzájárult.

■ V. J.

FOTÓK: LUKÁCS GÁBOR

Szemek – ötvenedszer

Lélekemelő közösségi élményben lehetett részük mindazoknak, akik múlt vasárnap délután elmentek a budavári gyülekezet kápolnájába *Szemerei Gábor* kiállításának megnyitójára és a *Szemek együttes* koncertjére. Gábor szobrain, versein keresztül egészen szokatlan módon válhatunk megszólítottakká. Az őszinte formák, szavak egy megküzdött élet mélységein és felismerésein keresztül vezetnek bennünket. Mindent elmondanak az ember görccseiről, szenvedéseiről, félelmeiről és kínjairól, tükröt tartva a szemlélő, hallgató elé is.

Intim, bensőséges, különleges utazáson az idő középontja felé kalauzolta a kiállítás és a műsor az egybegyűlteket, akik az élet fontos állomásait érintve végül a jelen lévő Jézushoz jutottak. Az ő ke-

Az egész család szóhoz, hangszerhez, dallamhoz jutott. Megzenésített versek segítettek elmélyíteni a bizonygatót, amely még a megszóktattnál is személyesebbre sikerült. Hiszen harmincezer kilométer, háromnegyed egyenlítőnyi út, háromezer-nyolcszáz

res-lelkész nyitotta meg, aki az emberarcú, mindenben önmagát közlő Istent, az emberi talentumokon, alkotáson keresztül is megszólító evangéliumot hirdette.

Szemerei Gábor kiállítása *Az idő középpontjában* címmel március 15-ig tekinthető

FOTÓK: LUKÁCS GÁBOR

resztjéhez megérkezve lerakhatjuk bűnünk terhét, a „nincsből” kincs lesz, és a belső szoba „szülőszobává”, alkotóbázisá alakul. Őrá kulcsolódva, az imádság műhelymunkája nyomán másokat is gazdagító értékek bukkannak elő.

órányi autózás, sok-sok öröm és küzdelmes időszakok után most éppen hetvenedik alkalommal láthatják az érdeklődők a nagy hatású faplasztikákat és ötvenedszer hallhatták a *Szemek együttes* műsorát. A kiállítást *Bence Imre* espe-

meg délelőttönként 9 és 13 óra között, valamint a gyülekezeti alkalmakhoz kapcsolódóan a Budavári Evangélikus Egyházközség kápolnájában (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.).

■ SMIDÉLIUSZ GÁBOR

Egy európai polgár aggodalmai

Már a kezdet kezdetén sem volt felhőtlen az örömom. Egészen világosan emlékszem 2004 tavaszára, fel tudom idézni akkori gondolataimat, érzéseimet. Bár sohasem tartoztam és ma sem tartozom az úgynevezett euruszkeptikusok közé, fenntartásaim azért akkor is voltak, mostanában meg ismét vannak. Talán ezért jobban is kifejeznék érzéseimet, ha írásom címéből nem hagytam volna ki a *másodrendű* szót: *Egy másodrendű európai polgár aggodalmai* – hiszen ami mostanában történik velünk és körülöttünk, bizony a szép nyilatkozatok ellenére is ezt a gyanút erősíti.

Amikor uniós tagságunk első napján, 2004. május 1-jén reggel felébredtem, alapjában véve nem éreztem magamat máshogy, mint egyéb reggeleken. Amikor először a tükörbe néztem, nem vettem észre arcomon különös vonásokat. Nem éreztem minden tagomat átjáró bizsergést, kicsattanó, eddig nem ismert lelkendező vidámságot sem. Pedig nagyon is azt akarták elhiteni velem, velünk, hogy illetet volna ilyen felfedezéseket tenni, hiszen „európai polgár” lettem magam is. Csupa nagybetűvel írva: EURÓPAI POLGÁR!

Nekem bizony túlságosan is harsánynak, helyenként erőltetettnek tűnt az ünneplés. Túl nagy volt a hangerő, túl sok volt a zenébona, túl sok a tűzijáték, a petárdadurrogás, de

a szőlampufogatás is. Egyáltalán, az egész mesterségesen gerjesztett hangoskodás bennem nem az örömtől mélyítette el, hanem inkább zavart; idegennek éreztem.

Meglehet, hogy némelyek szerint ez pusztán ízléskérdés, amelyről – mint tudjuk – nem érdemes, de nem is lehet vitatkozni. Az egyik így, a másik úgy szeret ünnepelni, mondják. Én mégsem hiszem, hogy itt csak erről lett volna szó.

Akkori diagnózisomat – amelyet le is írtam, el is mondtam annak idején többfelé – pontosnak gondolom és vállalom ma is: *A koldust és királyt egyaránt táncra perdítő mefisztói szédület örvényében fuldoklunk. A pénzhajszó, az anyagiasság pusztító és önvészítő, maradandónak gondolt értékeket, erkölcsöt, hazaszeretetet, barátságokat, családi életet, egyházi közösségeinket romboló kavargása fölött egyre győzedelmesebb az aranyborjú bamba-diadalmas vigyora. Semmiképpen sem szeretnék ünnepontot lenni, de nem hallgathatom el azt az aggodalmamat, hogy nem lesz ennek így jó vége! Ezekben a napokban különösképpen is tetten érhető volt, hogy életünkben oly sokszor hiányzik a „lelki dimenzió”. Pedig az élet sokkal több, mint a megtermelt és elfogyasztott anyagi javaink összessége! (Vö.: Mt 6,25)*

A közelmúltban megütötte a füle-

ÉGTÁJOLÓ

met, amikor valaki az *omniprezens* (azaz mindenben és mindenhol jelen lévő és mindent meghatározó) *gazdasági kérdésekről* beszélt.

Tulajdonképpen csak a *minden a pénzben múlik* tétel rafináltabb megfogalmazásának tűnik ez számomra. Nem vagyok idealista! De ezt az abszolúttá tett tételt nem tudom és nem is akarom egyetértéssel hallgatni, legfeljebb csak mint egy, a jelen világot leíró diagnózist tartom korrektnek. S tegyük hozzá: diagnózisokat többnyire csak beteg emberekről és helyzetekről szoktak felállítani. Így azonban sajnálatosan helyénvalónak látszik.

Mert valóban ez a mai valóság: minden a pénz körül forog a nagypolitikában és a hétköznapi döntések esetében. A nemzetközi kapcsolatokat, de az egy lépcsőházban élő családok életét is meghatározza. Engem ez kétségbe ejt. A nagyvonalú vagy pitiáner haszonlesés minden morális szempontot felülír – a pénz- és a hatalomvágy megemészti becsületet, hazaszeretetet, emberséget, felelősséget.

Hát nem ezt látjuk, tapasztaljuk ma Európában? A kettős mérce, amellyel Európa boldogabbnak mondott felén (valóban az lenne?) mérnek minket, és nyilatkoznak rólunk, nem ezt mutatja? Pedig lenne alkalom és lehetőség a helyes értékrendet megtanulni!

Amikor Jézus a tanítványait imádkozni tanította, a legszentebb imádságba belefoglalta a mindennapi kenyérért, vagyis a békés, boldog földi élethez szükséges dolgokért való könyörgést is. Nem is állítjuk, hogy mindez semmit nem számít. Nagyon is fontos lenne, hogy itt, az Európában, de szerte a világon is minden embertársunk végre emberhez méltó életet élhessen. Olyan életet, amelyben nem csak szólom, nem csak – szavazatszerző – politikai jelszó a társadalmi igazságosság. Hogy ne legyen senki egyenlőbb az egyenlők között!

És mégsem felejthetjük: A *Miatyánk* élére az Isten országa eljöveteleért és az Isten akaratának teljesüléseért mondott kérések kerültek! Igen, ez az a lelki dimenzió, amely nélkül – uniós ide, uniós oda – valami mindig hiányozni fog. Nem érkezünk meg meg az ígért földjére, mert pontosan úgy van ez, ahogy *Augustinus* egyházatyja mondta egykor: „Nyugtalan a mi szívünk, amíg Istennél nem lel nyugalmat.” Enélkül lehetnek részeredményeink, de az

élet nagy feladványát mégsem oldjuk meg soha; rövid szakaszokon mint-ha jó irányba mennénk, de az egész út valahogy mégis elkenyeredik a céltól; s bár úgy tűnik, közeledik az alagút vége, és sokan kiáltják: fény, fény! – de a napsütötte síkságra mégsem robbog ki a vonatunk. És a „részekben lobbanó láng” (*Ady*) sem áll össze biztos célt mutató jelzőfényvé. Mi lesz veled, Európa?

Mégis van reménység a szívemben. S tudom, hogy ez reménység nem szegényül meg, mert nem emberek ígéretére épül, nem politikai változásokon tájékozódik. Európai polgárként aggódhatom, számos okom is van rá; de minden keresztény testvéremmel együtt vallom, hogy nekünk kettős állampolgárságunk van, és ez reménységünk végső alapja: „*Nekünk a mennyben van polgárjogunk, ahonnan az Úr Jézus Krisztust is várjuk üdvözítőül...*” (Fil 3,20)

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Ők nem tehetnek róla – mi tehetünk értük

Megrázó képekkel indult a leprások 2011. évi világnapjának magyarországi rendezvénye január 30-án délután a Wesselényi Utcai Baptista Gyülekezet imaházában. A vetítővászon a zsidai arcok villantak fel, olyanoké, akik a lepra következtében váltak munkaképtelenné, családjukból, a társadalomból kirekesztetté.

Két másodpercenként diagnosztizálják valakinél e kórt valahol a világban – hangzott el *Riskóné Fazekas Mártának*, a magyar Lepramisszió igazgatójának szájából a szinte hihetetlen statisztikai adat. Pedig e betegség gyógyítható, csupán segítő kezekre van szükség.

Kapi Zoltán evangélikus lelkész, a magyar Lepramisszió elnöke köszönti az egybegyűlteket

Ezt felismerve vesznek részt magyarok is a szolgálatban közel negyven esztendeje. Közülük százharmincan jöttek el, hogy hálát adjanak, mert tavalyi adományaik célba értek. *Szabó Gábor Ferenc* órbottyáni református lelkész prédikációjában azonban arra is kitért, hogy a felelősségérzetet ébren kell tartani. A *Szluka Lidia* evangélikus énekművész lenyűgöző előadásában elhangzott Puccini-áriák pedig ahhoz az Istenhez emelték a hallgatóság szívét, akinek gazdag ajándékai indítanak adakozásra.

■ B. P. M.

Tavaly alig ötvenezren ajánlották fel 2009. évi személyi jövedelemadójuk egy százalékát egyházunk javára

▶ Közel 1,81 millió rendelkező nyilatkozat alapján összesen 30 701 civil szervezet kapott – együttesen – mintegy 9,972 milliárd forintot a 2009. évi egyszázalékos szja-felajánlásokból. Az egyházak és a kiemelt költségvetési előirányzatok számára összesen mintegy 7,218 milliárd forintot ajánlott fel több mint 1,22 millió adófizető polgár – derül ki a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) honlapján közzétett adatokból.

Az egyházak és a kiemelt költségvetési előirányzatok számára felajánlott összegből mintegy 5,241 milliárd forint 185 egyház között oszlott meg, amelyeket több mint 913 ezer adózó jelölt meg kedvezményezettként, míg a két kiemelt előirányzat mintegy 1,977 milliárd forintra jutott közel 307 ezer felajánlótól.

Az egyházak közül a Magyar Katolikus Egyház kapta a legtöbb és legnagyobb összegű egyszázalékos felajánlást a 2009. évi szja-ból: 545 106 adózótól több mint 3,051 milliárd forintot (ez az összes egyházi felajánlás 58 százaléka).

A második legnagyobb összeget (több mint 1,086 milliárd forintot)

a Magyarországi Református Egyház kapta, amelyet 186 491 adózó jelölt meg kedvezményezettként. A harmadik legnagyobb támogatott a Magyarországi Evangélikus Egyház volt, amely számára mintegy 317 millió forintot ajánlott fel 49 850 adófizető.

A negyedik legnagyobb felajánlást a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége kapta, több mint 93 millió forintot 13 408 felajánlótól, az ötödik helyen pedig a Magyarországi Baptista Egyház áll, több mint 92 millió forinttal, 15 465 támogatótól. Őket követi a Hit Gyülekezete, amelynek több mint 63 millió forintot ajánlott fel 19 238 adózó. A Magyarországi Szcintológia Egyháznak mintegy 5,5 millió forint jutott 1 161 felajánlásból, az Ősmagyar Egyháznak pedig 6,3 millió forint 985 felajánlótól. A legkisebb szja-felajánlást, 2549 forintot a Négyszegletű Apostoli Hit Nemzetközi Egyház kapta három támogatótól.

(A kiemelt költségvetési előirányzatok közül a *parlagfű-mentesítés feladatai program* kapta a nagyobb felajánlást, mintegy 1,1 milliárd forintot 177 031 adózótól, míg a *nemzeti tehetségprogram feladatai* előirányzatra mintegy 876 millió forint gyűlt össze 129 883 adózótól.)

▶ MTI

HIRDETÉS

Felvételi hirdetés

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium felvételt hirdet nyolcosztályos és négyosztályos tagozatára a 2011/2012-es tanévre, olyan, jelenleg 4., illetve 8. osztályos keresztyén – elsősorban evangélikus – tanulók számára, akiknek mind a magatartásuk, mind a tanulmányi eredményük jó. Kollégiumi elhelyezést tudunk biztosítani. A jelentkezési lapokat és mellékleteit február 11-ig kérjük eljuttatni az iskolába, lehetőleg személyesen. Cím: Budapest V., Sütő u. 1. A jelentkezéssel kapcsolatos információkért keressék fel az iskola honlapját (www.deg.sulinet.hu) vagy a felvételi eljárásért felelős igazgatóhelyettest, *Urbán Ágnes*t.

Hogy az ökumené ne maradjon „írott malaszt”

▶ **Nem a keresztény egyházak szokatlanul januárra ütemezett ökumenikus imahete volt a gyűjtőszikrája annak a kezdeményezésnek, amely katolikusok, reformátusok és evangélikusok egy-egy csoportjának közös imádságsorozatát alapozza meg – reményeink szerint – Kolozsváron.**

A 2011 elején elkezdődött, havi rendszerességgel ökumenikus vesperássorozat mögött az a felismerés húzódik meg, hogy a zsolozsma (officium, imaórák liturgiája) legfőbb szövegeleme, a zsolotárók a keresztény felekezetek egyféle „közös nevezőjeként” is értékelhető. Nincs olyan keresztény egyház, amely ne ismerné el a leghitelesebb és legbensőségebb imádságként az ószövetségi zsolotárt.

Nyilván vannak – kivált a református fél részéről –, akik kissé idegenkedve tekintenek a zsolozsmára, hiszen a református istentiszteleti gyakorlatból mára jószerével kikopott az, ami a 17. században még *sajátja* volt egyházi közösségeiknek: a graduál-énekletes reggeli és esti dicséret. Az 1636-ban Gyulafehérváron kiadott *Öreg Graduál* – és általában a kézira-

tos és nyomtatott protestáns graduálrodalom – azonban egyértelműen meggyőző arról, hogy egykor a protestánsok is megtartottak valamennyit a hagyományos zsolozsmából, még ha elemeiben némileg változtatva, átértékelve is.

Az evangélikusok között viszont ma is szép számmal vannak közösségek, amelyek nagy tisztelettel és szeretettel gyakorolják a zsolotáros istentiszteletet, kivált az esti dicséretet (vesperát).

A kolozsvári ökumenikus vesperássorozat első imaalkalma január 10-én volt. A jól fűtött belvárosi evangélikus templom kiváló helyszínnek bizonyult. Az első esti dicséret meghirdetése nyomán igazán szép számban gyűltek össze az imádkozni vágyók. A református és evangélikus papok mellett még két unitárius lelkész is bekapcsolódott imádságunkba – a zsolotárók vagy a *Magnificat* szentháromság doxológiai láthatólag nem riasztották el őket. A katolikus felet világiak képviselték.

Az első ökumenikus vesperás liturgia *Benkőné Zonda Tímea* evangélikus lelkész volt, aki a *János-evangéliumból* vett capitulum alapján – „Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbé lennem” (Jn 3,30) – az istendi-

cséret hódoló, önátadó és önépítő értelmét, az imaközösség Isten felé forduló „egyenirányúságát” hirdette. Záradékként *Dietrich Bonhoeffer* idézte: „Azért vannak a zsolotárók, hogy megtanuljunk azokat *Jézus Krisztus nevében* imádkozni”

Az énekes szolgálatot részint a pannonhalmi bencések úzusát alapul véve, részint a genfi zsolotárók hagyományához visszanyúlva a Schola Gregoriana Monostorinensis és a Protestáns Teológiai Intézet graduálkórusa vezette.

Az esti dicséretet követően *Adorjani Dezső Zoltán* püspök meghívására az imaóra minden résztvevője együtt teázhatott és kalácsolhatott a Reményik Sándor Galériában (az evangélikus parókia pinchelyiségében).

A kolozsvári ökumenikus vesperások minden hónap második hétfőjén 19 órakor kezdődnek a Főtér sarki evangélikus templomban. A pontos dátumok: február 14., március 14., április 11., május 9., június 13., július 11., augusztus 8., szeptember 12., október 10., november 14., december 12.

■ JAKABFFY TAMÁS

Az írás eredetileg a *Vasárnap* című kolozsvári katolikus hetilap január 23-i számában jelent meg.

Szent Johanna a Kálvin téren

▶ **Öt héten keresztül A kereszt útja címmel vendégszerepel a Kazán István Kamaraszínház január 26-tól minden szerdán 19 órai kezdettel a Kálvin téri református templomban. Ennek apropóján a sorozat rendezőjével, Kriszt Lászlóval beszélgettünk.**

– Önnel az elmúlt években színházi rendezőként lehetett találkozni a sajtóban.

– Igen, immár ötödik éve foglalkozom rendezéssel és színészpédagógiával. Életem legnehezebb periódusában jött egy sugallat, egy érzés, hogy erre kell mennem, ezzel kell foglalkoznom. Aztán megkerestem a Fészek Művészklub igazgatóját, *Gálambos Tibort*, és a legnagyobb meglepetésemre azonnal ígért monddott. Akkor éppen beszédtechnikát tanítottam egy iskolában, és voltak fiatalok, akik jöttek velem az újonnan alakuló társulatba. Ehhez jöttek még régi színészkollégák, így alakult ki egy mag, akikkel el tudtam kezdeni dolgozni. Persze azóta sokan elmentek, de sokan jöttek is. Ez valahogy így természetes. Mindenki keresi a saját érvényesülésének kereteit, aki itt megtalálta, az maradt.

– A kereszt útja című keresztény lelkiséget sugall...

– A rendezéssel együtt kezdtem el teológiai tanulmányaimat a Károli Gáspár Református Egyetemen. Ebből a lelkületből kezdtem zsidó és keresztény témákat feldolgozni, rendezni, mint *A kereszt útja* sorozat keretében látható *Kislány a pokolban* és a *Nálunk Auschwitzban* holokauszt-monodrámák, a *Giordano Bruno* című darab, illetve *Ady* istenes verseinek színpadra állítása *Veress Előd* és *Fantoly Nikolett* közreműködésével. *G. B. Shaw Szent Johanna* című művéből szintén monodrámát készítettem. Ekkor jöttem rá, hogy van

dramaturgiai érzékem, amit addig nem tudtam. Így szépen kialakult egy ilyen jellegű repertoárja a színháznak.

– *Szent Johanna monodrámában? Hogyan lehet az egész darabot megjeleníteni monodrámaként?*

Johanna – Fantoly Nikolett

– Úgy, hogy csak a Johanna-szövegeket vettem ki az egészből, és adtam egy dramaturgiai ívet, ahonnan elindul, és ahová érkezik, a maglyahalál. Ehhez találtam egy tehetséges színészjelöltet, *Fantoly Nikolett*et, akiben megvoltak mindazok az érzelmek és indulatok, amik kellek a darab eljátszásához. Persze a próbafolyamat nagyon nehéz munka volt. Ehhez a darabhoz ugyanis olyan színésznek kell, aki fiatal, tehetséges, ugyanakkor kellő élettapasztalata van, hogy Johanna mélységeit át tudja élni, meg tudja jeleníteni a színpadon. Ez nagyon ritka, mivel

életkorilag kioltja egymást Johanna fiatalága és küldetésének mélysége.

– *Ezt a monodrámát is öt éve játszották?*

– Nem. Ezt három éve rendeztem. Először *Szabó Zsuzsannával* mutattuk be, aztán *Andrádi Zsanett* vette át a szerepet, de velük csak igen kevés előadást éltünk meg. *Nikol* viszont már egy évada játsza, és mondhatom, magas művészi nivóra jutott. Azt gondolom, hogy a közönség még fog vele találkozni nagy színházban is.

– *A kereszt útja sorozat új, vagy már máshol is lehetett látni?*

– A Fészek Művészklubban folyamatosan mennek ezek az előadások, de úgy gondoltam, hogy ki kell velük lépniük a kamaraszínház kereteiből, és „koncentrált közönséghez” kell elvinni. Tehát nem a néző megy színházba, hanem a színház megy a nézőhöz. Így jutottunk el tavaly a Dohány utcai zsinagógába vagy akár a Károli Gáspár Református Egyetemre.

– *Mi a legfőbb üzenete a Magányos Johannának?*

– Talán az, hogy úgy vagyunk egyedül ezen a világon, hogy mégsem vagyunk teljesen egyedül. Mert habár az életünk önmagában nagy harc – önmagunkért, a szeretetért, az értékesebbért –, mégis egy nálunk sokkal hatalmasabb eszmény, lelkiiség, Jézus útját kell szemünk előtt tartani. Ennek kell erkölcsi és etikai mérceket alárendelni, nem pedig az emberinek. „Mert emberi erővel nem válhatunk istenné, csak isteni erővel emberré.”

■ TÓTH KRISZTA

Magányos Johanna. Monodrámája G. B. Shaw Szent Johanna című művéből. Johanna: Fantoly Nikolett. Zene: Ennio Morricone. Fény: Turcsa Olivér. Rendező-dramaturg: Kriszt László. Az előadásról további részletek: www.junior.hu.

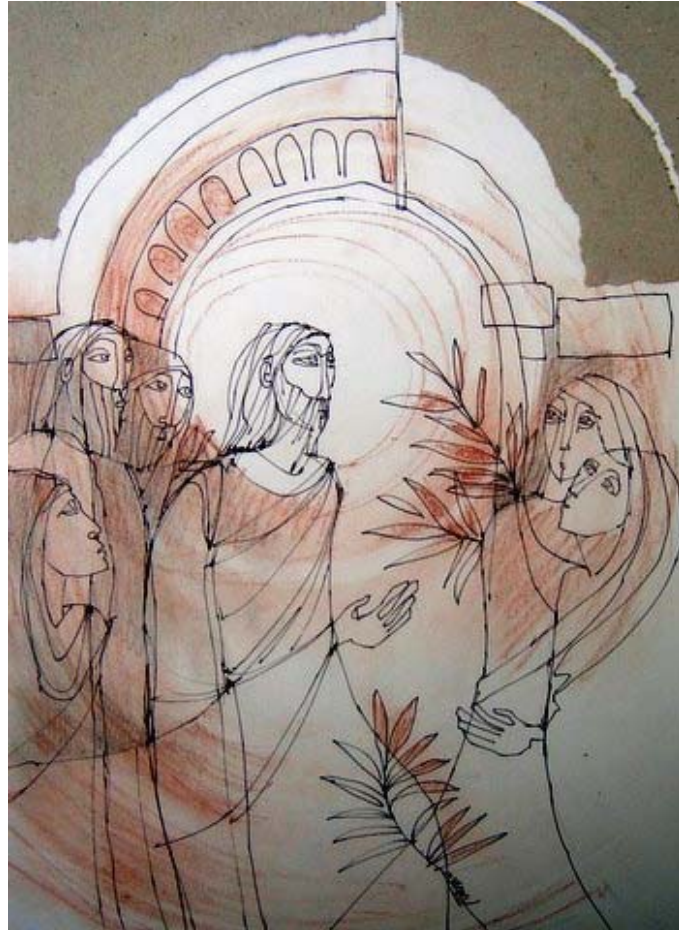
Asszonyok az imazsámolyon

► **Angyal Júlia festőművész grafikáiból rendezett tárlatot – Asszonyok az imazsámolyon címmel – a budapesti Evangélikus Országos Múzeum. A kiállított képek Döbrentey Ildikó tavaly megjelent, *És képzeld, Uram... – A 21. század zsoltáraiból* című imádságokönyvének illusztrációi. A múlt szerdán nyílt kiállítás rendezője, Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész Angyal Júlia nevéből indult ki. Az angyal jelentése: követ, hírvívő. Angyal Júlia is valamiféle hírvívő: szavak nélkül küldi üzenetünket, imáinkat az ég felé. Színekkel és vonalakkal. Melegbarnákkal, amelyek a lélek mélységét, és aranyakkal, amelyek a fel nem fogható sugallják, sötét kontúruk ellenére is fénylő szárnyakkal, dicsfényekkel, növényekkel, asszonyokkal. A foltok és vonalak e rendkívüli összhangja bizonyítéka annak, hogy az ember – esetünkben a két asszony, az író és a festő – léte értelemmel és néha fájó szépséggel teli.**

A Döbrentey Ildikó által írt zsolttároskönyv a 2008-ban megjelent s immár három kiadást megért *Beszélgetek az Úrral – A 21. század imái* című imakönyvének szerves folytatása. Nem véletlen, hogy mindkét könyvet Angyal Júlia

Maximilian Kiadóval és az Ekho Kiadóval közösen – jelentetett meg a Luther Kiadó.

A kiállítást Kratochwill Mimi művészettörténész nyitotta meg. „Angyal Júlia nagyon termékeny és sokoldalú művész – mondta –, termékeny-

A képzőművészt bemutató plakáton *Benedek Katalin* ezt írja: „Angyal Júlia elválaszthatatlanul grafikus-festő. Megfelelően váltogatja az ecsetjét és a ceruzáját, többnyire egy műben alkalmazva mindkettőt. Módszere azonban nem

illusztrálta. Az első imakönyvről *Katona István* atya ezt írta: „Aki szeretné megtalálni szívének békéjét Istennél, az vegye kezébe ezt a könyvet, teremtsen csendet magában, és kezdje el olvasni lassan, hogy a szavak meg tudják érinteni belülről, és fel tudják emelni a

ségét mutatja például az is, hogy az elmúlt negyedszázadban több mint félszáz egyéni kiállítása volt, és ennél bizonyára több csoportos kiállításon vett részt. Ami a sokoldalúságát illeti, csak néhány példa: A XII. kerületben, a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódva, nagyméretű betlehemek készültek, amelyeket utcákon, tereken mutattak be a járókelőknek. Az egyiket ő készítette. Tavaly a Santiago de Compostela-i zarándokútja által ihletett festményeiből rendezett kiállítást. Ennek *Az út* volt címe. Az *Opus Dei* székházába üvegfestményt készített. A Döbrentey Ildikó zsolttároskönyvéhez készített negyven grafika nemcsak illusztráció, hanem – mint a falakon látható – önálló mű is. Angyal Júlia érzi a műfajban rejülő lehetőségeket. Egyik munkája szebb, mint a másik.”

A szakmai megnyitó előtt és után *Váray Péter*, az Anima Musicae kamarazenekar tagja *Bach C-dúr szólószvitjéből* a *Preludium*, majd a *Sarabande* tételt játszotta.

■ K. Gy.

FOTO: ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

töri meg szándéka egységét, inkább segíti, mert a színék látványa líraivá, a vonalak konstruktív rendje pedig hangsúlyossá varázsolja képeit. Ebből a keveredésből szírványos csodák születnek az álom, ébrenlét, mese, valóság és emlék mezsgyéjén.”

lelkét. Ajánlom mindazoknak, akik nemcsak cselekedni akarnak, hanem biztosítani akarják cselekedeteik spirituális hátterét és belső örömet.” Azt hiszem, ugyanezeket el lehet mondani a mostani zsolttároskönyvről is, amelyet ökumenikus összefogással – a Szent

Nagy baj van...

■ IFJ. DR. HAFENSCHER KÁROLY

Nagy baj van, ha már az egyház alapvető életfunkcióját is megkérdőjelezzük. Még nagyobb a baj, ha ennek az egyház lapja hangot és teret is ad. Márpedig erről volt szó az *Evangelikus Élet* múlt heti számában. *Herényi István* cikkéhez a szerkesztő még a furfangos írással ellátott „Magánvélemény?” felcímet is odacsatolta. Bulvárosodunk, s ez a kevésbé konzervatívoknak még el is menne, ha nem takarna sokkal mélyebb bajt az újságkészítők balhét kedvelő-élvező cikk-közlése. Ez ugyanis akaratlanul tovább erősíti a megosztást egyházunkban.

Úgy gondolom, hogy Herényi István cikke nem a megnyugvás, hanem a saftosabb párbeszéd irányába mutat, vagy ne adj Isten, annak a most zajló kampánynak a részévé válhat, amelynek résztvevői szeretnének – a liturgiaügyet kifordítva és meglovagolva – nyerő pozícióba kerülni. Ha ugyanis az egyház életének alapmegnyilvánulását, az istentiszteletet „fúrjuk” mindenféle egyoldalú, szubjektív megközelítésű írással, akkor a cikkíró, is meg a szerkesztőség is a faágon ülve fűrésze a fát maga alatt. A leközölt anyag ugyanis nem hordoz sem pozitívumot, sem pedig jobb megoldást. De nézzük magát a cikket!

***

Mindenekelőtt le kell írnom, hogy megértem Herényi Istvánt abban, hogy egy rossz élmény nagyon sokáig hatással van az emberre. Azt azonban nem gondolom, hogy egy korábbi ökumenikus imahét rossz emlékéből általánosítva olyan kemény következtetéseket kell levonni, sőt hangoztatni, hogy az istentisztelet képmutatásra nevel.

Liturgikus megújulási próbálkozásaink, amelyeket hasonló indulatú ellentámadások lehetetlenítenek el, éppen arról szólnak, hogy értjük jól az istentisztelet lényegét. Még akkor is, ha esetleg az éppen imádkozó, ígét olvasó, prédikáló liturgus nincs a helyzet magaslatán. Ilyen ugyanis – sajnos nem ritkán – előfordul. De éppen azért született a liturgikus mozgalom, hogy komolyan vegyük az istentiszteletet, értjük tartalmát, dramaturgiáját, egyes jeleit és tudatos folyamatait.

Az istentisztelet az egyház alkalma. Minden közösségnek megvan a maga nyelve. Ahhoz, hogy ne kívülállóként vegyünk részt (akár évtizedeken keresztül), ahhoz empátiákkal tanulni kell ezt a közös nyelvet, megérteni az előtünk jártak hitét, hitből fakadó döntéseit, kegyességi gyakorlatát s a ma egyházának életét. A szerző nem tud olvasva imádkozni. Sokan meg csak olvasva tudnak imádkozni. Kétezer év egyháztörténete erről is tanuskodik! Milyen alapon kérdőjelezzük meg az olvasott imádság valódiságát? A kereszténység nem „maszek” imádkozók gyülekezete, hanem az egyház imádságait is együtt mondani próbáló és tudó közösség. Ha megállna Herényi István gondolatmenete, akkor a lelkészre semmiféle imádságot ne bízunk, s szerepét csupán arra korlátozzuk, hogy bekonferálja a magánpenzumot: imádkozunk! Azután jöjjön a csend vagy az egyéni hangos improvizáció. Ennek is megvan a maga helye, de az egyház liturgiája s azon belül az evangélikus istentisztelet nem ilyen. A liturgus vezetésével próbálunk együtt imádkozni.

És ide tartozik a válaszolatos imádság. Nem az imádságban van a baj, ha az imádkozó a mondat végén már elfelejtette, hogy mire is hangzik a válasz: „Urunk, hallgass meg minket!” Mással járnak a gondolatai? Csak kép-mutatóként ül a padban, és valójában nem is imádkozik? Talán odáig nem fajult a helyzet, hogy az előimádkozó olyan kérést fogalmazott volna meg (vagy olvasott volna fel), amelyet ne vállalhatna a gyülekezet minden tagja.

A tanítványok egykor nem szégyelltek, hogy megkérjék a Mestert: „...taníts minket imádkozni...” Érdemes megtanítani, megtanulni a belső szobák imádságműfaja mellett az istentiszteleti (közösségi) imádság gyakorlatát, lehetőségeit is.

Hatalmas imádságirodalom van az egyház birtokában. Őszinte imádságok. S ha az istentiszteleten felcsendül egy kétezer éves vagy egy néhány évvel ezelőtt íródott, esetleg arra az istentiszteletre előre megfogalmazott imádság, akkor azt a Szentlélek ugyanúgy meg tudja eleveníteni, mint a Biblia holt betűit. Mindez természetesen nem zárja ki az istentiszteleten megszülető „szabad” imádságot. De arra is készülni kell. Egy muzsikust tudja legjobban, hogy az improvizációhoz kell a legnagyobb felkészültség...

S akkor még nem is beszéltünk arról, hogy nem mindig megy mindenkinek egyformán lelkesen és lendületesen az imádság. A közös imádkozás istentiszteleti formáinak így is van segítő erejük. Helyettünk-velünk imádkozik a lelkész vagy az előimádkozó.

A cikk szerzője kritizálja a liturgia azon mondatait, amelyek – szerinte – nem a valóságot tükrözik. Az esküvő és a keresztelő bevezető mondataira utal. Érdemes azonban itt is két tényt végiggondolni: a szónak teremtő ereje van, s a bejelentés akár még meg is valósulhat. Ugyanakkor az ilyen kazuális szolgálatok, ha azokat mély előkészítő beszélgetések előzik meg, tényleg arra szolgálhatnak, hogy az oltár elé állók komolyan vegyék azt, amiről a szertartás szól. Jogunk van-e megkérdőjelezni az őszinte szándékot?

Herényi Istvánnak és az írását közlő szerkesztőknek bizonyára kvéker testvéreink istentisztelete lenne a megfelelő, ha már az istentiszteletet gazdagító próbálkozások teljes ellehetetlenítése megtörtént. Ott ugyanis egyetlen szó sem hangzik el, mindenki csendben ül. Nem kell szöveget megtanulni, nem kell a bizonyoságtevők fellegét komolyan véve szövegeket ismételtetni, s mindenki a maga módján gondolhat, amire akar a hallgatás mögé burkolózva.

Külön elszomorított, hogy valaki sok évtizedes istentisztelet-látogatói múlttal évtizedes pax lényegét. Feje tetejére állt gondolat: a pax nem azt jelenti, hogy én békülgetek – pláne színjátékként – a hozzám tartozó családtagokkal és a mögöttem ülő ismeretlen, hanem azt, hogy a rokonnak és a látszólag ismeretlennek, de Krisztusban testvéremnek továbbadom az Istentől kapott békeséget. Nem a magamét osztogatom, hanem azt, amit az Istentől kaptam. Ez nem kedv és hangulat kérdése. Erre mandátumunk van. És ne feledjük, „boldogok, akik békét teremtenek...” – mondja Jézus. Mindez azonban nem kötelező. Nem „kell” kezelt fogni. S akiben ilyen békétlenség van az istentisztelettel kapcsolatban, az ne is adja tovább békétlenségét.

Végezetül: bánjunk csínján a „kultikus”, „kultuszi” kifejezésekkel. A *kultúra* szó is ebből származik. Háttérben ott van a „megművelés” gondolata. Az istentisztelet az Isten kultúrája. Élünk, beszélünk, parlogunk heverő, a gonoszunk kitétt lelkünket akarja megművelni az istentisztelet „kultuszában”. Csak ebbe a szóba is, mint az istentisztelet minden pontjába érdemes belegondolni s nem tudatlanul elutasítani.

És végül a zsolttárossal együtt kérem a cikk szerzőjét és közlőjét, hogy ne üljünk sem a csüfolódók, sem az ítélkezők székébe. Az utolsó bekezdés – Jézus meggyilkolására utalva – több volt, mint bántó.

Az, hogy lapunk korábbi – s reménység szerint a közeljövőben ismét feladatot vállaló – rovatvezetőjének írását nem kommentáljuk, természetesen nem jelenti azt, hogy a dolgozatának első két bekezdésében foglaltakkal a legcsekélyebb mértékben is egyetértünk. Bízunk olvasóink ítélőképességében. – A szerk. (TPK)

Digitalizálják a nagyváradi evangélikus levéltár anyagait

Digitalizálják a Nagyváradi Evangélikus Egyházközség levéltárának dokumentumait – írta a *Reggeli Újság* című nagyváradi napilap január 11-i száma. A digitalizálás első lépéseként január végéig a Szülőföld Alap pályázatán elnyert pénzből elektronikusan rendszerezik és tárolják az egyházközség iratait a kezdetektől 1920-ig.

Mátyás Attila parókus lelkész elmondta, hogy szeretnék

a levéltár anyagát tematikus sorrendbe csoportosítani, továbbá összefogó tartalomjegyzéket készíteni hozzá, mivel eddig csak részleges jegyzékek készültek.

A digitalizálás megkönnyíti az adatbázis használatát, a számítógépes keresőprogram segítségével könnyen meg lehet majd találni az iratokat egy-egy igazolás vagy kimutató készítéséhez. Szívesen látják majd azokat is, akik kuta-

tási célból, tanulmányaikhoz szeretnének elmerülni az adatokban és iratokban.

Az elektronikus feldolgozás részeként prezentációt készítenek, amelyben bemutatják az egyházközség múltját szöveges és képi formában.

A Nagyváradi Evangélikus Egyházközség levéltárában a gyülekezet megalakulási évétől, vagyis 1812-től őriznek iratokat.

► MTI

HIRDETÉS

Szeretettel várjuk baráti találkozóra *Angyal Júliával* és *Döbrentey Ildikóval*, a *Beszélgetek az Úrral* és az *És képzeld, Uram...* című imádságokönyvek alkotóival. Helyszín: Evangélikus Országos Múzeum (1052 Budapest, Deák tér 4.). Időpont: február 16., szerda, 17 óra.

A múzeumban január 26-ától április 30-áig látogatható Angyal Júlia *Asszonyok az imazsámolyon* című kiállítása, melyen Döbrentey Ildikó *És képzeld, Uram...* című imakönyvéhez készített illusztrációit tekinthetik meg az érdeklődők.

HIRDETÉS

Szeretettel ajánlom a legújabb albumom dalaira építve elkészült, *Vár rád az élet* című, 55 perces, filmmel egybekötött koncertműsoromat. A programban népdalokat, könnyűzenei stílusú dalokat, megzenésített verseket énekelek magyarul és angolul egyaránt. A dalok, képek, filmek minden korosztályhoz szólnak. A műsor alkalmas esti beszélgetések, találkozók, ifjúsági alkalmak, gyülekezeti összejövetelek részeként akár egy beszélgetés indítására vagy önálló koncertként is. Fontosnak tartom, hogy a film üzenete minél több emberhez eljusson, ezért nagyon szívesen teszek eleget minden meghívásnak! A koncerthez szükséges minden technikai felszereléssel rendelkezem. A www.youtube.com oldalon egy rövid ajánló is található a koncertről. Elérhetőségeim: 20/205-7558 (flottás), fanni.volgyesszomor@lutheran.hu, www.fanninet.com.

Völgyessy Szomor Fanni

HIRDETÉS

Mentori pályázat

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) pályázatot hirdet a gyakorlati (VI. éves) képzéssel kapcsolatos mentori szolgálatra, illetve gyakorló gyülekezeti státusra a 2011/2012-es tanévre.

Olyan lelkészek jelentkezését várjuk, akik sokoldalú gyülekezeti munkát végeznek, és készek egy VI. éves hallgató (lelkészjelölt) munkájának irányítására és a lelkészi szolgálatba való bevezetésére, valamint részt vesznek az EHE által szervezett mentori előkészítő konferencián.

A megbízást kapott lelkészekkel és gyülekezetekkel az egyetem együttműködési megállapodást köt. A mentorok és a gyülekezetek ezáltal közvetlenül is bekapcsolódnak a gyakorlati lelkészképzés munkájába. A gyülekezetektől a szolgálatok biztosítása mellett elsősorban a lelkészjelölt megfelelő elhelyezését kérjük.

Gyakorlata idején a lelkészjelölt a mentor vezetésével végezhet gyülekezeti szolgálatot.

A pályázatnak tartalmaznia kell a gyülekezeti munka rövid (legfeljebb 60 soros) bemutatását és a pályázó lelkész motivációját, valamint annak közlését, hogy milyen módon tudnak a hallgató részére 10 hónapon át szállást és ösztöndíj-kiegészítést biztosítani.

Együttel kérjük a pályázási szándék egyidejű jelzését a területileg illetékes püspöki hivatalban.

A pályázatoknak február 21-ig kell az EHE rektori hivatalába megérkezniük (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.).

Bővebb felvilágosítással a Gyakorlati Intézet vezetője, Szabóné Mátrai Marianna (mariann.matrai@lutheran.hu) tud szolgálni.

Dr. Szabó Lajos rektor, tanszékvezető,
Szabóné Mátrai Marianna, a képzés koordinátora

HIRDETÉS

Intézményvezetői pályázatok

A pályázatot meghirdető szerv: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma megbízásából az Oktatási és Iskolai Osztály, 1085 Budapest, Üllői út 24.

- 1. meghirdetett munkahely: Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium, 9731 Kőszeg, Árpád tér 1. – intézményvezető
- 2. meghirdetett munkahely: Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium, 1071 Budapest, Városligeti fasor17–21. – intézményvezető
- 3. meghirdetett munkahely: Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, 7150 Bonyhád, Kossuth u. 4. – intézményvezető

Képesítési és egyéb feltételek:

- egyetemi szintű tanári végzettség és szakképzettség, továbbá pedagógus-szakvizsga;
- legalább 5 éves pedagógusi vagy egyetemi oktatói gyakorlat;
- legalább öt év – a Kt. 18. § (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – pedagógus munkakörben szerzett szakmai gyakorlat;
- a nevelési-oktatási intézményben pedagógus munkakörben fennálló, határozatlan időre szóló alkalmazás, illetve a megbízással egyidejűleg pedagógus munkakörben történő, határozatlan időre szóló alkalmazás;
- evangélikus vallás, 5 éve megfelel az egyháztagsági tagság feltételeinek;
- konfirmáció, lelkészi ajánlás.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb:

- Az állás elfoglalásának ideje: augusztus 1.
- A megbízás 6 évi időtartamra szól.
- A pályázat benyújtásának határideje: február 19.
- A pályázat elbírálásának határideje: február 28.
- Juttatások a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását; önéletrajzát; részletes szakmai életrajzát; az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját; szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell: a legmagasabb iskolai végzettséget igazoló irat(ok) hiteles másolatát; érvényes erkölcsi bizonyítványt; lelkészi ajánlást gyülekezeti lelkésztől (lelkész esetében az illetékes püspöktől); konfirmáció emléklap hiteles másolatát vagy konfirmáció igazolását.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről: Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztálya, 1085 Budapest Üllői út 24., Hajdó Ákos osztályvezető, tel.: 1/429-2035.

Pályázat címe: Magyarországi Evangélikus Egyház, Országos Iroda, Oktatási és Iskolai Osztály, Hajdó Ákos, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írják rá: „Igazgatói pályázat” és az intézmény neve.

A 21. század palatáblája

► **Mintegy ötvenmillió forintot nyert egyházunk mint iskola-fenntartó a Társadalmi infrastruktúra operatív program keretében az informatikai infrastruktúra fejlesztésére kiírt pályázaton. Az összegből négy középiskolánk szerzett be, illetve állított üzembe tanulói és tanári laptopokat. A projekt zárórendezvényét január utolsó napján tartották Kőszegen, az Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakképző Iskolában.**

A hivatalosan *A Magyarországi Evangélikus Egyház feladatellátási helyeinek bekapcsolása a tanulói laptop programba* (azonosító: TIOP 1.1.1.-09/1-2010-0080) címet viselő pályázat alapvető célja az élethosszig tartó tanulási ügynevezett kulcskompetenciáinak fejlesztéséhez szükséges, egyenlő hozzáférést biztosító informatikai infrastruktúra megteremtése, közoktatási intézmények számítógép-állományának korszerűsítése volt – a pedagógiai feladatok igényeinek megfelelően. Az elnyert összeg 50 790 366 forint.

A pályázat kiemelt célja volt az információs és kommunikációs technológiával (IKT) támogatott oktatási környezet kialakítása, segítve ezzel az informatikai eszközök használatának tanórai és tanórán kívüli elterjesztését a kompetenciaalapú oktatásban. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a tanteremben minden tanuló előtt ott a hordozható számítógép. Ezáltal új pedagógiai eljárások nyervehetnek teret, vagy lehetőség nyílik a meglévők módosítására.

A projekt keretében a Magyarországi Evangélikus Egyház által fenntartott négy közoktatási intézményben (Berzsenyi Dániel Evangélikus [Líceum] Gimnázium, Kollégium és Szakképző Iskola, Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sopron; Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium, Kőszeg; illetve Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium, Nyíregyháza) kerülhetett sor – összesen – 381 darab tanulói laptop, 16 tanári laptop, 381, az eszközök töltésére alkalmas tároló, továbbá 16 Wi-Fi access point, 4 router és az órai munkát lehetővé tevő oktatási szoftver beszerzésére.

A kőszegi záró rendezvény a vendéglátó intézmény igazgatójának, Király Csabának a köszöntőjével kezdődött, majd a projekt menedzser, Tölle Balázs, a soproni líceum igazgatója ismertette a projekt tartalmát, illetve osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel.

Mint mondta, csak a forma más, a cél ugyanaz, mint ami a palatábla és -vessző idején is volt: eszközt adni a diákok és a pedagógusok kezébe, segítvén őket a tudás megszerzésében, illetve átadásában. Ráadásul ezt a technikát a diákság a mindennapokban egyébként is használja – mutatott rá –, mindemellett így lehetőség van arra, hogy a virtuális világban való eligazodás megtanulása tanórai keretek közé kerüljön. A digitális eszközök, technikák használatának ismerete a későbbiekben – a felsőoktatásban s aztán majd a mindennapi munkában – elengedhetetlen lesz a ma diákjai számára.

A pedagógusok feladatai mindazonáltal az új kor új adottságai között sem

változik: tovább lehet és tovább is kell vinni a nemes közoktatási tradíciókat az új eszközök használatával – állapította meg Tölle Balázs igazgató.

A kőszegi iskola jóvoltából a projektzáró résztvevői a gyakorlatban is megismerhették a tanulói laptop tanórai használatában rejlő lehetőségeket. A 12/A osztály matematikaóráján a diákok így dolgozták fel – Horváth Szilárdné tanárnő irányításával – az anyagot a valószínűség-számítás, illetve a kombinatorika területén, rövid prezentációt is bemutatva a digitális táblán. Arató Istvánnak, az iskola volt pedagógusának az életrajzában szereplő évszámok módusát, mediánját és átlagát számolták. A kérdések a tanárnő laptopjáról érkeztek a tanulók előtt lévő gépekre, azokon ők egy interaktív felületre írták be a szerintük helyes eredményt, ez pedig megjelent a tanári gépen, így azonban lehetőséget volt a visszajelzésre, valamennyi tanuló gyors, egyidejű ellenőrzését téve lehetővé.

Király Csaba igazgató elmondta, hogy Kőszegen hat tantermet szereltek fel a beszerzett 172 géppel – a laptopokat a matematika, a szövegértés fejlesztése és a nyelvoktatás területén használják. Az eszközök nem kerülnek a diákok kezelésébe: mindig az adott tanteremben, az ott elhelyezett (töltést is biztosító) tárolókban maradnak.

Mint a részt vevő pedagógusok tréfásan megjegyezték, ez a záró rendezvény igazából nyitó is lehetett volna, mert az eszközök, a programok mindennapi használata, a tananyagok, feladatok összehangolása most kezdődhet, így egy izgalmas és minden bizonnyal sikeres új fejezet indul a tanárok és a diákok életében.

■ KOCSIS ISTVÁN

Hagyományos értékek, modern oktatás

► **Lépni nem lehet a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium folyosóin, és az ember a saját gondolatait se hallja: csicsergő negyedikeseikkel van tele az iskola. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kilencven általános iskolájából érkeztek, hogy részt vegyenek egy levelezős verseny harmadik fordulóján. Akadnak közöttük olyanok, akik több tantárgyból is neveztek; magyarból, matematikából, rajzból választhattak. Ezen a délutánon az iskola tizenhat tantermében írják a harmadik forduló feladatlapjait, amikor pedig éppen nem, akkor a díszteremben ismerkednek a megye legrégebb középiskolájának múltjával és jelenével. Egy másik délutánon hatodikosok, majd nyolcadikosok sereglettek az elmúlt héten a Kossuthba. Az utóbbi évfolyamot angol-, német- és történelemverseny várta, hogy a legjobbak majd a negyedik fordulóban találkozzanak ismét február második hetében. Még soha ennyien nem neveztek – összesen ezren – az iskola levelezős tanulmányi versenyére. Ebben bizonyosan szerepe volt az ingyenességnek is, de az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium erősödő presztízisének is...**

A nyíregyházi evangélikus gimnázium tantestületének nyolcvan százaléka vett részt a közelmúltban olyan továbbképzésen, amely a módszertani megújulást, az úgynevezett kompetenciaalapú oktatás megvalósítását szolgálta. Több tanteremben – főleg a természettudományos szaktantermekben – interaktív táblát használnak, az eddigi tizenhat tanulói laptop mellé nemrég még húszat vásárolt az iskola. Ezeket névre szólóan adják oda a diákoknak, akik már nemcsak a tanórán, de a felkészüléshez is használhatják az öltre vehető apró számítógépeket.

– Pályázati forrásokból és közel harmadrész önerőből mintegy nyolcvanmillió forintot fejlesztés történt – újságolja Tar Jánosné, az iskola igazgatója. – Ma már a legfejlettebb technikával és magas képzettségű, naprakész tudással rendelkező pedagógusokkal dolgozunk a hétköznapi életben, amit az eredmények is visszaigazolnak. Tanu-

lónk jobb eredményeket érnek el a tanulmányi versenyeken, főként a természettudományokban.

Tovább javult a továbbtanulási arány, a korábbi eredményekhez képest tíz-tizenöt százalékkal több diákunknak sikerült bejutnia egyetemre vagy főiskolára. Sok diákunk tanul tovább teológián is, és választ hitoktatói, lelképásztori hivatást, nemcsak evangélikus, hanem református vagy katolikus egyházi keretben is. A pályázati eredmények során örömteli, hogy – több mint tízmillió forintot beruházással – sikerült a megyében egyedülálló műemlék könyvtárunk teljes állományát restauráltatni.

A könyvritkaságokat mindenki számára elérhetővé teszik a nyílt napokon vagy előre bejelentett osztálylátogatások keretében. A látogatás lehetőségét a levelezős verseny résztvevőinek is felkínálta Máthé Zoltán igaz-

gatóhelyettes. Bizony felragyogott a kisdiákok szeme, amikor az intézményt bemutatta, különösen, amikor a mászófalat ajánlotta figyelmükbe.

– A mai fiatalok a különlegességekért lelkesednek, s ha meg akarjuk mozgítani őket, erre is tekintettel kell lenni – magyarázza Tar Jánosné elnöző mosollyal. – A mászófalon testnevelésórán és tömegsport-foglalkozás keretében is „dolgoznak”, nagyon népszerű sportszer. Megvétele úgy vált lehetségessé, hogy a tantestületben egy kollégánk nemcsak művelője ennek a nálunk még extrémnek számító sportágnak, de oktatója is. Ott tartunk, hogy tanulóink már versenyeken is indulnak. De fejlesztett konditermünket is új eszközökkel, és a pályázati forrásoknak köszönhetően a gyógytornához is beszerezteink korszerű taneszközöket.

A mozgás minden formája örövendes, és a Kossuthban most a néptánc is feljövőben van.

– Iskolánkban minden diák a saját felekezetiének megfelelő hitoktatásban részesül hitoktató vagy lelkész vezetésével. Az ökumenikus imaheket követően a felekezetek testvéri együttműködését erősíti a diákjaink számára szervezett, már hagyománnyá vált „ökumenikus hónap” – ezekben a hetekben zajló – diák-istentiszteleti sorozata – egészíti ki mondandóját az igazgató.

Jogos a kiegészítés, hiszen amikor azt mondjuk: „hagyományos értékek, modern oktatás”, akkor nem kérdés, hogy evangélikus intézményekben a hitéleti nevelés az első, legfontosabb pillér.

■ – VE –

Száztíz éve született Ordass Lajos evangélikus püspök

■ DR. BOLERATZKY LÓRÁND

Február 6-án lesz száztíz éve annak, hogy *Ordass Lajos* (illetve akkori nevén: *Wolf Lajos*) a család ötödik gyermekeként megszületett a bácskai Torzsán. Az otthon vallásos lelkülete meghatározó tényezővé vált egész életére.

1945. szeptember 27-én iktatták be *Raffay Sándor* utódként a bányai egyházkerület püspöki tisztségébe, nagy többséggel történt megválasztása után. Már beiktatásán hangoztatta az egyház autonómiájához és jogrendjéhez való ragaszkodását, „amely Krisztus evangéliuma után a nép legdrágább kincsének tekinthető”, de főleg az egyházi iskolák védelmét tartotta fontosnak: „Arasszal mérni a mérföldeket és futó pillanatok gyűszűjével az idők végtelen folyamát az, aki csak a ma feltételeiből kiindulva gondolja azt, hogy a felekezeti iskolák elmellőzhetők és megszüntethetők.”

Az egyházi iskolák államosítását következetesen elutasító álláspontja miatt a poklok mélységét kellett megjárnia, és előrevetítette nehéz sorsát, hogy harminchárom évi *de iure* püspöki szolgálati idejéből mindössze öt évet tölthetett aktív püspökként.

Az ellene 1948-ban indított koncepció perben a vád valutával való visszaélése volt: az előző évben, mikor Ordass az Egyesült Államokban járt, evangélikus egyházi vezetők támogatást ajánlottak föl – több évre – a magyar egyháznak. Ordass pedig – a vád szerint – ezt a kilitátsba helyezett összeget nem jelentette be írásban a Magyar Nemzeti Banknak.

A püspököt 1948 augusztusában letartóztatták, majd a büntetőper végén kétévi börtönre és pénzbüntetésre ítélték, annak ellenére, hogy a tanácsvezető bíró nem volt meggyőződve – de az államügyész sem – a bűnösségről, és csak a két ülnök szavazott elítélése mellett, miután őket erre utasították.

A püspök az utolsó szó jogán elmondott beszédében így tett bizonyosságot mélyeséges hitéről: „*Elítéltetésem ténye olyan lesz számomra, mint a fátyol, amely eltakarja előlem Isten akaratát, és érthetetlenül teszi azt. De Istentől zúgolódás nélkül elfogadom, mert azt az egyet jól tudom, hogy még elítéltetésem esetén is csak az ő áldott akarata történhet meg.*”

A tizenöt katolikus pappal egy cellában töltött, majd magánzárkás büntetés után *Ortutay Gyula* miniszter sürgetésére az egyházi bíróság megfosztotta Ordass püspöki tisztségétől azzal az indoklással, hogy a tisztséget nem látja el. Ezt a helyzetet nyilván az államhatalom törvénytelen eljárása idézte elő. A fegyelmi eljárás hemzsegett a törvénytelenégektől, amint erre 1956-ban a bíróság rá is mutatott. Az államhatalom a püspöki tisztségtől történő megfosztás biztosítása érdekében *Keken András* és *Kendeh György* lelkészeket túszként letartóztatta, de amikor erre már nem volt szükség, fél évre internálta.

A püspök és családja igen nehéz körülmények között, teljes visszavonultságban élt 1956-ig, amikor az Egyházak Világtanácsa galyatetői központi bizottsági ülésén – *Fry* amerikai és *Lilje* nyugatnémet püspök

határozott kérésére – felmerült a püspök rehabilitációjának a szükségessége. Az állami és egyházi rehabilitációra még a forradalom kitörése

tisztségét azonban ezúttal sem gyakorolhatta.

A püspök hazatérte után – szovjet szigorításként – megindult az evangélikus egyházban a „visszarendeződés”, melynek kapcsán tizenöt kompromittált személy visszahelyezését követelte az államhatalom.

Jellemző a tárgyalások „tárgyalogosságára”, hogy négy ellenzéki, baloldali személyt is bevontak ebbe, akik a püspököt valósággal a vádlottak padjára ültették, és játszották a döntőbírák szerepét, minthogy a püspök az egyház autonómiájára hivatkozással az egyház belügyeibe történt beavatkozást elutasította. A tárgyalások megszakadása után *Grnák Károly* miniszteri biztos az egyház önkormányzatát felfüggesztette, sőt a déli kerület lelkészeinek kongruáját is megvonta.

A püspök teljes passzivitásba vonult. Belülről sem tudták megbuktatni. Ezért az 1957. évi 22. törvényerejű rendeletre való hamis hivatkozással *Dezséry* lemondását hatálytalanították, s mivel két püspök egy kerületben nem lehet, Ordass az egyetemes felügyelő felszólította hivatala átadására, holott sem fegyelmi eljárás, sem nyugdíjazási kérelem nem volt. Az állami önkény *Dezséry* cirkuszi mutatványán keresztül érvényesült.

Ordass püspök húsz éven keresztül némaságra volt ítélve, még kitüntetésének átvételére sem mehetett el Izlandra.

Szívbántalmak következtében halt meg 1978. augusztus 14-én. Temetése

si szolgálatát a budahegyvidéki gyülekezet lelkészei végezték; a temetésen való részvételt *Káldy Zoltán* püspök megtiltotta az egyház lelkészeinek. Ordass Lajos – *Otto Dibelius* német evangélikus püspökhöz hasonlóan – nem akart prédikációt. *Csengődy László* lelkész az imádságában hálát adott a világosságért, amellyel Isten a háborús évek sötét-ségében ragyogóvá tette őt.

Joggal állapíthatta meg *Vajta Vilmos*, hogy Ordass Lajosnak mindnyájan adósai maradtunk, s úgy kellett elmennie, hogy csak a feltámadás Ura simította ki arcán a megbékélés örömét. A püspök teljes körű állami rehabilitációjára csak 1990-ben, egyházi részről pedig 1995-ben került sor.

Ordass püspök igen sokoldalú örökséget hagyott ránk: mint igehirdető, egyházvezető, egyházi író és fordító egyaránt kiemelkedő volt. Az egyesült államokbeli wilmari evangélikus gyülekezet templomában a Krisztus-tanúk között tüntette fel Ordass nevét – ő volt az egyetlen élő személy, akinek a neve szerepel a névsorban. E gyülekezet jelentős segélyt nyújtott a budahegyvidéki templom felépítéséhez, amely Ordass Lajos hajléka is lett volna. *Paul Empie*, az Amerikai Lutheránus Tanács főtákará így írt: „Ordass Lajos messze kimagasló óriás volt. Életének és munkájának gyümölcssei éljövendő nemzedékek számára lesznek áldássá.”

A püspök szellemi örökségét az 1985-ben Oslóban megalakult Nemzetközi Ordass Alapítvány és az 1989-ben Budapesten alakult Ordass Lajos Baráti Kör kívánta szolgálni.

A szerző nyugalmazott egyházjogász, Ordass Lajos rehabilitációs eljárásában a családot képviselte

A gyűjtőfogház zsúfolásig tele volt. Lelkészsé avatásának 24. évfordulóján vitték oda, az ítélet kihirdetése után négy nappal. A folyosón függő falitábla azt mutatta, hogy azon az osztályon 98 fogoly számára volt hely. De az eredeti szám át volt húzva, s mellé krétával új szám került: 346. A zárkák padlóján éppen csak hogy volt hely négy szalmazsák számára, s ezen öthet vagy több rabnak kellett osztoznia. Néhány nap múltával elvették tőle a Bibliáját, „biztonsági okokból”, s nem is kapta többé vissza.

Másfél hónap után a szegedi Csillag börtönbe szállították. A politikai foglyokat itt külön osztályban helyezték el, s ezen szigorúbb volt a szabályzat, mint a börtön többi részében. Három héti „megfigyelés alatt” magánzárkában volt, s úgy került egy nagyobb zárkába, amelyet aztán 15 római katolikus paptársával osztott meg a Szegeden töltött 15 hónap alatt.

Első dolga volt, hogy mindjárt megérkezésekor arra kérte fogolytársait, ne engedjék, hogy az egyházak közötti ellentétek tönkretegyék közöttük a fogolytársi viszonyt. Jézus Krisztus és az ő evangéliuma összeköti őket mint keresztény testvéreket, az ő szolgálatában állnak, s éppen a hozzá való hűség juttatta őket erre a közös sorsra. Ez a „bemutató beszéd” igen jó talajba hullott, s a zárkában az idő múltán nemcsak barátság, de keresztény testvéri közösség is kialakult.

Munkájuk kenderfonásból állt, s ezt egyikük sem találta megalázónak, sőt ellenkezőleg, örültek neki, hogy idejüket munkával tölthetik. A kellemetlen inkább az volt, hogy a munkát ott helyben, a zárkában kellett vé-

A papi zárka a Csillag börtönben

Részlet *Terray László Ordass Lajosról írt életrajzi kötetéből*

gezniük – míg a többi rab külön munkahelyre vonult dolgozni. Minden reggel először a szalmazsákot kellett egymásra rakni, hogy helye legyen a fonószekeknek és egyéb munkaeszközöknek. Ezt még el lehetett tűrni. A kellemetlen az volt, hogy amikor a munkával járó port és piszkot este össze kellett seperiük, alig látták egymást a porfelhőben, s utána ugyanott kellett aludniuk.

Ordass gyerekkorától fogva hozzászokva a kétkézi munkához, s nagyobb megerőltetés nélkül tornászta fel magát „kiváló munkássá”. Ez azzal járt, hogy havi 28 forint „fizetést” kapott, míg a többiek csak 7–20 forintig vitték. A december 25-i „fenyőfaünnepségen” még külön utalványt is kapott egy kalácsra – ezt azonban nem használta fel.

Kezetben a raboknak hetenként egy ötkilós csomagot volt szabad elfogadniuk. Akinek volt pénze, újságra is előfizethetett. Szépirodalmat vagy teológiai könyveket is lehetett küldeni nekik, a cenzúrán keresztül. Kéthetenként istentiszteleten vehettek részt, a papok minden vasárnap is. Naponként kétszer sétálhattak a börtön udvarán, s havonként egyszer fogadhattak látogatót, tízperces beszélgetésre, egy ór jelenlétében. Havonként „bevásárlást” is végezhettek a börtön üzletében, ahol kenyeret, gyümölcsöt, lekvárt lehetett venni.

Egy idő után a csomagok súlyát két kilóra szállították le. Olvasnivalót csak

ideológiai irodalom formájában kaphattak, a börtön könyvtárából. Ezt a lehetőséget aztán jól kihasználták a papi zárka lakói, s este, villanyoltás után élénken megvitatták az olvasottakat.

Később a kétkilós csomagok már csak kéthetenként jöhettek, s minden olvasnivalótól eltiltották őket, a katolikus papoktól elvették breviáriumaikat is, s le kellett adni minden ceruzát, tollat, írópapírt is. Ordassnak nem volt mit leadnia, mert Bibliáját már a gyűjtőfogházban elvették tőle. Még később már sem csomagot nem kaphattak, sem látogatójuk nem lehetett, rabruháktól kellett viselniük, s végül még a munkát is leállították.

Kezetben havonként egy levelet küldhettek és kaphattak, de Ordass abban egyezett meg feleségével, hogy cenzúrán át nem leveleznek. Felesége később kórházba is került, s így a látogatások is elmaradtak. A külvilággal való kapcsolat minimálisra zsugorodott.

Ordass persze nem tudhatta, milyen feltűnést keltett letartóztatása külföldön, s mi mindent tettek a testvéregyházak vezetői, hogy ártatlan voltát bebizonyítsák, és híveik figyelmét felhívják a bebörtönzött magyar püspökre. 1948 karácsonyán a svéd rádióban közvetített istentiszteleten *Gustaf Aulén* püspök név szerint említette az imádságban volt tanítványát, Ordass Lajost, s messiási országokban imádkoztak érte egyházi vezetők és egyszerű hívek egyaránt.

telmében Ordass kérvényezhette volna szabadon bocsáttatását 1950 márciusában. Amikor közeledett az utolsó „negyed”, kérdést kapott, hogy fog-e kérvényezni, de nemmel válaszolt. Tudta ugyanis, hogy aki ilyen kérvényt nyújt be, azt beidézik a börtön igazgatójához, s ideológiai vizsga alá vetik. Azt várják el, hogy mutasson az illető bűnbánatot elkövetett vétkei miatt, s fogadja meg, hogy híven fogja szolgálni a népi demokráciát. Egyik római katolikus paptársa kérvényezte ugyanis az utolsó „negyed” elengedését, és nagyon kellemetlen tapasztalatokat szerzett.

Egyházi hírek nem nagyon jutottak el a papi zárka lakóihoz. Amíg jutottak be hozzájuk újságok, addig azokban több állt termelési eredményekről és a népi demokrácia gazdasági fejlődéséről, mint egyháziról és kereszténységről. Az egyházi anyag legfeljebb *Mindszenty József* elleni támadásokra korlátozódott, s utóbb azt is megtudták, hogy 1948 karácsony másodnapján letartóztatták. Az evangélikus egyházra vonatkozólag csak egy rövid kis hírt talált a Kis Újság egyik számában, s azon nagyon meglepődött. A lap ugyanis arról adott hírt, hogy az egyház egyezményt írt alá az állammal. Ez szükségképpen két dolgot jelentett: egyrészt, hogy az egyház ezek szerint önként átadta iskoláit az államnak, másrészt, hogy ezt valamilyen új egyházi vezetőségnek kellett elhatároznia. De részleteket nem tudott meg.

Terray László: Nem tehetett mást. Ordass Lajos Baráti Kör, Budapest, 1990.

IV. LUTHER-KONFERENCIA

Szabadság, de mire, kötöttség, de kihez?

Szabadságtörekvések a középkorban

Szabadságvágy általában két dolog szokott generálni. Az egyik az *elnyomás*, a másik a *fenyegetés*. A középkori embernek jócskán része volt mindkettőben.

Az elnyomás nemcsak politikai és gazdasági természetű volt, hanem a szellemi életre is kiterjedt. A politikai és gazdasági elnyomás a feudális hűbéri lánc legalsó láncszemét képező jobbágyokra nehezedett a legnagyobb súllyal. Nem véletlen, hogy a 16. századi Németországban is az ő szabadságvágyuk artikulálódott a leghangosabban.

A szellemi életre nehezedő elnyomást mindenekelőtt a természettudományok művelői szenvedték meg. Ők szüntelenül nyakukban érezhették a „szent inkvizíció” perzselő lehetését.

De az elvontabb tudomány, a filozófia és a teológia művelőinek életét is megkeserítette a gondolkodás szabadságának hiánya. Nekik az *eretnekesség* szintén máglyahalált kilátásba helyező, fenyegető vádjával kellett szembenéznük.

Az elég nyilvánvaló, hogy Európában a szellemi életre nehezedő elnyomás és fenyegetés megtestesítője a római pápa uralma alatt álló egyház szinte mindenre kiterjedő hatalma volt. És bár a politikai, gazdasági elnyomás fogantatója a hűbéri lánc alsóbb láncszemét képező uralkodók és a földbirtokos nemesek voltak, nem feledhetjük, hogy a legfőbb hűbérúr Európában a pápa volt, aki nemcsak a gyakorlatban kezelte hűbéreseiként a királyokat, hanem az egész hűbéri láncot a teremtésből vezette le, és a láncból való kitérés minden kísérletét egyben Isten elleni lázadásként torolta meg. Érthető, ha ez előbb-utóbb a hűbéri láncban magasabb helyen álló királyokban, fejedelmekben is egyfajta szabadságvágyat generált.

Ez a szabadságvágy sodorta idővel a reformáció oldalára Anglia királyait, de a reformáció ügyét hitbéli meggyőződéssel támogató német választófejedelmek döntését is megkönnyítette. És az már a történelem fíntora csupán, hogy az *V. Károly* császár, aki nem habozott *Luthert* birodalmi átok alá helyezni, és aki élete végéig esküdt ellensége volt a reformációnak, 1527-ben – tehát tíz évvel a 95 tétel kiszögezése után – hadaival betört Rómába. Ez a tette „Sacco di Roma” néven híresült el. Károly seregei nemcsak a várost dúlták fel, és fosztogatták mintegy három hónapon át, hanem az ellene harcoló *I. Ferenc* francia királlyal és a törökkel (igen, a pogány oszmán birodalommal!) szövetséges *VII. Kelemen* pápát Róma elhagyására és menekülésre kényszerítették. Később Észak-Itáliában Károly el is fogta a bujkáló pápát, és egy katonai sátorban házi őrizetben tartotta egészen addig, amíg az el nem fogadta a feltételeit.

V. Károlyt tehát a pápa hűbéri hatalmától való szabadulás vágya soha nem állította a reformáció oldalára. Károly nem széttegni akarta a hűbéri láncot, hanem az első két láncszem sorrendjét cserélte fel. És ha az újkor hajnalán Európájára az lett a jellemző, hogy a királyok töb-

bé nem voltak a pápa hűbéresei, hanem inkább a klérus lett a királyi hatalom alávett kiszolgálója, akkor ezért az Európa nagyobbik felét uráló, hithű katolikus V. Károly legálább annyira felelős, mint a reformáció pártjára állt angol és észak-európai uralkodók.

Az pedig külön vizsgálatot érdemelne, hogy Franciaországban a mintegy kétszázötven évvel később kirobbant forradalomhoz vezető társadalmi folyamatok milyen mértékben írhatók a reformáció korát követő hithű katolikus francia uralkodók – köztük a Napkirály, *XIV. Lajos* – politikájának számlájára, és milyen mértékben a reformációt valójában már megelőző és vele párhuzamosan, sőt vele konfrontálva létező humanizmusára. Ezzel kapcsolatban elég, ha csak Luther és *Erasmus* vitájára gondolunk.

Végül – de nem utolsósorban – említést kell tennünk arról a sajátos lelki fenyegetettségről is, amellyel a valóban hívő keresztényeknek szembe kellett nézniük. Arra gondolok, ami Luther első egyházzal és hittel

előzetes megtisztulásnak csak nehezen lehet eleget tenni, sőt mindig kétséges, hogy sikerrel tett-e eleget valaki, a miseáldozat felajánlását kiegészítő lehetőségként kínálta az egyház a szentek saját üdvösségük szempontjából fölös érdemeit, szintén mint Istennek följánlható és bűneink miatti haragját lecsillapító elégtételt.

De amíg a középkori egyház teológusai – *Canterburyi Anselmus* nyomán – rendre azzal foglalkoztak, hogy az ember miként szabadulhat meg Isten haragjától és ítéletétől, addig Luther az alapoknál kezd, és azt kérdezi: az ember miként szabadulhat meg a bűntől? (...)

Luther a bűntől való megszabadulásnak más útját nem ismeri, csak azt az egyet, hogy Isten hit által belevon minket Krisztus megváltó szenvedésébe és halálába. Belevon, azaz részesevé tesz. Amikor azt mondja, hogy „*hit által*”, akkor mindig arról a hitről beszél, amely az Isten iránti feltétlen bizalom alapján el tudja fogadni a nemkívánatosat, a Krisztus szenvedésébe és halálába való belevonást, a Krisztus szenvedésében való részesevést, amitől ösztönösen mindannyian irtózunk, és amit minden erőnkkel elhárítani szeretnénk, de ami nélkül Isten nem tudja elvégezni bennünk a bűntől való megszabadítás művét. Mert a hívőnek a Krisztus szenvedésébe és halálába való belevonás, ha úgy tetszik, akkor a Krisztus halálában való elmerülés, lélekben mintegy benne való megkezesztelkedés által kell naponta meghalnia a bűnnek, hogy új életre támadva – miként Pál mondja – már ne is ő éljen, hanem Krisztus éljen

nélkül a szemüveg nélkül a legkeszevesebb rabságnak tűnik.

Hiszen éppen a *theologia crucis* az, aminek segítségével magát a Krisztus-eseményt, az üdvöseményt, a szabaddítást, a megváltás művét is annak láthatjuk, ami. Csak a *theologia crucis* szemüvegén át láthatjuk, hogy valójában a bírái előtt megkötözve álló Krisztus a szabad, míg bírái a bűn és a mögötte álló démoni hatalom rabjai. (...) A passió szereplői közül egyedül ő volt az, akit a bűn köteleivel nem a sátán mozgatott, mint valami marionettfigurát. És ez a szabadság az, amelyet Krisztus meg akar és meg is tud osztani velünk, ha hittel engedjük.

Így láthatjuk meg a *theologia crucis* szemüvegén át azt is, hogy mire szól a keresztény ember szabadsága: az Istennek való szabad engedelmesre és az istengyermekekre. Mint ahogy Krisztus is, miközben elenségei látszólag azt tettek vele, amit csak akartak, valójában az Atya akaratát töltötte be, nem kényszerből, hanem önként, az Atya iránti és az irántunk való szeretettől hajtva. És eközben így maradt meg mindvégig, még Istentől való elhagyatottságában is Isten Fiának, és ezért, bár testben meghalt, Isten számára élőként szállhatott alá a halálba, a pokolra, és élőként is térhetett onnan vissza. Mert ez is hozzátartozik Isten gyermekeinek szabadságához: bár Istennek engedelmeskedve elfogadják a halált, a halálnak, pokolnak, ördögnek még sincs hatalma fölöttük.

Ez a szabadság az, amitől mi mégis irtózunk egészen addig, amíg Isten kegyelme hit által meg nem szereteti velünk, és kívánatosá nem teszi számunkra.

ellen, bizonyítva, hogy a Szentlélek nem fát és követ rombol, hanem a szívben rombolja le a bálványokat, hiszen az a bálványimádás, ha az ember szíve Isten helyett valami másra csüng. Akinek viszont egyedül Istenen csüng a szíve, az szabad a bálványoktól, függetlenül attól, hogy hány kép vagy szobor van körülötte. Sőt számára még hasznosak is a templomi képek és szobrok, mert Istenre, Isten szeretetének műveire emlékeztetik. Akinek viszont a szíve nem Istenen csüng, az a bűn foglya, és bűnös módon viszonyul mindenhez, és még a szent dolgokkal is csak visszaélni tud.

A kezdetben Zwickau „prófétájaként” elhíresült *Müntzer* nemcsak a bálványoktól való szabadulást kereste a külső környezet erőszakos átalakításában, hanem Krisztus ezeréves földi királyságának hírnökeként lépett föl. Nem csoda, ha a bányászok és a parasztok hatalmas tömegei benne látták szabadságvágyuk egyedül hitteles megtestesítőjét és megszólaltatóját. Müntzer nem ismerte fel az ebben rejlő kísértést, és hívei sorában az „igazság országának” felállítására „teokráciát” szervezett, majd 1525-ben a kirobbanó parasztfelkelés élére állt. Felfogása szerint az elnyomott igazsáért fegyverrel küzdve Krisztus földi uralmának megvalósulását szolgálta.

Luther Müntzer parasztháborúba torkolló tevékenységét – nem ok nélkül – a reformáció vadhajásaként és valós eredményeinek veszélyeztetőjeként értékelte. (...) Luthernek nagyon nem tetszett, hogy Müntzer bányászokból, parasztokból és elszegényedett városi polgárokból toborzott katonáinak tábora *egyházi, gyülekezeti közösségként, a hívők közösségeként, Krisztus szent nyájaként vonult a harcmezőre, és ráadásul nem is csak a harcmezőre, hanem a földesurak birtokára, hogy ingó vagyონukat elrabolja, családjukat lemészárolja, és házukat vagy kastélyukat felégesse.*

Amikor a keresztény gyülekezet felkatonai szabadcsapatá válik, és az Isten országának felállításáért folyó „szent háború” jegyében ölni, gyilkolni, rabolni és fosztogatni kezd, hogy ilyen módon *szolgáltasson önmagának igazságot*, az Luther szerint soha nem megengedett. A keresztény ember ugyanakkor lehet akár hivatásos katona is az állam hadseregében – lásd Luther *A katona hivatásáról* című írását –, és mint katona harcolhat hazája és szerettei életének, vagyonának védelmében. És ha az elnyomó hatalom részéről sérelem éri, a keresztény ember – mint a világi állam polgára – tiltakozhat is, akár egyénileg, akár csoportosan. De a *keresztény gyülekezet*, mint Isten juhainak nyája, soha nem változhat át az Isten országának megvalósításáért küzdő, *valójában önmagát igazát kereső gyilkoló, fosztogató és gyűjtogató* farkascsoportává. Akkor sem, ha sérelmei valóságok, és az ellenük való tiltakozása jogos. Ez a lényege Luther kettős kormányzásról szóló tanításának, és meggyőződésem, hogy ezt csak az nem érti meg, aki szándékosan nem akarja. (...)

■ VÉGHÉLYI ANTAL

Úrvacsorai záró istentisztelet

kapcsolatos élménye is volt, és amire reformátorra érve is újra meg újra visszaemlékezett: és ez nem más, mint az Isten haragjától és ítéletétől való fenyegetettség állandó érzése, amit a középkori templomok freskói és oltárképei is sugalltak. (...)

A kérdésre, hogy miként menekülhetünk meg Isten haragjától és ítéletétől, a középkori egyház azt a választ adta, hogy mindenekelőtt Krisztus keresztáldozatának a misében történő naponkénti felajánlása az, ami Isten haragjától és ítéletétől megszabadíthat. De a hangsúly a *-hat-on* van. És mivel a feltételnek, a bűntől való

benne. Maga Krisztus az, aki erre hív, amikor azt mondja: „*Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel naponként a keresztjét, és kövessen engem.*” (Lk 9,23)

Jézus szerint az életnek ez az elvesztése valójában az élet megtalálásának és megmentésének útja. De úgy is mondhatom, hogy a *szabadság útja*.

Luther *theologia crucis*a nem más, mint a hit szemüvege, amelynek optikáján át éppen abban látjuk meg az életet, ami e nélkül a szemüveg nélkül nézne maga a halál. És abban látjuk meg a teljes szabadságot, ami e

A szabadságnak ezt a nehezen elfogadható lutheri értelmezését Luther munkatársai közül se mindenki értette, vagy ha értette, nem vallotta magáénak. Kirívó példaként *Andreas Karlstadt* nevét említhetjük, aki – miközben Luther Wittenbergtől távol, Wartburg várában rejtőzve az *Újszövetséget* fordította – 1522 tavaszán kép- és szoborrombolásba kezdett. A zwickauiak hatása alá kerülve így értelmezte a bálványok rabságából való szabadulást. Luther ekkor azonnal Wittenbergben termett, és a három úgynevezett *Invo-cavit* prédikációban kikelt Karlstadt

CIA RÉV FÜLÖP ÖN

A konferencia előadásainak szerkesztett, rövidített változata

„Teológus minden ember” – Luther teológiafelfogása

Legtöbbünkben az a kép él, hogy a teológia a beavatottak magasabb rendű tudománya. Magunkról azt mondjuk, hogy keresők vagy hívők vagyunk, de hogy „teológusok” – ezt azért nem mernénk kijelenteni.

A következőkben Lutherhez fordulunk, aki sokszor leírta, hogy mit jelent teológusnak lenni, ám ezt a kiváltságot ő sohasem egy magasabb rendű kaszt tagságaként értelmezte, hanem szerinte teológusnak lenni ugyanazt jelenti, mint hívőnek vagy akár embernek lenni. Valaki egyszer így fogalmazott: nem azért vagyunk emberek, hogy keresztények legyünk, hanem azért vagyunk keresztények, hogy emberek legyünk. Hitünk szerint csak Krisztuson („Ecce homo!”) tájékozódva nyerhetjük vissza emberarcunkon azt az istenképiséget, amelyet a bűnset következében elvesztettünk.

Luther szerint tehát minden hívő ember, minden keresztény teológus. A hit ugyanis gondolkodásra, reflexióra készítet, sőt tulajdonképpen maga a hit is reflexió.

Minden olyan ember, aki nem csak a tele bendő vagy az ösztönök pillanatnyi kielégítése miatt él, gondolkodik léte értelméről. Miért vagyok a világon? Miért élünk? Mi a célja az életnek? Hova, milyen irányba tart a világ? Úgy is mondhatjuk, aki nem tesz fel ehhez hasonló kérdéseket, az nem él, csak vegetál. Emberlétünk méltóságához tartozik, hogy tudunk kérdéseket feltenni, tudunk hallgatni a kérdéseinkre adott válaszokra, s tudunk mi is válaszolni a nekünk feltett kérdésekre. Van, amikor az Úr kérdez: „Ádám, hol vagy?” „Hol van a te testvéred, Ábel?” Van, amikor mi kérdezzük: „Mi a neved?”

Elgondolkodtunk-e már azon, milyen nagy horderejű dolog, hogy a világmindenséget teremtő és fenntartó Isten személyes kapcsolatba, kommunikációba lép velünk, minden egyes parányi emberrel? Hogy ez miért lehetséges? Hát azért, mert teremtményei vagyunk, ő alkotott bennünket, az övéi vagyunk. Igen, ő az Alkotó, úgy is mondhatjuk, hogy ő a Költő, aki az ő szavával formázott meg bennünket. A Genézis-kommentárjában írja Luther, mi mindnyájan poémák, azaz költemények vagyunk, s Isten a Költő, aki mint verseket, énekeket szerzett bennünket.

Azért mondhatjuk tehát Lutherrel, hogy minden ember teológus, mert Isten által teremtettek és megszólítottak vagyunk, s a válaszadási kényszerünk a teremtményünkön fakad.

A teológuslét sokkal inkább hivatás (*vocatio*) mintsem foglalkozás (*professio*).

Egyik asztali beszélgetésében kérdezi Luther: „Mi tesz bennünket teológussá?” (*Quae faciant theologum?*) S hat pontban azonnal válaszol is saját kérdésére. Lássuk ezt a hat szempontot egyenként!

1. A Szentlélek kegyelme (*gratia Spiritus*)

Az embert hitünk szerint a semmiből a Szentháromság Isten teremtette az ő szavával. Elsődleges meghatározottságunk tehát a teremtményünkön fakad. Teológuslétünk tehát az emberlétünk egyik ismérve. Csak

a Lélek kegyelméből vagyunk, akik vagyunk. A szakteológusok csak annyiban mások, mint „minden ember”, hogy nekik a hitükről a közösségüknek hivatalosan is számot kell adni, ugyanis külső és belső elhívást kaptak a tanítói szolgálatra. Oswald Bayer megfogalmazásában: „Az a teológus, akit az állandó tusakodás arra készítet, hogy imádsággal köze-

lítsen a Szentírásához, s mindazt interpretálja, amit ott Isten igéje állít, azért, hogy mindazok számára fényt adhasson tovább, akik szintén állandó tusakodással közelítenek az Írás-hoz, hogy majd velük együtt imádsággal tovább magyarázzák a Szentírás szavait.”

Vagyis a Szentírás olvasása arra tanít meg, hogy nem én olvasom az Írást, hanem az Írás olvas, értelmez engem, mert rajra keresztül Isten megszólította vagyok.

A teológia tehát közösségi dolog: a meditáció szerepének hangsúlyozásával Luther nem engedi meg, hogy a teológus visszavonuljon akár a szaktudomány elefantcsontornyába, akár az egyéni kegyesség privát szférájába. Mert a Szentlélek kegyelméből, teremtményünkön adódóan mindnyájan teológusok vagyunk.

2. Állandó tusakodás (*tentatio*)

A tusakodás lényege, hogy gondolkodásával, kérdéseivel, kiállásával a keresztény ember kockázatot vállal, sőt egyenesen sebezhetővé teszi magát. Vállalja annak a szörnyű lehetőségét, hogy elkarhozik, vagyis végleg elszakad az élő Isten óvó kezétől. Luther mindvégig tudta, hogy Isten rejtőzködő Isten, és sokszor ön-maga ellentétének maszkjában jelenik meg. Talán azt hiszem, hogy a sátán támad, ám valóban Isten teszi próbára a hitemet. Azt tette Ábrahámmal, Jóbbal, Jákóbbal s minden olyan emberrel, akinek beletört a bicskája vagy kifecamodott a csípője az élő Istennel való tusakodó harcban. A lutheri teológia vállaltan radikális: az élet és a halál kérdése. „Az élet, a halál és az elkarhozás tesz bennünket teológussá, nem a filozofálás és a spekuláció (*vivendo immo moriendo et damnando fit theologus, non intelligendo, legendo aut speculando*)”. A teológusra különösen is áll, hogy „pokolra kell annak menni, aki dudás akar lenni!”

A kísértés örvényében három dologba kapaszkodhatok: egyrészt Isten igéjébe, másrészt abba, hogy meg vagyok keresztelve, végezetül pedig Krisztus keresztjébe!

Hiába vádol a saját lelkiismeretem: csak Istenhez menekülhetek! Mert nem magunkban, csak Istenben lehetünk egyedül bizonyosak! Luther

számára Ézs 28,19 ezért olyan fontos: „S a hányszor eljő, elragad titeket; mert minden reggel eljő, nappal és éjszaka; borzalom megértetni e tanítást...” (Károli-fordítás) („A folytonos rettegés majd megérteti veletek a kijelentést!” – új fordítás)

3. A tapasztalat (*experientia*)

Luther a teológiát nem könyvekből, hanem az életből tanulta. Nem is az akcióból, hanem a passióból, azaz a szenvedésből, hiszen az Isten igéjével folytatott, sokszor agonizáló küzdelem valóban szenvedéssel jár. Ezért mondhatta Luther, hogy „egyedül a tapasztalat tesz teológussá”.

A tapasztalat nem csupán egy általános élet- vagy haláltapasztalat. Persze az is, mert egy családi tragédia, egy természeti katasztrófa mindig közelebb vihet Istenhez. Édesapám halálakor Balczó András egy lapot írt nekünk, melyen ez volt: „A halál közelsége – Isten közelsége!” Minden ember találkozhat Istennel egy haláleset megtapasztalásakor.

De a keresztény ember tapasztalata ennél több. Ő mindig a Szentírás szemüvegén keresztül nézi a körülötte lévő világot. A napi eseményeket, a különféle történeteket úgy értelmezi, hogy állandóan bibliai analógiákat talál és ismer fel. Amint történt Ábrahámmal, úgy történik velem is, stb. Ezt nevezik tipológiai szemléletnek: a bibliai történeteknek a saját élettapasztalatunkkal való egybevetését. A hívő embernek a bibliai események történései sokszor egybeesnek saját élettapasztalatainak történéseivel.

4. Az alkalom (*occasio*)

Luther sokszor idézte a *Prédikátor könyvét*: mindennek rendelt ideje van: ideje a születésnek, ideje a meghalásnak, ideje a sírásnak, ideje a nevetésnek (Préd 3). Az alkalmat, Isten meglátogatásának idejét fel kell ismernünk. Jézus azért sírt Jeruzsálem felett, mert a zsidó nép nem ismer-te fel meglátogatásának az idejét. A világosság az övéi közé jött, de az övéi nem fogadták be őt. A keresztény embernek fel kell ismernie a *kairoszt*, hogy mikor van az üdvörtémet vagy az egyéni üdvösségem szempontjából döntő idő. Ha ezt elmulasztjuk, tragikus helyzetbe kerülünk. A gazdag ifjú nem ismerte fel, hogy attól kell megszabadulnia, amin bálványként csüng a szíve, a példázatbeli tíz

hetőséggel, „amíg tart a ma”. „Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket...” (lásd Zsolt 95,7; Zsid 3,7–15)

A hirdetett ige mindig a jelen idő-re vonatkozik. Mindig a jelen idő pillanata az alkalom. Az evangéliumot mindig frissen kell megérteni, nem lehet tegnapi igazságokat szajkózni. Ami tegnap lélek volt, ma már csak betű, ami tegnap evangélium volt, ma már törvény. Az evangéliumnak mindig a mában kell aktualizálódnia.

Ez teszi az evangéliumot evangéliummá. Ebben különbözünk a reformátusoktól, akik számára a törvény ugyanolyan fontos, mint az evangélium. Az evangélium számunkra nem betű, nem törvény, hanem élő hang, s ezt az élő hangot kell meghallanunk. A „viva vox evangeliit”. S ha meghalljuk ezt a hangot, az esemény lesz az életünkben.

Természetesen az alkalmat csak a Szentlélek kegyelméből ismerhetjük fel, s az imádság ennek elengedhetetlen eszköze.

5. A Szentírás folyamatos és figyelmes tanulmányozása (*sedula lectio*)

A Szentírás folyamatos és figyelmes tanulmányozása elengedhetetlen. Erre való készíttést is csak a Szentlélektől kaphatunk. A Biblia olvasása is egy sajátos művészet. A Szentírást naponként kell olvasnunk, ugyanúgy, amint táplálkozunk is rendszeresen és folyamatosan kell. Isten igéje táplálék a lelkünknek – minél többet fogyasztunk belőle, annál inkább erősödünk és növekedünk.

A Szentírást egy életen keresztül kell olvasnunk! Vajon közülünk hányan olvasták folyamatosan végig a Bibliát? Megvan ám egy ilyen folyamatos olvasásnak a maga íze, mint mondta nekünk annak idején *Muntag Andor* professzor a teológián.

Persze, jó, hogy van *Ütmutatónk, Losungunk*, s abban a napi, egymással lelkileg rímelő igéken kívül napi olvasnivalót is kapunk. Nehogy azonban mechanikussá, ne adj isten babonássá váljék a bibliaolvasásunk!

Hasznos ezért rendszeresen talán egy lelkész vagy lelki vezető segítségével egy-egy bibliai könyvet végigolvasnunk. Most jelent meg a *Magyar Luther Könyvek* sorozatban – tizenhat év után második kiadásban – Luther *Előszók a Szentírásához* című könyve. Ez segít bennünket, hogy

A bibliai szövegeket nemcsak olvasni, hanem „felolvasni is kell”; a Biblia olvasása ugyanis nem privát dolog, hanem közösségi cselekedet.

Ha „megettük a könyvet” (a kép Ezékielnél és a *Jelenések könyvében* van), akkor az ige mint táplálék, orvosság a lelkünk növekedését és erősödését szolgálja. Hagyjuk, hogy Isten igéje „beszippantson” bennünket, s mi is mindent az élő Isten perspektívájából nézhessünk, s elmondhassuk, hogy élek nem én, hanem él bennem a Krisztus.

6. A tudományok megszerzése és gyakorlati használata (*bonarum artium cognitio*)

Egyedül az utolsó szempont vonatkozik a szakteológusokra. Akik másokat is az üdvösség útjára akarnak tanítani, azoknak „szabályosan” kell erre felkészülni. Meg kell ismerniük a Biblia eredeti nyelveit, a kortörténetet, az egyház tanítását, a prédikálás és a lelkigondozás szabályait, az egyház történetét és így tovább. De nem egyszerűen a mennyiségi tudás fontos, amelyet „beemelek” egy vizsgára, és utána rögtön elfelejtem, hanem a bölcsesség, a minőségi tudás, a meglepetésre való nyitottság. Ami után én más leszek.

Luther jól értette, hogy mindennek alapja a nyelvtan. De azt is jól tudta, hogy a hit is nyelvtan, s a hit nyelvtan tanulni kell. Ahogyan a nyelvben vannak különféle dialektusok, úgy a hit közösségében is vannak kegyességi hangsúlyok. A nyelv azonban egy és ugyanaz!

S a nyelv azért fontos, mert a teológia Isten igéjének szolgálatát jelenti. A lelkész régen így hívták: *minister verbi Domini* – Isten igéjének szolgálója.

A Szentírás olvasása és újraolvasása ezért előzi meg a dogmatikát. Mindennek alapja, hogy Isten beszél, és én megszólított vagyok.

Megszólított vagyok, mert teremtmény vagyok. Ő a Költő, én a költemény. Akkor vagyok a helyemen, ha őt, az Alkotót dicsérem, *Szent Ágostonnal*, aki így mondta: „Magadnak teremtettél minket, Uram. Nyugtalan a mi szívünk, amíg tebenned meg nem nyugszik.”

Összefoglalás

Minden ember teológus, mert minden ember Isten teremtménye, s így vagy úgy válaszol Istennek. Teológusnak lenni azt jelenti, hogy az Istentől kapott habitust, életformát elfogadjuk. *Karl Barthék* is ezt a címet adták lapjuknak: *Theologisches Existenz Heute* – „Teológusi létforma – ma.”

A gyülekezetemben gyakran én viszek egy járnai már nem tudó idős néni istentiszteletre. Sohasem tanult teológiát, de az ő egyszerű, mély hívő bölcsessége többet ér számomra sok professzortársam szakteológusi tudásánál.

Luther azonban arról is szól, hogy bár teológus minden ember, nem mindegy, hogy „rossz” vagy „jó” teológusok leszünk-e. Az előzőt Luther a „dicsőség teológusának”, az utóbbit a „kereszt teológusának” hívja.

Hogy ez a megkülönböztetés pontosan mit jelent – az majd egy másik előadás tárgya lehet.

■ DR. FABINY TIBOR

Olvassunk együtt Luthert! – csoportmunka

szűz közül öt nem vitt magával olajat, mert nem hitt abban, hogy megérkezett a pólegény. Ha oly könnyen feladjuk például Krisztus visszajövetelének reményét, mi is elmulasztjuk a nagy alkalmat. Addig kell élni a le-

megragadhatunk egy-egy bibliai könyv lelki mondanivalóját. S ha megértettünk egy-egy bibliai szakaszt, forgassuk a szívünkben, ahogyan Mária is forgatta szívében az angyal szavait.

IV. LUTHER-KONFERENCIA RÉVFÜLÖPÖN

Továbbadjuk-e az imádság stafétáját?

Luther a közösségi imádság hagyományos formáiról

Jánossy Lajos disszertációja végén *Löhe* szavait idézte arról, hogy a királynő – az egyház – koldusruhában is királynő. Bár az egyház elképzelhető liturgia nélkül is, de nem szükséges, hogy a királynő koldusruhában és éhezve tengesse életét. Mi már itt a királyi menyegző részesei lehetünk, ahol a gazdagságot nem a mi dekorációnk kínálja, hanem a Király megerített asztala.

A gazdag kincs

Az egyház gazdag. Jaj neki, ha ez pénzben, anyagi javakban mérhető! Az egyház igazi kincse az evangélium. Krisztus népeinek minden „gazdagsága” ennek az evangéliumnak valamiféle megnyilvánulása: tanításban, gondolkodásmódban, cselekedetben, magatartásformákban, az ige hirdetésének, befogadásának, megélésének valamilyen formájában. S az egyház kincse, amelynek még csupán részben van a birtokában, de amelynek várományosa: az ige által megígért és munkált üdvösség. Így válik igazgá, hogy az egyház tagjai és szolgálattevői „szegények, de sokakat gazdagítottak, mint akiknek nincsen semmijük, és akiké mégis minden” (2Kor 6,10).

Az egyház kincse a koncentrált ige: a liturgia – sokféle formájában, halatlan gazdagságában. Úgy is, hogy ünnepeiben, a mindig húsvétot jelentő vasárnapban, az egyház ünneplő a Feltámadottat, és ünnepel a Feltámadottal. Úgy is, hogy naponként imádkozik. „...szüntelenül imádkozzatok” (1Thessz 5,17) – biztat Pál apostol. „...mondjátok egymásnak zsolnákat, dicséreteket és lelki énekeket” – olvassuk a batorítást (Ef 5,19). Timóteusnak ezt írja: „Arra kérlek mindenekelőtt, hogy tartsatok könyörgéseket, imádságokat, esedezéseket és hálaadásokat...” (1Tim 2,1–2) Amikor Jézus a hamis bírő példázatát mondja el hallgatóinak, akkor így summázza: „Vajon az Isten nem szolgáltat-e igazságot választottainak, akik éjjel-nappal kiáltanak hozzá?” (Lk 18,7)

Ezeket az igeszakaszokat az egyház komolyan vette, és megszervezte imádságos életét. Nem állították szembe egymással a kegyesség egyéni és közösségi formáját. A belső szobában való imádság nem váltotta ki vagy nem tette szükségtelenné a közösségi imádságot. Ahogyan az egyik legkorábbi tudósításban is olvassuk: a keresztények naponta együtt voltak, s „kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban” (ApCsel 2,42).

Csak individualista korokban gondolják sokan, hogy a közösségi imádságra, az egyház imádságára, az imádság kipróbált, begyakorolt, működő formáira nincs szükség ott, ahol emberek bemennek a belső szobába az Úristennel való „privát beszélgetésre”. A kettő egymással szembeni kijátszása ördögi dolog.

Nem azért hívták és értették a közös imádságot „officiumnak”, hivatali kötelességnek, mert az egyházi törvények előírták, hanem azért, mert tudták, hogy a szüntelen, kitartó, közös imádság ajándék, lehetőség, mandátum az Istentől. Belső kötelesség. S a bűnös, imádságában különösen is lusta embernek kell a biztatás, az előírás, a jó és működő rendre való emlékeztetés. „Vírasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne es-

setek” (Mk 14,38) – mondja Jézus a megváltás előestéjén.

Az egyház imádsága

A szüntelen imádság jelentheti az egyes ember életformáját: állandó kapcsolatban, folyamatos dialógusban vagyok Istennel. De jelenti azt is, hogy együtt imádkozunk. Ez az együtt nem mindig egyszerre, egy helyen történik. Néha egymás mellett, máskor egymás után, olykor pedig a képzeletbeli stafétátot továbbadván hangzik az imádság. Szép énekünk, a *Lásd, Urunk, egy nap újra elűnt* kezdetű gyönyörűen ábrázolja ezt a folytonos Isten-dicséretet (EÉ 124): „Hála, hogy ébren szentegyházad! / Nappalokon és éjeken / Szüntelen áldhat és imádkhat, / Nem hallgat el egy percre sem. (...) Már a nap távol testvért ébreszt, / Még alig hamvad fénye itt, / S friss ajak dicsér egyre téged, / És magasztalja tetteid.”

Újrapróbálkozások

Az elmúlt évszázadban, a liturgikus újragondolás évtizedeiben megfigyelhető a kötött áhitatformák, elsősorban az imaórák (a zsolozsma) újraéledése. Magyarországon is nagy tradíciója volt a naponkénti istentiszteletnek vagy – ahogy sok helyen mondták – a reggeli vagy esti könyörgésnek. Lassan kihalt ez a „kínáló”, és mára alig van gyülekezet egyházunkban, ahol a nap úgy kezdődik vagy fejeződik be, hogy együtt imádkoznak. Az új énekeskönyvben megjelent a 17-es rend ezzel a címmel: *A mindennapi istentisztelet rendje*. „Kicsit sárga, kicsit savanyú, de a miénk!” – mondhatnánk az ismert film közismert szlogenjevel, amely a magyar narancsra vonatkozott.

Ilyen, mint a 17-es rend, valójában nincs, és mégis: ott rejtőzködik benne a zsolozsma ősi rendje, az imaórák liturgiája. Olyan ez, mint a Raffay-agenda énekverses rendje: első lépés ahhoz, hogy visszataláljunk egyik nagy kincsünkhöz, az ősi közös imádsághoz, amelyben hangzik a zsolná, felcsendül a himnusz, mondjuk a kollektá imádságot, felidézünk Isten nagy tetteit a *Magnificatban* vagy a *Nunc dimittisben*.

Az *Agenda* '86-ban megjelent revideált formájában *Próhla Károly* már ott szerepelteti ezt a rendet, amelyet állandóan használnak a kántorképzőben, a teológiai akadémián, majd ifjúsági konferenciákon, s azután terjed gyülekezeti csoportokban. Sok helyen rájönnek a gyermek- és ifjúsági munka kapcsán, hogy a hitoktatás egyik formája a liturgikus nevelés, hiszen enélkül az utolsó generáció ül a templomban... A *Liturgikus könyv* és a *Gyülekezeti liturgikus könyv* pedig már teljes reggeli és esti imádságot ad kezünkbe. Sőt kezünkbe adja a litániának – a szintén kötött közösségi imádságnak – azt a formáját, amelyet *Luther* maga is használt.

S ha ezt tudatlan emberek múltba merengésnek, netán visszafeljődésnek tartják is, én hiszem, hogy rálelünk a rég elvesztett kincsre, s ha még nem is a miénk, már újra kóstolhatjuk, ízlelgethetjük.

De hogyan is álljunk mindehhez mi, evangélikus emberek? Kérdezzük hitben atyánkat és testvérünket, Luthert.

Miért kérdezzük Luthert?

Luther tanítása és gyakorlata számunkra Krisztushoz vezető segítség.

Nem Apollós, nem Pál és nem Luther a fontos, hanem az életet: a növekedést és a célba érkezést adó Úr! Luther tanít, példát ad az imádságban, biztat a könyörgésre, hálaadásra.

Szerzetesként kötelezően részt vett közössége szervezett imádságos életében, ezzel együtt kötelessége volt a breviárium állandó használatára. Bár a szerzetesi imádságrendet néhol igen erős kritikával illette, sok gonddal vette kézbe, és kezdte megújítani. Kritikája, hogy az egyház gyakorlatában ezen a téren is nagyon sok a torzulás és a visszaélés.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Luther emberfeletti munkát vállalt és végzett a Szentírás megismerése, fordítása, tanítása ügyében, s közben látta, hogy rendtszései hogyan álltak az imádság napi rendjében. Luthernek sem ideje, sem energiája nem volt erre. Felmentést kért és kapott a kötelező imaórák alól, meghozta lelki atyjától és felettesétől, *Staupitzól*. Ebben a (korai) korzakban sem hagyta el az imádságot, a zsolozsmát igyekezett pótolni: a héten át keményen dolgozott, majd szinte az egész szombatot imádsággal töltötte.

Későbbi visszaemlékezései szerint mégsem volt belőle sok haszna, mert nem Krisztusban hitt. Ezt azonban akkor még nem látta tisztán. Arról is panaszkodott, hogy úgy végezte az imádságos kötelességét, hogy sem egy zsolnáversből, sem pedig egy evangéliumi szakaszból nem tudott meg semmit Krisztusról.

Mégis közel került az elmondott szövegekhez, és ez később sok áldást jelenthetett. A kívülről tudott *Magnificat*, a könyv nélkül ismert zsolnárok sora meghitt kapcsolatot hozott létre Luther és a bibliai szövegek között. Ma, amikor mindenféle reklámszlogenek bújnak el és bukkannak elő gondolataink között, jó tudni a lehetőségéről: a fejünkben butaságok és a rossz gondolatok helyett bibliai mondatok is foroghatnak, zsonghatnak, dominálhatnak. A liturgikus nevelés és a liturgikus gondolkodásmód áldás lehet a hétköznapi teendők, döntései és cselekvései között. Mert bennünk dolgozik az ige. Kérdéseinkben, bizonytalanságainkban megszólalnak az igék, hiszen közel vannak hozzánk. (Érdemes végiggondolni *Mózes ötödik könyvének* refrénjét: közel vannak hozzád az igék...)

Zsolozsma

Luther számára a zsolozsma „könnyebb falatot” jelentett a tisztogatás és a megújítás szempontjából, mint a mise. A mise lényege volt alapjában problematikus, hiszen a meg-

romlott gyakorlat megromlott tanítást is rejtett magában.

A zsolozsmánál más volt a helyzet. Az imaórák liturgiája bibliai olvasmányokból, többnyire zsolnáanyagból, imádságokból, himnuszokból, áldásformulákból állt. Nem lehetett találni igével ellentétes szövegeket, tartalmakat. Ezek megálltak a reformáció mértéke szerint is. Luther a használat módját kritizálta: rendtszései kiüresedett gyakorlatát látva indulatosan szamarak munkájának nevezte.

Reformátori munkáját ezen a területen is a hit által, kegyelemből való megigazulás gondolata vezérelte. Az imádság – sem az egyéni, sem a közös – nem lehet érdemszerző jó cselekedet. Az imádság részesedés Isten nagy tetteiben, válasz megszólító igéjére. Luther tudta, hogy nem tömeges vesznek részt a reggeli imádságon vagy a vesperán. Nem is tette kötelezővé. Azok vettek benne részt, akik valóban Isten dicsőségére és embertársai javára éltek az imádság és az igehallgatás ezen eszközével. Korának egyházi rendtartásai erről a szabadságról tudósítanak.

Az imaórák liturgiájának elengedhetetlen részévé tette az igehirdetést. Elképzelhetetlen volt reformátorunk számára bármiféle imaóra ige hirdetés nélkül.

Az Úr napján természetes volt, hogy a gyülekezet találkozása a teljes istentiszteleten (mise) zajlott. Adódtat volna tehát, hogy a hétköznapiakon a zsolozsmák ige hirdetéssel kiegészített rendjét használják, vasárnap pedig a mise rendjét. Luther azonban a vasárnapi mise mellett is megtartotta a vesperát. Az imaórák számára kötött ige hirdetési és prédikációs rendet készített (hétfőn és kedden katekizmusrészek álltak a középpontban, szerda Máté evangélista napja volt, csütörtökön és pénteken az apostolok leveleiből hangzott az ige, szombaton pedig János evangéliumából olvastak és prédikáltak).

A litániák használata, kiiktatása, majd újra használatba vétele fontos illusztrációja az evangélikus reformáció hagyománykezelésének. Luther – szerzetesi életéből hozva – használta a litánia imádságformáját, amely 1519-ben még élő gyakorlat volt Wittenbergben. Úgy emlegeti, mint a keresztény ember imádságának kéréseit minden gonosz, baj, büntetés ellen. A halálra való felkészítésnél szól az utolsó kenetről és az ezzel kapcsolatban elmondott „mindenszentek litániájáról”.

A húszas évek elején írt kritikája nem a litánia tartalmát, hanem az imádság kiüresedő használatát érinti. Ezen időszak után a litánia mondanása megszűnik a városban. Majd tíz év múlva ismét felbukkan: célja az evangélikus gyülekezet építése. Levelezéseiből kiderül, hogy Luther a török veszély, a nehéz idők és más veszedelmek miatt ajánlja használatra, hogy azzal a gyülekezetnek egy megfelelő, jó formával segítsen. A közös gyülekezeti imádságra való szoktatás kiváló formáját látta benne. A gyermekek bevonására is jónak tartotta az ilyen könyörgést. Hogy mennyire elterjedt, azt az is mutatja, hogy a *Kis káté* korai kiadásainak függeléként jelent meg a szövege.

Luther különösen is fontosnak tartotta az egész egyház és az egyes hívő ember számára a keresztény családi életet s abban a kegyesség gya-

korlását. Nem hagyhatjuk említés nélkül a *Kis káté* ilyen szerepét. Az új, a forradalmi, hogy a családi élet igével és imádsággal való megszentelése ismét széles körben elterjedt, ugyanakkor ez az újítás nem más, mint a tradíció megelevenítése. Nem csupán a korai kereszténység, illetve az újszövetségi kor hagyományaihoz nyúlt vissza, hanem az *Őszövetség* népeinek máig is ismert több ezer éves szokásáig.

Miért érdekes mindez ma számunkra?

Luther tanítása szerint a zsolozsma megfelelő forma a gyülekezet nevelésére, az igehallgatásra és az ige hirdetésre, a kegyesség gyakorlatára, a keresztény gondolkodás elmélyítésére. Ugyanakkor kritikája figyelmeztetés arra, milyen veszélyt jelent a félreértelmezett vagy kiüresedett gyakorlat.

Az individualizmus korában a közös, kötött imádság új dimenziót hozhat be a gyülekezet kisebb-nagyobb közösségeinek imádságaiba. Nem az önmagunk körül forgó, saját lelki vágyainkkal elfoglalt imádság és áhitat visz minket kísértésbe, hanem a közösségbe való betagozódás, a Krisztus testébe való beépülés gazdagít minket. A kereszténység nem privát műfaj, hanem a tanítványi közösség élete a Mesterrel.

Az imaórák megtanítása, bevezetése és rendszeres gyakorlása elmélyíti a biblikus ismereteket és gondolkodásmódot, segít a közösség építésében, nevel az igével való rendszeres foglalkozásra.

Nem szabad megfedelkezünk a közös imádság ökumenikus vonatkozásairól. Tudjuk jól, hogy az interkomunio hiánya mennyire fáj mindannyiunknak. Botrány is, hogy Krisztus tanítványai nem tudnak együtt leülni Uruk asztalához. Ezért – a közösséget építve – azt kell használni, ami már most megjeleníti a Krisztusban való egységet. A közös imádság formája és tartalma ilyen.

Végül: szomorú tapasztalat, hogy emberek kiesnek a hitgyakorlás természetes voltából. A vasárnap teljesen átstrukturálódik: a pihenés, a bevásárlás, a családi programok, a rendezvények máshová teszik a hét első napjának hangsúlyát. A hétköznapiak menete, felépítése, berendezése is más. A családi élet rendje sem óraműpontossággal és végképp nem a tagok egymásra hangolt napirendjével működik. Mindenki a maga ritmusa szerint jön-megy, s ez a stílus a gyülekezeti életben is átalakít sok mindent. Éppen ebben a szabadságnak látszó káoszban kínálhatunk egy viszonylag kötött renddel olyan alkalmat, amely segít Istenre figyelni, keretet és medret adva az istenes életnek.

Hiszem s vallom, hogy a gyülekezeti életben a hétközi istentisztelet valamilyen formájú újra bevezetése áldást hozhat. Ahogyan Luther használta a mindennapi istentiszteletnek tradicionális formáit, az tanulságos, sőt példamutató lehet nekünk, mai evangélikus keresztény embereknek.

■ IFJ. DR. HAFENSCHER KÁROLY

A konferencián elhangzott előadás szerkesztett, rövidített változata

Imádság és lelkialkat

Valahányszor esküvőnkre és az ott elhangzott alapigére – „Mindenkor örüljétek, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok...” (1Thessz 5,16–18) – gondolok, az a hónapokkal korábbi este is az eszembe jut, amikor a szervezés mókuskerekében őrlődve akkor még jövődöbéli férjessel úgy döntöttünk, elnapoljuk a megfelelő helyszín kiválasztásának kérdését, és inkább elcsendesedünk egy kicsit. Életünkben először mindenféle (külső) kényszer, elvárás érzete nélkül – sőt mi több, a saját kezdeményezésemre – fohászokodtam a saját szavaimmal valaki másnak a jelenlétében. Ez azelőtt komoly gondot okozott, és tulajdonképpen leginkább most is csak ebben a „felállásban” tudom elképzelni.

Sokáig kerestem az okát, miért is idegenkedem az ilyen helyzetektől. A választ Pablo Martínez Vila *Imádság és lelkialkat* című könyvében találtam meg. A spanyol pszichiáter – Jézus elkötelezett követője – megnyugtató: nem bennem van a hiba. Illetve bennem van – csak nem hiba.

Imaéletünk intenzitását, „megnyilvánulási módját” ugyanis – pillanatnyi körülményeink mellett – alapvetően meghatározza, hogy milyen a vérmérsékletünk és a szemléletünk.

Temperamentumunktól függ, hogy feszélyezve érezzük-e magunkat, mondjuk, egy ökomenikus imaheti alkalmon, vagy egy ilyen közösség előtt is felszabadult szívvel és lé-

lekkel tudjuk az Úr elé vinni könyörögésünket. Ugyanígy ezen múlik az is, hogy „belső szobánkban” kitartás vagy fegyelmezetlenség, görcsösség vagy spontaneitás, bensőségeség vagy távolságtartás jellemez-e bennünket.

Pablo Martínez Vila
IMÁDSÁG és lelkialkat

HARMAT

A szerző Jung tipológiájából kiindulva mutatja be a gondolkodó, az érzelmi, az intuitív és az érzékelő lelki típusokhoz tartozók erősségeit (mire helyeznek nagyobb hangsúlyt) és gyengeségeit (mi az, amire kevesebb figyelmet fordítanak). Különbözőségeink tiszteltetés mellett saját temperamentumunk elfogadására biztat bennünket, ugyanakkor azt is nagyon fontosnak tartja, hogy

ne legyünk restek fejleszteni az egyelőre még kihasználatlanabb funkcióinkat is.

Vila ezután – a perfekcionista és a depresszív személyiségjegyekből kiindulva – az imádság folyamata során felmerülő nehézségekről, így például a fáradtság és a stressz hatásáról, illetve a koncentráció hiányáról ír, és egyúttal gyakorlati tanácsokkal is szolgál ahhoz, hogyan szólítsuk meg Istent.

Tartalmát, avagy összetevőit tekintve kiegyensúlyozott imádságra buzdít bennünket, melyben egyforma mértékben van jelen a Mindenható dicsőítése, bűneink megvallása, hálaadásunk és kéréseink – egyéni kívánságaink és másokért való közbenjárásaink – megfogalmazása.

A kötet további fejezeteiben a szerző az imádság gyógyító hatásairól értekezik, valamint a keresztény elmélkedés és a keleti meditáció közötti különbség kérdését vizsgálja.

Vila műve összességében – az előszót jegyző John Stott teológus szavaival élve – olyan mélyenszántó, gyakorlati és személyes könyv, amely bűntudat nélküli imádságra kíván ösztönözni, hogy felfedezzük: az imádság öröm, nem teher.

■ – VITÁLIS –

Pablo Martínez Vila: *Imádság és lelkialkat*. Harmat Kiadó, Budapest, 2009. Ára 1750 forint.

HETI ÚTRAVALÓ

„Az Úr megvilágítja a sötétség titkait, és nyilvánvalóvá teszi a szívek szándékait.” (1Kor 4,5b)

Vízkereszt ünnepe után az ötödik héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi Isten dicsőségét hirdetik – az ige szolgálata által is! A testté lett Igében, az Úr Jézus Krisztusban maga Isten szól.

„Isten soha senki nem látta: az egyszerűlt Fiú, aki az Atya kebelén van, az jelentette ki őt.” (Jn 1,18; LK) Isten élő igéje „megítéli a szív gondolatait és szándékait” (Zsid 4,12). „Egyáltalában ne ítéljétek azért addig, míg el nem jön az Úr. (...) és akkor mindenki Istentől kapja meg a dicséretet.” (1Kor 4,5a.c) A búza és a konkoly példázatában Urunk ezt tanítja: „Hadd nőjön együtt mind a kettő az aratásig” (Mt 13,30); az ítéletkor lesz nyilvánvaló örök sorsuk! „Emberi hatalommal a gonoszokat se ki nem irthatjuk, se meg nem változtatjuk. Tünnünk kell hát őket. De nem úgy, hogy uralkodjanak rajtuk! Krisztust ragadjuk meg, s ő legyen szívünk öröme!” (Luther) Pál hálát ad a gyülekezet kegyelmi ajándékaiért, melyek azért adatnak, hogy „feddhetetlenek legyetek a mi Urunk Jézus Krisztus (ítélet-) napján. Hú az Isten, aki elhívott titeket az ő Fiával (...) való közösségre.” (1Kor 1,8–9) Az egyházi esztendőben igen ritkán előforduló hetünk most következő hétköznapi igéi vadonatújaj lehetnek számunkra, mert az elmúlt fél évszázad során még nem kerültek elének az Útmutató reggeli, első olvasmányaiaként. Fedezzük fel bennük az örökkévaló Isten dicsőségét a történelemben! A prédikátor megfigyelte, „hogy az igazak és a bölcsök minden munkájukkal együtt Isten kezében vannak. (...) Azért edd csak örömmel kenyeredet (...), mert mindig az volt Isten jóakarata, hogy ezt tedd!” (Préd 9,1.7) És „úgy láttam, hogy az ember nem képes kiismerni Isten sokféle tettét (...). De én mégis tudom, hogy az istenfőlőknek lesz jó dolguk, mert őt félik.” (Préd 8,17.12) Dániel megfejtette Nebukad-neccar álmát, és a király ezt mondta: „Valóban a ti Istenetek az istenek Istene, a királyok ura és a titkok feltárója, ezért tudtaad feltárni ezt a titkot.” (Dán 2,47) József megismertette magát testvéreivel Egyiptomban, és felfedezte sorában Istene tervét: „...ne keseregjétek amiatt, hogy engem ide eladtatok, mert azért küldött el engem Isten előttem, hogy életben maradjatok.” (1Móz 45,5) Mi felfedeztük-e Jézus sorsában Isten e tervét velünk? „A sokaságból sokan hittek benne (...). Talán bizony felismerték a vezetőket, hogy ő a Krisztus?” Jézus hangosan kiáltva szól(t): „Ti ismertek engem (...), hanem az, aki engem elküldött, igaz, ti őt nem ismeritek.” (Jn 7,31.26.28) Ezért épp ez a párját ritkító hét üzenete: Jézusban maga Isten szól hozzánk, az ige által! Amikor a Bárány „feltörte a hetedik pecsétet, csend lett a mennyben, mintegy fél óráig” (Jel 8,1). „A hetedik angyal is trombitált, és hatalmas hangok szólaltak meg a mennyben...” Tanuljuk a vének énekét: „Hálát adunk neked, Urunk, mindenható Isten...” (Jel 11,15.17) „Angyaloknak színe előtt énekel néked, Úr-isten.” (GyLK 770) „Zengd, lelkem, Krisztus szent nevét!” (EÉ 591)

■ GARAI ANDRÁS

» MERT AMIVEL CSORDULTIG VAN A SZÍV, AZT SZÓLJA A SZÁJ « (MT 12,34B)

Protestáns médiaműhely

Kérdések és válaszok a jövő egyházi médiájáról • Fókuszban az internetes újságírás

2011. március 18–20. – Berekfürdő, Megbékélés Háza

Fővédnök: Szalai Annamária, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke

Meghívott vendégeink: Belényesi Csaba, az MTI vezérigazgatója • Hős Gábor, a Polgári Média Egyesület elnöke • Tarr Zoltán zsinati tanácsos, az MRE elnökségi szóvivője • Dr. Völgyesi Zoltán, a Kólcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola rektora

Szervezők: Protestáns Újságírók Szövetsége • Evangélikus Élet szerkesztősége • Kólcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

PROGRAM

2011. március 18. (péntek)

15.00: Regisztráció, szállás elfoglalása

17.00: Köszöntés – Novotny Zoltán, a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke

17.30: Nyitó előadás – Új médiatörvény, új szemlélet a közösség érdekében – a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnökének delegáltja

19.00: Vacsora

20.00: Ki kicsoda? Interaktív ismerkedés – T. Pintér Károly főszerkesztő, *Evangélikus Élet*

21.30: Szabad program (esti fürdőzés a termálfürdőben, borozgatás)

2011. március 19. (szombat)

8.00: Reggeli

9.00: Előadás – Párhuzamok a politikai és egyházi kommunikációban – Szénási Miklós főszerkesztő, *Debrecen folyóirat*

10.00: Előadás – Az on-line újságírás jövője – Dévényi István felelős szerkesztő, *Hetiválasz.hu*

11.00: Előadás – Útkereszteződésben állunk – Pásztor Ádám, az MRE Zsinata Kommunikációs Szolgálatának igazgatója

12.00: Ebéd

14.00: Előadás – Kálvincsillag üzenete – Dr. Fekete Károly egyetemi tanár, főszerkesztő, *Kálvincsillag*

15.00: Előadás – Az interjú, interjúportré jelentősége a protestáns médiumokban – Arany Lajos főszerkesztő-lektor, *Főnix*

16.00: Párhuzamos programok:

– Multimédiás tartalom előállítása on-line felületre – A műhelyfoglalkozást vezeti: Kerekes Sándor stúdióvezető, *MTV Debrecen*

– Személyes konzultációk szakmai kérdésekről – A kérdéseket várják: Faggyas Sándor vezető szerkesztő, *Magyar Hírlap*; T. Pintér Károly főszerkesztő, *Evangélikus Élet*; Arany Lajos főszerkesztő-lektor, *Főnix*; Enyedi J. Gábor műszaki igazgató, *Méliusz Rádió*, *Alföld Televízió*, *Debrecen*; Nagy Bence fejlesztő, *Moly.hu*

18.30: Vacsora

20.00: Párhuzamos programok:

– A *Lébtársaság* című film megtekintése – Beszélgetés a film szerkesztő-rendezőjével, *Andriska Jánossal*

– Multimédiás tartalmak montírozása

– Termálfürdőzés

2011. március 20. (vasárnap)

7.45: Reggeli áhítat

8.00: Reggeli

9.00: Előadás – Kicsiben is elkezdhető! Közösségi média – Nagy Bence, a *Moly.hu* fejlesztője

10.00: Rádiós és televíziós tartalmak megtekintése és értékelése

11.00: A protestáns médiaműhely zárása

12.00: Ebéd, hazautazás

A Protestáns Újságírók Szövetsége és az *Evangélikus Élet* szerkesztősége mindazok jelentkezését várja, akik szívesen bekapcsolódnának az egyházi médiumunkába, illetőleg azokat, akik az elektronikus újságírással és az internetes honlapkészítéssel, valamint az írott sajtóval kapcsolatos ismereteiket szeretnék megalapozni, felfrissíteni, elmélyíteni.

» A jelentkezéseket a prusz@lutheran.hu e-mail címen várjuk 2011. március 1-jéig. A protestáns médiaműhely tanfolyama rendkívül kedvező áron, már 9990 forintért elérhető (tanfolyam, szállás, étkezés). A Protestáns Újságírók Szövetségének tagjai ebből az összegből további 25 százalékos kedvezményt kapnak!

Déli harangszó

Február 6-án, vasárnap délben a celldömölki evangélikus templom harangja szól az MR1 – Kossuth rádióban. A település első templomát 1744-ben emelték, tornyát pedig csak huszonkét évvel később. A ma is látható istenháza *Stetka Péter* tervei szerint épült 1897-ben, *Gyurácz Ferenc* püspök szentelte fel. A celldömölki evangélikus templom tornyában három harang található. A délidőben megszólaló 25 mázsás harangot Sopronban öntötték 1925-ben.

BÁLINT-NAPI KONCERT

Deák téri evangélikus templom
2011. február 14.
18 óra

Mekis Péter és a Boyzless Voice

Közreműködik a Szélrözsza Band. A koncerten rövid igehirdetés is elhangzik, majd lehetőség nyílik arra, hogy a résztvevők áldást kérjenek életükre.

Médiatámogatók:

Evangélikus Élet®

Protestáns Újságírók Szövetsége

PALACKPOSTA

Tőlünk nektek

Sámuel ezt mondta: *Ti elköveztétek mindezt a rosszat. De távol legyen tőlem, hogy ne imádkozzam többé értetek.* (1Sám 12,20.23a)

Farsang van. Ilyenkor mintha kicsit többet megengednénk magunknak. Képesek vagyunk úgy álarcolat hordani, hogy tudatában is vagyunk ennek. Képesek vagyunk arra, hogy egy kicsit másnak mutassuk magunkat, és erre felmentést is találunk. Hiszen farsang van. De legalább ennyire képesek vagyunk arra is, hogy úgy vegyük fel álarcainkat, hogy aztán észre sem vesszük, ha már nem tudjuk őket levetni.

Pedig fontos lenne önmagunkat megtalálni. Fontos lenne nyugodt lelkiismerettel a tükörbe nézni. Fontos lenne felismerni álarc mögé bújtatott gyengeségeinket. Fontos lenne a felismerésen túl be is vallani ezeket. Hiszen mindannyian követünk el rosszat. Korosztálytól, élethelyzettől függetlenül. Mindannyian. Ez igaz volt Sámuel idejében, igaz volt szüleink idejében, és igaz ma is.

De nem gondolom, hogy az *Útmutatóban* a napokban elének került ige első felét kell csak hangsúlyoznunk. (Iskola)lelkészként különösen is szeretném a második mondat lelkületét felvállalni. Azt, hogy imádkozunk a ránk bízottakért. Azt, hogy imádkozunk értetek. Tegyetek bármit is. Legyetek bármilyen élethelyzetben. Egyetemistaként a vizsgaidőszak végén talán fáradtan, de új kihívásokra nyitottan; középiskolásként vagy általános iskolát most befejezőként a második fél év új lehetőségeit látva vagy éppen a felvételi lap beadásának feszültségét átélve.

A fontos, hogy mi – hiszem, hogy a szülő-társak, tanár kollégák is így gondolják – ott akarunk lenni mellettetek. Hogy megmutassuk azt, hogy veletek vagyunk. Hogy felmutassuk számotokra is azt a személyesen már átélt örömet, amelyet az igazi Krisztus-ismeret adhat. Ami igazán formálhatja istenképeteket. Hiszen

annyi ellenerőnek vagytok kitéve, annyi minden hív arra benneteket, hogy ne a jót tegyétek (lásd az év igéjét, Róm 12,21). Annyi minden dolgozik ellenetek!

Legtöbben biztosan ismeritek a *Mario és a varázsló* című művet, amelyben *Thomas Mann* kifejti, hogy az emberellenes erők hipnózisával szemben nem elég „nem akarni”, hanem egy erős akarat kell: valami mást akarni.

Talán ez lehet a mi feladatunk is körülöttek: segíteni titeket abban, hogy valami mást akarjatok. Nagyon erősen. Eldobni az álarcot, beismerni a gyengeségeket és remélni azt, hogy kialakulhat bennetek az igazi Krisztus-ismeret iránti igény. Ezért imádkozunk értetek! És ha megnézzük az egész kontextust, ahol Sámuel szól a néphez, egy ponton azt mondja: „*Én az Úrhoz kiáltok, mire ő mennydörgést és esőt fog adni.*” Hát fogadjuk tőle együtt – ne csak Sámuel idejében, hanem ma is.

■ MESTERHÁZY BALÁZS

Névjegy:

Mesterházy Balázs

Önidentitását a következő határozzák meg: Vas megyei származás, lelkész nagyapja, angol-könyvtár szak, chicagói teológiai ösztöndíj, börtönmisszió, ifjúsági konferenciák, Mevisz-Bárka-táborok szervezése, tizenegy éves házasság, pszichológus feleség, két csodálatos gyermek, iskolai élethelyzet több városban és országban, három éves indiai missziói szolgálat, egyházi bizottsági tag-ságok, mentálhigiénés képzés, Szélrózsaszatyaság és hatodik éve szeretett iskolalelkészség a soproni Berzsenyi Dániel evangélikus líceumban.

OSZTOZÓ

Találkozz! Kérdezz! Olvass!

Ha van rajtad sapka, azért. Ha nincs, azért. Ha ott voltál a szarvasi Szélrózsán, azért, ha nem voltál ott, azért látogass el a fesztivál utótálalkozójára. Lehet hó vagy mínusz húszer, február 12-én igazi nyári fesztiválhangulatban lehet részesed a budapesti Marczibányi Téri Művelődési Központban.

A júliusi Szélrózsza „sztárfel-lépői” közül ott lesz a mindig vidám *Pécsi Gospelkórus*, a *Large Room*, a *Credo* és sokak kedvence, a *M.Is.K.A.* is. Sőt nyári hiányzását ezzel a februári fellépéssel igazolja a pesti egyetemistákból álló *Égőgő gospelkórus*. Forró italokról a KIE-kávéház csapata gondoskodik. Az igei üzenetet *Zsüros András* lelkész, az úti áldást pedig *Smidéliusz Gábor* leköszönt Szélrózsza-anya teszi a hátszákodba.

A találkozón részese lehetsz

Pál Feri atya (honlapja: www.palferi.hu) előadásának is, aki katolikus plébános és mentálhigiénés szakember, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán tartott alkalmain pedig hétről hétre többen töltik meg a nagyelőadót, mint a rettegett római jog-előadásokon. Nekünk emberi kapcsolataink fenntarthatóságáról beszél. És azt minden bizonnyal ő sem tagadja, hogy e fenntartás egyik kiváló eszköze lehet maga a Szélrózsza-utótálalkozó is.

Ha küldhetnél egy kérdést Istennek, mi lenne az? Megkérdeznéd, hogy bejuthatnak-e a mennybe az öngyilkosok? Az érdekelne, hogy a Föld melyik helyéhez hasonlít a paradicsom? Azt firtatnád, hogy miért nem lehet választani az élet és a halál között? Vagy az után puhatólnál, hogy mikor fog

már Isten rendet csinálni? Ezekhez hasonló kérdésekből lapzártánkig több mint másfélezret írtak a www.egykerdes.hu oldal látogatói, február végéig pedig neked is lehetőség van felvetni azt az egy dilemmát, amelyre Istenről várnád a választ. A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség (MEKDSZ) kezdeményezését március 1. és 3. között koncertekkel színesített fesztivállal zárják (például *Takáts Tamáséval*) napközben különböző helyszíneken, estként pedig a Grundon (Budapest VIII., Nagy Templom u. 30.), ahol komoly és kevésbé komoly dolgokról is szó lesz – keresztyény megvilágításban.

Az pedig nem is kérdés, hogy mind a Szélrózsza-utótálalkozóról, mind a MEKDSZ „bulijáról” az *Evangelikus Élet* is beszámol.

■ JENŐ

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Első szerelem

► **Ismered az érzést, amikor ha csak rá gondolsz, megdobban a szíved, és boldogságodban legszívesebben az egész világot magadhoz ölelnéd? Szerelmes vagy... Talán életedben először csodálkozol rá egy másik nemhez tartozó ember egyediségére és egyszerűségére – talán már keserű tapasztalatokat is szereztél ezen a téren. De azt tudod-e, hogyan kezelheted a helyén ezt a különleges állapotot? Valentin-nap közeledtével *Frivaldszkyné Jung Csilla* pszichológussal néhány jellegzetes helyzetet elemeztünk.**

– Az első intim lelki kapcsolat(ok) egy másik nemhez tartozó emberrel nagyon meghatározó(ak) az életünkben. Először tapasztaljuk meg, milyen az, ha van valakivel egy közös világunk, ami csak a kettőnké. Megismerjük a másik nem gondolkodásmódját, és megtanuljuk azt is, hogyan tudjuk kifejezni a szerelmünket, illetve hogy mire van szükségünk ahhoz, hogy szeretve érezzük magunkat – fogalmaz előljáróban Csilla.

– Szerelmi kapcsolataink alakításában különösen is nagy a felelősségünk: a saját érzelmeinkre és a másik érzelmeire is vigyáznunk kell – emlékeztet a szakember. – Ebbe beletartozik az is, hogy mindig csak annyit fejezzünk ki a testünkkel – olyan testi közelséget vállaljunk fel a másikkal –, amennyi már a lelkünkben van. A kézfogás az első jele lenne annak, hogy összetartozunk, és szeretjük egymást. De az első szerelem a szexualitás-ban még ne teljesedjen ki. Egy ennyire erős érzelmi töltöttség élménynek akkor van meg az ideje, amikor már teljes mértékben, életre szólóan elköteleződünk a párunk mellett. Ha túl korán vagy nem a megfelelő személlyel éljük át ezt az élményt, akkor azzal egyszerűen „elértéktelenítjük” a szexualitás szerepét, másrészt pedig ez később gátja lehet annak, hogy igazi lelki egységet tudjunk kialakítani valakivel.

„**Már mindenkinek van barátja/barátnője. Én is akarok egyet magamnak!**”

A szerelem spontán érzelem; akaratlagosan nem hozható létre! A másik embert soha nem használhatjuk tárgyként vagy eszközként ahhoz, hogy jobban érezzük magunkat a bőrünkben! Nekünk sem esne jól, ha valaki csak azért lenne velünk, hogy mások előtt mutogathasson vagy fájdalomcsillapítóként használhasson bennünket. Ráadásul nemcsak hogy nem fair a másikkal szemben, ha ilyen okok miatt vagyunk vele, de mindkettőnknek sérüléseket is okozhat, ha nem arról szól egy kapcsolat, amiről szólnia kellene. Olyan fiút/lányt keresünk, aki iránt tényleg őszinte érdeklődést mutatunk.

„**Szerelmes vagyok, és minden percet vele akarok tölteni!**”

Természetes, hogy erre vágyunk, hiszen két ember között attól mélyül a szerelem, hogy egyre jobban megismerik egymást. De legyünk türelmesek! Egy kapcsolat elején például a szerelem érzése nem akkor érlelődik bennünk, amikor együtt vagyunk a másikkal, hanem a

két találkozás közötti időben, amikor újra és újra lejtásszuk magunkban a randevút, átéljük a közös pillanatokat, és „kielemezzük”, milyen is volt az együtt töltött idő.

Később sem egészséges, ha csak kettőnkre koncentrálunk, és elhanyagoljuk a szüleinket, testvéreinket, barátainkat. Nem kell feladnunk a gyökereinket. Az a normális, ha mi is részt veszünk a párunk életében, és ő is a miénkben.

Életünkben dinamikusan változnak azok a szakaszok, amikor befelé, illetve amikor kifelé élünk. Ahhoz, hogy működjön a párkapcsolatunk, mindkettőre szükségünk van. Olyan időszakokra is, amikor csak kettőnkre figyelünk, és olyan időszakokra is, amikor „kimegyünk a világba”, és más élményeket is szerzünk, amelyeket aztán meg tudunk osztani a társunkkal.

„**De mi a helyzet, ha osztálytársak, csoporttársak vagyunk?**”

Ez esetben különösen is törekedjünk arra, hogy lássuk egymást más élethelyzetekben is. Életünk különböző színterein – otthon, a barátaink társaságában vagy egy nyilvános helyen – személyiségünk más-más részeit tudjuk megmutatni, és a párunk egyediségére és egyediségére is még jobban rá tudunk csodálkozni.

FOTÓ: ZSOLICZAI BALÁZS

„**Legszívesebben az egész világnak kikiabálnám, hogy szerelmes vagyok!**”

Nem tartom szerencsésnek, ha kitergetjük a közös pillanatainkat a világhálón, különösen akkor, ha nincs egyetértés köztünk abban, hogy mit tudhatnak mások is, és mi az, ami csak ránk tartozik. Az azonban még jó is tehet a párkapcsolatunknak, ha egy kiválasztott embernek – például a legjobb barátnőnknek, aki tökéletesen megbízunk – mesélünk róla. Azáltal ugyanis, hogy szavakba öntjük az érzéseinket és az élményeinket, rendszerezjük is magunkban őket, és tisztábban

látjuk a helyzetünket. Természetesen ekkor is tiszteletben kell tartanunk a párunk intimitását, és az ő érzelmeit, titkait nem adhatjuk ki egy harmadik személynek!

„**Úgy érzem, ő az igazi, akivel le akarom élni az életem.**”

Mielőtt életre szóló elköteleződést vállalnánk, néhány dolgot érdemes átgondolnunk. Alapvetően úgy megyünk-e bele a kapcsolatba, hogy nem akarjuk megváltoztatni a társunkat, és nincsenek vele szemben feltételeink? Valóban egyenrangú partnerként szeretjük-e a másikat, és nem szánalomból vagyunk-e vele, vagy azért, hogy megmentessük? Lelkileg egészséges emberek vagyunk-e mindketten, akik képesek a mély, őszinte emberi kapcsolatra, és akik tudnak kötődni a társukhoz? Ha mindhárom kérdésre igennel tudunk válaszolni, akkor jó eséllyel indulunk neki a közös útnak.

„**És ha mégis szakításra kerül sor?**”

Óriási a felelősségünk ekkor is. Nagyon fontos, hogy az elválás méltóságban jöjjön létre, és egyikünk se inogjon meg abban a hitében, hogy ő értékes és szerethető ember. Ha nem békében válunk el a korábbi szerelmünktől, akkor ő nem tudja lezárni magában a kapcsolatot, és így továbblépni sem képes. Természetesen senki nem várja el tőlünk, hogy egy szakítást követően egyik napról a másikra késznek érezzük magunkat egy újabb kapcsolatra. Hagyjunk időt magunknak arra, hogy begyógyuljanak a sebeink.

Ha a szakítás után is sok időt vagyunk kénytelenek egymás társaságában tölteni, akkor azt kell tudatosítanunk magunkban, hogy a másikat ugyan már nem szeretjük szerelemmel, de egyébként mint embert elfogadjuk. Ez mindenekelőtt erőfeszítést kíván, és át kell alakítani az érintkezéseinket.

Kamaszkorunkban, fiatal felnőtt korunkig – részben a másik nem tagjaival kialakított intim lelki kapcsolatainknak köszönhetően – nagyon sokat változik a személyiségünk. Egyre többet tudunk meg magunkról és a világról, kialakul az értékrendünk, egyre pontosabban tudjuk, kit keresünk. A szerelmi életünkben a szerencsétlenül alakult élmények is mind-mind érettebbé tesznek bennünket, és csak azért, mert félünk attól, hogy újabb fájdalmak érhetnek bennünket, még nem szabad feladnunk a nekünk rendelt társ keresését.

■ V. J.

Közösség, oktatás, infrastruktúra

Beszélgetés Bátovszki Györggyel, a magyar kultúra új lovagjával

► A Falvak Kultúrájáért Alapítvány január 8-án juttatta el a Magyar Távirati Iroda (MTI) Országos Sajtószolgálatához azoknak a személyiségeknek a listáját, akiket civil szervezetek jelölése alapján 2011-ben a magyar kultúra lovagja elismerésben részesítettek. Hét országból harminchatan vehették át a rangos elismerést január 22-én a budapesti Corinthia Hotel dísztermében rendezett gálán. A díjazottak között egy evangélikus presbiter is akadt: Bátovszki György, aki a rendszerváltástól húsz éven át töltötte be a Pest megyei Csömör nagyközség polgármesteri tisztét.

– Az alapítvány honlapján is olvasható indoklásban az szerepel, hogy Ön „a település életminőségének fejlesztéséért” kapta a kultúra lovagja címet. „Lovagias tettei” között pedig – többek között – szerepel sportcsarnok és új óvoda építése, zeneiskola létesítése, miként az is, hogy a könyvtár korábbi helyéről felújított épületbe költözhetett át. Az indoklás szerint emellett „felvidéki és erdélyi testvérkapcsolatok kialakítása és életetése, a Gödöllő Környéki Regionális Turisztikai Egyesület tiszteletbeli elnökeként a kulturális örökség ápolója”. A régió zenei, kulturális, sport- és turisztikai programjainak alapítójaként, egyik főszervezőjeként és anyagi támogatójaként is említik Önt, aki egyben tehetséges fiatalok fejlődésének segítője is volt. Hiányos a felsorolás, de a húsz év polgármesterség minden gyümölcsét nem is lehet néhány mondatban összefoglalni.

– Amikor 1990-ben az első választáson való indulásra adtam a fejem, készítettem magamnak egy listát: azokat az elképzeléseket gyűjtöttem össze, amelyeket korábbi, nyugat-európai tapasztalataim alapján fontosnak és csömöri viszonylatban is megvalósíthatónak gondoltam. Ezek három alappilléren nyugodtak: a település infrastruktúrájának a kiépítése mellett a gyerekek oktatására és a helyi közösségek nagymértékű támogatására kívántam fektetni a hangsúlyt. Büszke vagyok arra, hogy ez alatt a húsz év alatt mindhárom területen sokat haladtunk előre.

Ha csak az első terület tekintjük, elmondhatjuk, hogy kiépült a csatorna- és telefonhálózat – aki emlékszik még az utcai telefonfülkék előtti sorban állásokra, tudja, mit jelent ez –, megépült Csömörön egy biológiai szennyvíztisztító, a település határában létrehozunk egy ipari-gazdasági övezetet, amely a mai napig fontos bevételi forrást jelent. Az utcák jelentős része szilárd útburkolatot kapott, ezáltal sikerült a csapadékvíz-vezetést is megoldani. Nyilván vannak az infrastruktúra terén is elmaradásaink, de mentségünkre szóljon, hogy a lehetőségeink nem voltak korlátlanok – arról nem is beszélve, hogy a település kedvező fekvése és adottságai miatt sokan költöztek ide: míg 1990-ben alig több mint ötezer, addig tavaly már kilencezer fő volt a nagyközség lélekszáma.

– Ami az oktatást mint „alappillért” illeti, valószínűleg nem sok település van hazánkban, ahol az iskolás gyerekek minden tankönyvét – beleértve a mind a nyolc osztály órarendjébe beépített, szabadon választható hittanhoz szükséges tankönyveket is – az önkormányzat állja húsz éve!

– Evangélikus költőnk, Reményik Sándort idézve mindig is fontosnak tartottam a templomot és az iskolát. Mivel Csömör a főváros szomszédságában fekszik, a településnek csak óvodája és általános iskolája van. Az esélyegyenlőség jegyében a rendszerváltás óta minden gyerek ingyen kapta meg év elején a tankönyveit, az étkezéshez pedig ötvétszázalékos hozzájárulást adtunk. A kezdetektől fogva támogattam az informa-

FOTÓ: TISZAI ÁRPAD

tika- és a nyelvoktatást, az iskola többszomszédságában megépített sportcsarnokkal pedig az egészséges életmódot igyekeztünk elősegíteni.

Talán mondanom sem kell, örömmel üdvözöltem, hogy 1989-ben az iskola akkori igazgatója, dr. Fogd Mihályné az alsó és a felső tagozat órárendjébe egyaránt beépítette a hittanoktatást – kevés világi iskola mondhatja el ezt magáról. A hittan természetesen nem kötelező – akik nem a hittant választják, azok abban az időben erkölcsstanórán ülnek. Ezek után az sem volt kérdés, hogy minden évben a hittankönyveket is ingyen kapják a tanulók.

– Csömörön a magyar kultúra napját sajátos módon ünneplik: a művelődési ház színpadán a helyi intézmények vezetőinek és a különböző civil szervezetek képviselőinek a tolmácsolásában hangzanak el versek, prózai művek vagy zenei darabok. Az is természetes, hogy az egyházak képviselőiben a lelkesek is a fellépők között vannak.

– Nagyon nagy öröm számomra az, hogy a lelkes és az ügyekért elszántan tenni kész emberekkel a sok év alatt sikerült az általam fontosnak tartott harmadik alappillért, a közösségek támogatását is kiépíteni és megerősíteni.

2010-ben nem indultam az önkormányzati választásokon, ám örülök, hogy Fábri István polgármester-utódom az idei kultúra napi ünnepségen elmondott köszöntőbeszédében kiemelte, milyen nagy dolog az, hogy míg húsz évvel ezelőtt csak egy-két bejegyzett civil szervezet volt a településen, ma már több mint negyven működik! Ez volt a cél, ezért dolgoztunk sok éven át.

Azt tapasztaltam külföldön, hogy ha egy nagy közösségen belül minél több jól működő kulturális csoport létezik, akkor azok nemcsak egymást, de az egész közösséget erősíteni tudják. Ezt szerettük volna képviselőtársaimmal a mi településünkön is elérni, és ezért igyekeztünk erkölcsileg, infrastruktúrával és anyagiilag is a kezdetektől fogva támogatni a kialakuló vagy már éppen működő szervezeteket – függetlenül attól, hogy például tánc- vagy ének-

csoportról, sport- vagy képzőművészokról van-e szó.

– Nemcsak a település egyházközségei tapasztalhatták meg Bátovszki György polgármester és a képviselők folyamatos támogatását, de az 1999-es, második országos evangélikus találkozó résztvevői, az országos evangélikus gyermeknapra vagy korábban a Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE) táncszemináriumára el látogatók is.

– Ahogyan korábban említettem, számomra mindig is fontos volt, hogy a településen jól működő szervezetek legyenek. Ezek között a legősibbek, legerősebbek és a legjobban működők az egyházak. Nekem Csömör a szűkebb szülőháza, innen erednek a gyökereim, a hitem és azok a tradíciók, amelyek generációk életét meghatározták. Ez pedig kötelez.

Képviselőtársaim többségével mindig is úgy gondoltuk, a gyülekezetek erkölcsi és anyagi támogatása alapvető kell, hogy legyen. Együtt örülünk, amikor például elindult a katolikus templomban a csömöri kórus-találkozó és egyházzenei hangverseny. Megtisztelő volt, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház illetékes szervezői a csömöri sportcsarnokot kérték el az országos evangélikus találkozó helyszínének, és jó érzéssel töltött el, amikor az egyre gyarapodó református közösségnek templomépítés céljára telket ajándékozhattunk. Vagy amikor anyagilag segíthettük a baptista imaház bővítés-felújítását.

– A csömöriek többsége öt választáson tisztelte meg Önt a bizalmával, munkája egyik elismeréseként pedig a magyar polgármesterek 2008-as világtalálkozásán megkapta a Polgármesteri Ezüstlánc Díjat, amelyet a Magyar Önkormányzatok Szövetsége adományoz évente egy-egy kiemelkedő munkát végző hazai és határon túli polgármesternek. Milyen érzés volt ezt az elismerést átvenni?

– Nagyon nagy megtiszteltetés, amely nemcsak nekem szólt, hanem mindazoknak, akik a településért és a közösségért sokat tettek. Hiszem, hogy ha a hibák ellenére is jól működnek a dolgok, azt a kívülállók is meglátják és értékelik. Számomra mégis a Csömör nagyközség díszpolgára cím jelenti a legtöbbet, amelyet tavaly, az október 23-i ünnepségen vehettem át.

Kívánom, hogy a mostani képviselő-testület is átélhesse azt a sok szeretetet és segítséget, de legfőképp imádságos háttérrel, amelyet én a húszévnnyi polgármesteri szolgálatom során átélhettem!

■ BODA ZSUZSA

Segítsetek megérteni és örökölni!

„Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal meg önmagának...” (Róm 14,7)

Kedves Testvéreim!

Guóth Emil vagyok, egy egyszerű paraszti családban születtem, vidéki kis evangélikus gyülekezetben felnővekedtem, a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban történelmet tanító – és mint az evangélikus közösség tagja – érintett társ.

Hosszú évek óta élek együtt formálódó gondolatokkal, hogy egy sajátos önvalomásokat tartalmazó könyvet szerkeszsek. Az önvalomások témája: hogyan éltem meg a politikai hatalommal való – nyílt vagy titkos – kényszerű együttműködést.

A szöveget diktatúra által fenntartott Rákosi- és Kádár-rendszer elszennvedő evangélikus lelkesi és világi testvérekhez szól ez a felhívás. Az úgynevezett tényfeltárás eddigi, féldoldalra sikerült folyamata adta meg azt az impulzust, hogy tervmel a nyilvánosság elé lépjek, és kérem mindazok bizalmát, akik eddig úgy érezték az őket körülvevő közösség (közeg?) megnyilvánulásaiból, hogy „két úrnak – Istennek ... és az ítélkező embernek ... – amúgy sem lehet egyszerre szolgálni.” Igaz, nem lehet. De nem lehet hallgatni sem. Gyermekünknek, unokáinknak mindig a létezés legmélyebben átél, értelmünkben kikristályosodó lényegi, esszenciális igazságait igyekeztünk örökölni hagyni.

Kérem Önöket, kérlek benneteket, tegyék most is ezt! Szándékom a kötettel nem más, mint megérteni (t)ni és megörökíteni.

A feladat egy úgynevezett „érített” számára nagyon nagy kihívás és talán ezért felemelő, nem lealacsonyító, nem megalázó. Az őszinte, tiszta önvalomás a legnehezebb műfaj az emberi megnyilvánulások között, hiszen, mint ahogy Pilinszky írja: „...magam vagyok a bíró és a vádlott, az, aki vall, és az, akiről vallomást teszek.” A folyamat tehát csak súlyos erkölcsi vívódáson, önmarcangoláson keresztül vezet a megtisztuló újjászülétes felemelő érzéséhez.

Átérezve ennek különleges nehézségeit, kerestem ezt a módot és formát, amely átsegíthet bennünket az eddigi blokkokon, görcsökön. Hiszen egyik oldalon ott vannak érintett testvéreink – sajnós azt kell mondanom: valós – félelmei, hogy egyes, a dolgokat nem a helyükön kezelő, indulataiktól vezérelt társaik „zsákmányává” lesznek, és a diszfunkcionálisan működő egyházi, de különösképpen a szélesebb társadalmi közvélemény megalázza, meghurcolja, kirekeszti őket. Nem lehetnek esetleges bűneik terheit, hanem azonossá válnak azokkal.

A másik oldalon viszont ott vannak azok a kényszerek, amelyek figyelembevétele nélkül nincs közösség, egyház, Krisztusban élő egyházi kultúra, amelyet érdemes örökölni hagyni.

Minden generációnak megvannak a feladatai, amelyeket csak ő végezhet el. Ha dolgávegezetlenül távozik e világból, az pont olyan, mint amikor az apák elfogyasztott egresébe (keresztény élette nem váló elmulasztott lehetőségek, próbatételeket ki nem álló nemzedékek tettei) a fiak fo-ga vásik bele. Nekünk pedig nincs sok időnk, már húsz évet elvesztettünk. Az idő múlása szorít. Meddig mehetünk még együtt e világi úton?

Kedves Testvéreim! Segítsetek megérteni és örökölni!

Kérésem tehát a következő. Közlöm minden elérhetőséget, amelyeken bárki rövid úton megtalál. Aki úgy érzi, már elnyertem bizalmát, illetve találkozni szeretne, hogy megítélje, méltó vagyok-e bizalmára, kérem, lépjen kapcsolatba velem. Azon társak jelentkezését várom, akiket a politikai hatalom bármely szervezete megkeresett, együttműködést kérve vagy követelve, akár elfogadta, akár elutasította az együttműködést.

Ha valaki úgy érzi, a fent említett veszélyeknek nem teheti ki magát, természetesen megértem, és bárkitől elfogadok aláírás nélküli önfeltárást is. Csupán azt kérem, hogy őszinte és hiteles legyen az írása. Ha valaki meri vállalni előttem a nevét, de kéri, hogy ne közöljem senkivel, akkor senki nem fogja megtudni tőlem, erre becsületeszavamat adom itt a nyilvánosság előtt. Az egyéni életút adatolható történései mellett a belső, megélt lelki vívódások, félelmek döntést befolyásoló hatásai talán még fontosabbak, hiszen általuk lesz átélhető a lélekben kirajzolódó történelem.

Minden kor emberének Isten által adatott méltóságát szorongatni, fenyegetni fogják külső politikai vagy más kényszerek. Mi, a Kádár-korszakot átélő nemzedék ne hagyjuk magunkra utódainkat majdani nehéz döntéseinkben. Tárjuk fel előttük belső küzdelmeinket, jó és rossz döntéseink következményeit, az árat, amelyet meg kellett fizetnünk, vagy amelyet máig fizetünk. Nagy előnyünk, hogy már visszafele tekinthetünk, egyszerre láthatjuk a megtörtént eseményt és annak későbbi hatását. A mai fiatalok ezt nélkülünk sohasem érthetik meg. Erre a Háló című tanulmánykötetek önmagukban alkalmatlanok lesznek.

Tudom, hogy felhívásomról sokan úgy gondolkodnak: igazi naivitás. Úgysem lesz elég lelki bátorságuk az érintetteknek, hogy őszintén megnyilatkozzanak – állítják. Akadnak talán olyanok, akik titokban még szurkolnak is, hogy ez bekövetkezzék. En azonban ezt egészen másként gondolom és remélem. Kérlek, segítsetek! Természetesen minden írás közlését megelőzi a szerző minden sorra kiterjedő beleegyezése. A kontroll tehát végig a szerzők kezében lesz.

Reménykedem az úgy fontosságának belátásában, lelki bátorságot kívánva kérem Isten áldását és Krisztus közbenjárását értünk, a ma és a jövő evangélikusaiért.

„Ahogy jöttünkben az a rossz, amit számon tartunk, úgy bűneinkben az a jó, amit tudatosan megszenvedünk belőle.” (Simone Weil)

Szeretettel és tisztelettel:
■ GUÓTH EMIL

(Cím: 2131 Göd, Gorkij utca 16/a; e-mail: eguoth@t-online.hu; telefon: 20/824-4506)

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Budapest-Fasori
Evangelikus Egyházközség

A Budapest-Fasori Evangelikus Egyházközség története visszanyúlik a 19–20. század fordulójára, amikor a Pesti Evangelikus Egyház elhatározta, hogy szűkösse vált Sütő utcai iskolája számára új helyet keres. Az iskola és templom együtteséhez legalkalmasabbnak a Városligeti fasor bizonyult, ahol a felépült tanintézményben 1904-ben indult el az oktatás. A később világhírűvé vált „Fasorban” olyan tudósok, művészek tanultak, mint *Balogh János*, *Doráti Antal*, *Faludy György*, *Kandó Kálmán*, *Neumann János*, *Stein Aurél*, *Tátrai Vilmos* vagy a később Nobel-díjasok közül *Harsányi János* és *Wigner Jenő*.

A *Pecz Samu* műépítész tervei alapján készült épületgyűttes Bajza utca felőli szárnya a legszínesebb hazai evangelikus templom. Olyan jeles alkotók járultak hozzá az épület ünnepélyes és művészileg igényes összehatásához, mint *Róth Miksa* üveg- és mozaikművész vagy *Angster József*, akinek pécsi orgonaépítő műhelyében készült az orgonánk, illetve *Benczúr Gyula* festőművész, aki 1913-ra készítette el oltárképünket, melynek címe *A napkeleti bölcsek hódolása a kisded Jézus előtt*.

Az 1905. október 8-án felszentelt, egy oldalhajós neogótikus templomban – amely csaknem száz év befogadására alkalmas – elsőként indultak a fővárosban kizárólag magyar nyelven megszólaló istentiszteletek.

Gyülekezetünk jelenét színes hitélet jellemzi, melynek hatósugara ökumenikus nyitottsága miatt is túlmutat saját – a VI., a VII. és a XIV. kerületet érintő – körzetünkön. Szép számban tartunk esküvői és keresztelői alkalmakat, a szokásos vasárnap 11 órai úrvacsorai istentiszteleten minden korosztály együtt ünnepel mint az élő Krisztus népe. A hónap első vasárnapján családi istentiszteletekre várjuk a kisgyermekes családokat, a hónap második vasárnapján pedig két éve rendszeresen tartunk angol nyelvű istentiszteletet.

A kiváló akusztikának köszönhetően templomunk egyházzenei programoknak is kedvelt helyszíne: orgona-, kamarazenei és kórusprogramokat is rendszeresen szervezünk, befogadunk. A templomunk melletti közparkban létesült 2007-ben a Reformációi emlékpark a reformátori tanokat szimbolizáló emlékművel.

Gyülekezeti életünk fontos helyszíne a Damjanich utca 28/b-ben gyülekezeti központunk, ahol a hétközi hittanórák, konfirmandusfoglalkozások, fiatalfelnőtt- és bibliaórák alkalmak folynak. A két éve megújult

Evangelikus
istentisztelet
a Magyar
Rádióban

Február 13-án,
vízkereszt ünnepe után utol-

só vasárnap 10 órától istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kosuth rádió hullámhosszán a fasori evangelikus templomból. Igét hirdet *Szabóné Mátrai Marianna* lelkész, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese.

központban rendszeresen tartunk kiállításokat, szeretetvendégségeket és közösségépítő programokat, helyet biztosítunk az *Anima Musicae* kamaragyűttesnek és a szomszédos gimnázium cserkészcsapatának. Honlapunk, a *fasor.lutheran.hu* friss hírekkel szolgál.

Február 13-ai istentiszteletünkön vendég igehirdetőnk *Szabóné Mátrai Marianna*, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese. Az istentiszteleten szolgál *Pelikán András* beosztott lelkész, orgonán játszik *Gálos Miklós* kántor-organista, valamint közreműködik gyülekezetünk kórusa *Nováky Andrea* vezetésével.

■ ARADI GYÖRGY
parókus lelkész

Formálódik a szolidaritási törvény

► A Magyarországi Evangelikus Egyház országos központjában, az Üllői úti székházban tartották legutóbbi tanácskozásukat egyházunk esperesei. A január 25-i konzultáció központi témája a sok vitát kiváltó szolidaritási törvény – amelynek bevezetése már többször is halasztást szenvedett – áttekintése volt. A téma aktualitását az adta, hogy az országos presbitérium (OP) 2010-ben létrehozott egy munkacsoportot az egyház gazdasági osztálya vezetőjének, továbbá a zsinat, illetve az OP két-két tagjának részvételével. A munkabizottságnak mostanra sikerült egy olyan kompromisszumos tervezetet elkészítenie, amely lehetővé teszi, hogy a törvény jövő év január elsején életbe lépessen. Első körben egyházunk középvezetői hallgathatták meg a törvénytervezet alapelveiről nyújtott tájékoztatót.

Muntag András, a zsinat nem lelkes elnöke tájékoztatójában leszögezte: a bizottság alapelveként fogadta el, hogy azt az összeget, amelyet az országos költségvetés eddig biztosított erre a célra, ezután is nyugdíjra kell fordítani. Am egy bizonyos átrendeződésnek történnie kell, mert a jelenlegi rendszer nem egyértelmű, és eddig hiányzott az a pénz, amely azoknak a gyülekezeteknek segít, amelyeknek a nyugdíjjárulék-fizetés túl nagy terhet jelentene.

A bizottság tagjai egyetértettek abban is, hogy a járulékok kivételének alapja a lelkesi illetmény kell, hogy legyen. A járulék befizetői a lelkészek, a

gyülekezetek vagy intézmények mint szolgálatba állítók, valamint az országos egyház. A szolgálatba állítók között azonban – gazdasági erejüket tekintve – jelentős különbségek vannak. A járuléktámogatási rendszert ezért úgy kívánják kialakítani, hogy az új elosztás figyelemmel legyen a rászorultságra, vagyis a gyülekezetek anyagi helyzetére, ugyanakkor megfelelő módon mégis ösztönözze a jobb gazdálkodást és a missziói feladat ellátását.

Ezen szempontok alapján a bizottság négy paramétert határozott meg, amelyekre a támogatás mértékénél figyelembe kell venni. Ezek a következők: az egyházfenntartók részaránya

az összes egyházközségi taghoz képest; az egyháztagoktól származó bevételek átlagos nagysága; a lelkész illetményének abszolút nagysága, végül a lelkész illetményének részaránya az egyházközség gazdálkodásában. E paraméterek kiszámításához a népmozgalmi és gazdálkodási adatokat kívánják felhasználni.

A bizottság munkája folytatódik, hiszen márciusra, amikor az esperesi kar következő ülését tartja, az alapelvek lefektetésén túllépve már konkrét számításokat szeretnének letenni az asztalra.

Az esperesi tanácskozás további részében *Helfrich Péter*, az ingatlanrendezési osztály vezetője hívta fel a figyelmet a volt egyházi, államosított földbirtokok felmérésének szükségességére. Mint mondta, az egyházak finanszírozásának hosszú távú stratégiájával foglalkozó szakértői bizottságban és az utóbbi időben történt egyeztetéseken is előkerült az államosított földterületek után járó kártalanítás lehetősége. Abban a reményben, hogy e téren is elkezdődhet a kártalanítás, szükséges kigyűjtöni és bizonylatolni az egykori, államosított egyházi földterületeket.

■ KISS MIKLÓS

Bocsáss +

2. Téli berek evangelikus hitépítő tábor

► Különleges hitépítő tábort rendezett Téli berek elnevezéssel Nagyberzsönyben a KÖSZI, azaz a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért. A tavaszi Életfonal és a nyári Napvető tábort szervező, lelkes fiatalokból álló evangelikus csapat már másodszor tartotta meg január 27–30. között téli hitépítő tábort – *Pellionisz Petra* vezetésével – a Nagyberzsönyi Evangelikus Egyházközséghez tartozó „Reménység házban”

között *Genver Hokanson A horpadás* című írását ismerték meg, amely egy ismert, többféle módon befejezhető történet a lelkiismeretről. Ennek kapcsán saját életükből vett példákon keresztül, illetve a történet lehetséges befejezéseit elemezve beszélgettek a lelkiismeretről és etikai kérdésekről.

Miként a Téli berek tábor egésze, a többi játék is azt a célt szolgálta, hogy a fiatalok könnyed formában tudjanak az élet olyan fontos kérdéseivel foglalkozni, amelyekben egyébként ritkán

hogyan egy vidám, változatos, egymásra figyelő keresztény közösségekben megélni Istenhez tartozásunkat, s hogy istenhívő, figyelmes emberek között különleges közösség valósulhat meg.

Nagyszerű hangulat, sok-sok kölcsönös segítség, jó ötletek és új barátságok születése jellemezte e néhány bensőséges téli napot. Sikerült a szervezők nem utolsósorban a Nagyberzsönyi Evangelikus Egyházközség vezetőjének, *Lajtos János* lelkésznek és számos gyülekezeti tag

FOTÓ: HORVÁTH MÁRTA

A múlt évhez hasonlóan idén is az ország számos pontjáról érkeztek a tíztizenhat éves ifjak, akik számára a szervezők színes, változatos programot állítottak össze – a fiatalos „Bocsáss +” mottóval – festői környezetben. (A tábor témaötlete egy pilisi középiskolás szervező, *Jagyugya Erik* fejből pattant ki.) A résztvevők kupa-tanácsok és drámajátékok, azaz kreatív hittanórák és különböző elgondolkodtató bibliai játékok során ismerkedhettek Jézus tanításával a megbánás és megbántottság, a megbocsátás és a bocsánatkérés témakörében.

A drámajátékokban a gyerekek ismert jézusi példázatok (a tékozló fiú, a gazdag és Lázár stb.) szereplőinek jellemét vizsgálták a vezetők segítségével, majd kis csoportokban mai környezetbe helyezték át a történeteket, és könnyed, szórakoztató formában, mégis fontos mondanivalóval megtöltve adták elő őket egymásnak. Végül a történetek összehasonlításával erkölcsi, életvezetési tanulságokat vontak le.

A másik csoportos játék a „kupa-tanács” volt. Ebben a fiatalok többek

mélyednek el. A cél tehát az volt, hogy a hittanos, konfirmandus korosztály játszva tanulhasson meg keresztényként járni Krisztus útján.

A program hitéleti keretét a közös éneklések, zenélések és áhítatok alkották, *Gerlai Pál* fanciesli lelkész vezetésével. A fiatalok mindemellett kirándulásokon, szánkózáson, mézeskalácsütésen, sőt keresztény *Lejgyen Ön is milliomos!* vetélkedőn és farsangi jelmezbálon is átélhették,

„háttér munkájának” mondhattak köszönetet.

(A KÖSZI csapata legközelebb 2011. április 28. – május 1. között Piliscsábára, a Béthel Evangelikus Missziói Otthonba várja a tizenkét-tizenöt éves fiatalokat, az „Egymás szemében” mottóval megrendezendő Életfonal evangelikus életvezetési táborba. Bővebb információ hamarosan a *koszi.lutheran.hu* honlapon található.)

■ GERLAI PÁL – PELLIONISZ PETRA

Istentiszteleti rend • 2011. február 6.

Vízkereszt után 5. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Mt 13,24–30; Ézs 40,12–25. Alapige: 1Thessz 2,9–13. Énekek: 269., 391.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Balicza Iván; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztojanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. (úrv.) Fülöp Attila; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38. de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2–4. de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv., családi) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; VII., Városligeti fasor 17. de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Szabó Bertalan; IX., Haller u. 19–21., I. emelet de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; Gát u. 2. (katolikus templom) du. 6. (vespera) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; Kerepesi út 69. de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpád; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. negyed 12. (úrv., családi) Keczkó Pál; du. 6. (úrv., Tamás-mise) Krámer György; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; Zuglói, XIV., Lócsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV., Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom) de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. (úrv., családi) Bakay Beatrix; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (úrv.) Vető István; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. (úrv.) Vető István; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. (úrv.) Zsíros András; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. (úrv.) Zsíros András; Rákocsaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. (úrv.) Kósa László; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Kósa László; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (úrv.) Győri Gábor; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Ittész István; Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem) de. fél 10. dr. Lackneré Puskás Sára. Összeállította: BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

Február 6-án, vasárnap a Magyar Televízióban az m1-en 10.40-kor, az m2-n 13.40-kor *A keresztény ember szabadságáról* címmel láthatunk evangelikus műsort. Közreműködik dr. Csepregi Zoltán, ifj. dr. Fabiny Tibor, dr. Fábri György és dr. Reuss András. Szerkesztő: Nagy László, rendező: Nemes Takách Ágnes.

Februári gondolatok...

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

► Február elején már nagyon várjuk a tavaszt. Igaz, az időjárás még széleskörűen változó – egyszer a kikeletet érezzük, aztán szedhetjük elő újra a korcsolyákat vagy a sítálpakat. Havat lapátolunk, néhány nap múlva pedig az előbújó hóvirágnak örvendezhetünk. Ha figyelünk a természetre, sok mindent tanulhatunk is tőle: a változékony mellett a változatosságot és az alkalmazkodást, az érzékenység mellett a szívósságot is. És megérthetjük az érte való felelősségünket is.

Az utak mellett vigasztalan látványt nyújtanak a szeméthalmok. Sok főútvonal mellett zsákszámba gyűlik a hulladék – úgy tűnik, vannak, akik rendszeresen és nagy mennyiségben helyezik el a szemetet ezeken a helyeken. A zsákokat megbontják az állatok, tartalmuk pedig szétterül az útpadkán, az árokpartokon és a földeken. A műanyag flakonok és zacskók ezreit hordja szét a szél, látványosak is borzalmas. És borzalmas kinek között pusztul el az állat, amelyik megesi a műanyag zacskót.

2011 az önkéntesség európai éve. Nagyszerű lehetőség arra, hogy az önkéntes munkát a környezet- és a természetvédelem terén is kihasználjuk! Az elsődleges feladatok közé tartozhat a szeméthalmok megszüntetése, amelyben az önkormányzatok segítségét lehet és kell is kérni – vannak esetek, amikor hatóságilag kell fellépni a környezetkárosítás ellen. De ugyanilyen fontos annak a tudatosítása, hogy mindannyiunk felelőssége és érdeke a tiszta környezet.

Az oktatási reformok tervében szerepel, hogy a jövőben kötelező lenne a középiskolásoknak önkéntes munkát végezni. Ha ez megvalósul, talán a környezet- és természetvédelem terén is sokkal több fiatal végez

majd önkéntes munkát, ezen keresztül pedig az élet- és környezet-szemléletük is a fenntarthatóság irányában formálódik.

***

Néhány éve még veszélyben voltak a hóvirágok az erdőben. Ott, ahol hatalmas, hófehér telepekben pompáztak, megjelentek a haszonlesők is, akik már-már ipari módszerekkel és mennyiségben szedték ki a földből a hagymákat. Kiszállították Hollandiába, ahonnan becsomagolva hozták vissza hozzánk, hogy szép haszonnal eladják. A szép, nagy példányokat igyekeztek megszerezni, így a kisebbek, satnyábbak maradtak meg a földben, az állomány genetikailag leromlott. Emiatt vált szükségessé a hóvirág védelme, amelyet 2005-ben törvénnyel biztosítottak: a hóvirág azóta természetvédelmi szempontból jelentős növényfaj, veszélyeztetett, védett, eszmei értéke 10 000 forint.

Ha a kertünkben is gyönyörködni szeretnénk bennük, a kertészeti áruházakban ma már olyan hagymákat vásárolhatunk, amelyek elvileg természetből állományból származnak, vagyis nem dúlták fel miattuk a természetes élőhelyüket. Az erdőben ne szakítsuk le a virágot, figyelmeztessük és tanítsuk meg erre gyermekeinket is, hiszen igazán ott szép, ahol kibújta a földből.

***

Világszerte egyre fontosabb feladat a biológiai sokféleség megőrzése, amelyben egyelőre sajnos vesztesre állunk. Éppen ezért örülhetünk egy-egy

olyan hírnek, amely egy régen eltűnt állat- vagy növényfaj újra megjelenéséről tudósít. Nemrég nagy riadalmat keltett a Bükkben megjelent farkas. A természetvédők és a szakemberek örülnek, ha újra megjelennek a korábban kihalt állatok, mert ez azt jelenti, hogy az élőhelyeik újra megfelelőek a fajfenntartáshoz.

***

Míg a farkas csak ritkán bukkan föl erdeinkben, az aranysakál egyre inkább elterjedőben van. A népnyelvben nádi farkasnak, toportyánnak vagy toportyánféregnek is nevezett, a Kárpát-medencében őshonos állat 1942-ben tűnt el Magyarországról, ekkor lötték ki az utolsó példányát. Körülbelül tizenöt éve települt vissza, azóta pedig folyamatosan növekszik az állománya. Nem védett, vadászható is ez a rókánál kicsit nagyobb termetű állat.

Jelenlétének az állattartók és a vadászok sem örülnek maradéktalanul, attól félnek ugyanis, hogy a haszonállatokat és a vadállományt is megtizedeli ez a ragadozó. Tény azonban, hogy az aranysakál élelmének több mint hetven százalékát a kisemlősök, a rágcsálók közül kerüli ki (ez az arány a rókánál hatvan százalék), fő tápláléka a kártékony mezei pocok. Megérdemli tehát a figyelmet és a teljes körű védelmet a nádi farkas, ahogyan Arany János is nevezi a *Toldiban*.

■ SA

E héttől az Ararát rovat cikkéhez kapcsolódóan egy-egy kérdést teszünk fel Olvasóinknak. A megfjtést a 20/824-8100-as telefonszámon várjuk, ugyanezre a számra sms-ben, illetve az aniko.santa@lutheran.hu címre e-mailben is elküldhetik. A megfjtők között környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos ajándékokat sorsolunk ki. E heti kérdésünk: Az aranysakál szerepel egy közmondásunkban is az egyik népnyelvi nevén. Melyik ez a közmondás?

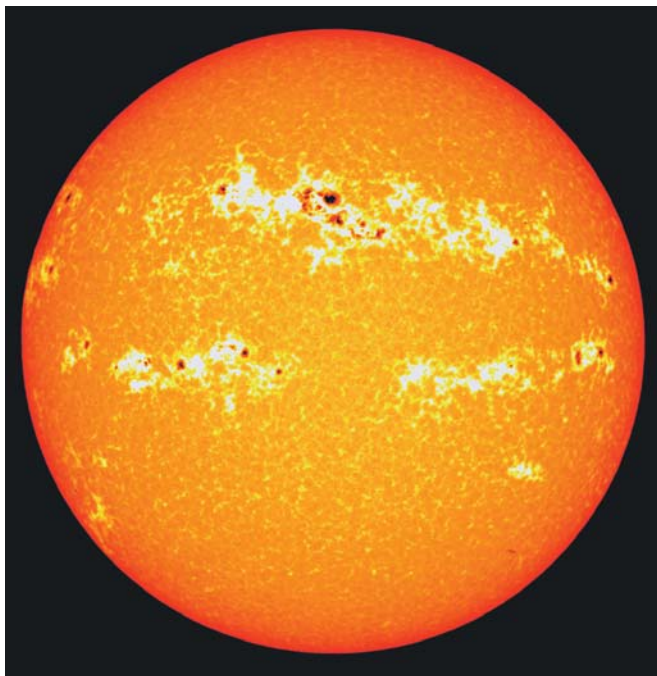
A naptevékenység maximuma felé

Anyabolygónkhoz, a Földhöz legközelebbi csillag a Nap. Isten adta hő- és fénysugárzása az élet alapvető feltételeit biztosítja. A földi megfigyelő által észlelhető látszólagos égi mozgása a napok és évek folyását, időszámítási rendszerünket jelöli ki.

Mint minden csillag, hatalmas atomkohóként, termokémiás reakciók révén maga termeli energiáját. Bonyolult folyamatok során több millió fokos magjában a hidrogén héliummá alakul, és ennek mintegy melléktermeként szabadul fel a később kisugárzott energia.

Központi csillagunk működése tizenegy éves periódicitást mutat. Évmilliók óta naptevékenységi minimumok és maximumok követik egymást. Ennek legjellegzetesebb megjelenési formái a felszínén, a fotoszférában látható napfoltok számának változása, illetve légkörének, a koronának kiterjedése-összehúzódása, melyet az 1999-es napfogyatkozás során kiválóan megfigyelhettünk.

A számított értékhez képest hosszúra nyúlt előző minimumidőszakot követően a naptevékenység 2010-ben megindult a maximum felé. Ennek nyomán egyre több és több napfolt látható. A foltok a maximum kezdetén először az alacsony szélességi körök mentén jelennek meg, majd idővel a Nap egyenlítőjéhez közelít-

ve bukkannak fel. A hatezer Celsius-fokos felszínhez képest „hűvösebb”, négyezer-öttszáz fokos területek születése mágneses tevékenységgel függ össze.

A foltok sötét központi résszel, umbrával és világosabb, szálas szerkezetű külső tartománnyal, penumbrával bírnak. Feltűnhetnek önállóan, de gyakran csoportokat alkotnak. A Nap „sebhelyei” kisméretű pörusként jönnek létre, majd nagyobb méretű foltokká fejlődnek, és hosszabb-rövidebb idő után, esetleg a Nap több fordulatát is megélve eltűnnek, a naptevékenységi maximum felé haladva átadva helyüket újabb és újabb foltoknak.

Sajnos a január 4-i részleges napfogyatkozás megfigyelését az országosan borult ég lehetetlenné tette, így csak

egy-egy rövid pillanatra vált láthatóvá a természeti jelenség. De a napfoltok megfigyelésével nem kell várnunk a következő, 2015-ös fogyatkozásig. Derült időben, megfelelő védő- és hegesztőszemüveggel felszerelve (vagy védőfóliával ellátott távcsővel) magunk is megpróbálkozhatunk megpillantásukkal valamelyik bemutatott obszervatóriumban vagy csillagászati népszerűsítést végző egyesület (Albireo Amatőr Csillagász Klub, Magyar Csillagászati Egyesület) szervezett programján.

■ REZSABEK NÁNDOR

EVÉL&LEVÉL

2017-re készülünk

Karácsony előtt beszélgetést olvashattunk az újságban *Ittész János* püspök úrral *A lutheri teológiának nincs alternatívája* címmel. Nem a püspök úrral akarok vitatkozni, hiszen sokban egyetértek avval, amit ő mint püspök képvisel. Ezt a címben szereplő mondatot szeretném viszont értelmezni. (...) A kérdés valójában az, hogy az evangélium hirdetésében, Krisztus szolgálatában mennyire kell megőrizni lutheránus identitásunkat, vagy bizonyos esetekben mennyit lehet abból feladnunk. Egészen konkrétan a mai magyar valóságban az a kérdés, hogy reformátusok és evangélikusok meg tudjuk-e majd méltóképpen együtt ünnepelni a reformáció ötszázadik évfordulóját.

Mindkét felekezet vallja a reformatori teológia lényegét: egyedül a Szentírás alapján, egyedül Krisztusért, egyedül kegyelemből. Erre épült fel a századok folyamán – különböző társadalmi, politikai, földrajzi és egyéb körülmények befolyása alatt – két különböző felekezet, melyek Magyarországon különösen is eltérő módon és irányban fejlődtek. Ezek a különbségek általában nem a lényegből adódnak, hanem külsőségekből, sokszor csak eltérő szóhasználatból. Természetesen vannak teológiai különbségek is, melyek a Szentírás értelmezéséből fakadnak, de ezek nem jelentősebbek, mint azok a különbségek, melyek egy felekezeten belül is megtalálhatók. Legtöbbjük három-négyszáz évvel korábban feltett kérdésekből ered.

A bennünket körülvevő világ ma viszont egészen más kérdéseket tesz fel nekünk, más kihívásokkal szembesít bennünket, melyekre válaszolnunk kell, és ezt közösen valószínűleg jobban tudnánk megtenni.

Bennünk, evangélikusokban természetesen rögtön felmerül az aggodalom, hogy egy esetleges együttműködés során a református többség elnyelne minket. Lehetséges, hogy bizonyos dolgokat fel kellene adnunk. Másrészt viszont az is valószínű, hogy általunk változhatnának és gazdagodhatnának a református gyülekezetek. Gondolok elsősorban az istentiszteleti liturgiára, melynek megújulására már több jelet lehet látni reformátusok között is. Talán azt is el lehetne érni, hogy a reformkor nyelvtani formái helyett a mai magyar nyelvhasználat legyen általános. Vagy miért ne lehetne megpróbálni legyőzni a reformátusokban meglévő „iszonyt” a kereszt jelétől?

A probléma az, hogy sokszor külsőségeket, öröklött szokásokat tekintünk lutheri vagy kálvini identitásnak, holott azoknak teológiai alapjuk alig van.

Fájó tapasztalat volt egy reformációi ünnepi istentiszteleten, melyet református templomban tartottunk: az úrvacsoraosztásnál az evangélikusok külön ostyát vettek. Valóban két Krisztus lenne, egy kenyérben, egy pedig ostyában? Vagy lutheri teológiánk csorbulna, ha kenyérral és nem ostyával vennénk az úrvacsorát egy református templomban? Ha nem ülve, hanem állva imádkoznánk, és nem oltár, hanem úrasztala lenne templomunk középpontjában? Elsődleges célunk nem lehet az, hogy egyházi szokásainkat maradéktalanul megőrizzük az utókorok.

Részletekbe itt nem lehet belemenni, de az akarat, az egymás iránti készség meglehetne. Sajnos voltak időszakok, amikor kálvinistákat üldöztek lutheránus többségű országokban és viszont. Sajnos még ma is vannak, akik fintorogva vesznek részt a másik felekezet istentiszteletén. Nem volna itt az ideje annak, hogy tegyünk valamit azért, hogy 2017-ig előre tudjunk lépni, és ne csak léleken ünnepeljünk együtt, hanem a Krisztusban megélt egyseget a két felekezet kézzelfoghatóbb módon is megvalósítsa?

SZILAS ATTILA nyugalmazott lelkész (Várpalota)

A médiatörvény vitájának margójára

Nem vagyok a téma szakértője, de mára mindenki azzá lett. Én akkor döbentem meg igazán, amikor pár évvel ezelőtt láttam egy nézettségi mutatót: több mint másfél millió ember volt kíváncsi a *Győzike* nevével fémjelzett műsorra...

Persze több irányból tehető fel kérdés:

Mivé tette az egyébként felkészült, jellemes, megalkuvást nem ismerő magyar embereket ez a gaz, idegen érdekeket képviselő médiaszörny? Mivé lett a történelem folyamán ez az egyébként felkészült, tehetséges, jobb sorsra érdemes nép, hogy így meg lehet vezetni? Miért vesztette el ez az egyébként már-már makulátlan társadalom azt a képességét, hogy váltani tudjon az értékes és értéktelen műsorokat sugárzó adók között? Hogyan juthat el egy magát népnek, nemzetnek identifikáló közösség odáig, hogy elfelejtse azt az ősi igazságot, hogy hazát is csak úgy lehet építeni, miként a házat, templomot: téglánként, alulról felfelé?

Tehát a médiában tapasztalható visszasságok csak torz, görbe, kicsit hibás tükröi, de mégiscsak *tükröi* a saját valóságunknak. Ha változtatni akarunk, akkor nem a tükröt kell összetörni, újrafertézni, hibáztatni, hanem valódi megújulást kell kezdeményezni. A törvényen inneni és túli valóságban.

Miért gondolják azt az új médiatörvény kitalálói, hogy a törvény erejével meg lehet szüntetni azt az értékválságot, amely mondjuk a 8. parancsolat megszegéséből következik: „*Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot!*” Pozitív megfogalmazásban: Vedd meg mások becsületét.

Ma az a valóság, hogy az jut előre, annak van perspektívája, aki átgázol mások becsületén. A média eszközeit is kihasználva. Politikában, üzletben, munkahelyen, sokszor még az egyházban is. Csak akinek van tapasztalata a szabályokon túli szeretet végső hatalmáról, az tudja, hogy – például – mások becsülete mindennél fontosabb.

Nem azt állítom, hogy nincs szükség (médiá) törvényre. De nem hiszek azoknak, akik azt állítják, hogy minden rossz gyökere az, hogy nem volt megzabolázva a sajtó a rendszerváltás óta.

Az értékek világában hosszú évtizedek óta nincs meg a magyar társadalomban a legkisebb közös többszörös. Ezt a helyzetet lehet ostorozni, lehet a mindent elsőprő többség erejével egy illúzió mentén alkotmányosan átalakítani. A helyzet mégis az, hogy akkor járunk helyes úton, ha elfogadjuk, hogy ma a különböző értékek, identitások szövete valóság. Van benne felemelő és lesújtó, vállalható és vállalhatatlan, szép és torz, nemes és nemtelen, mélyen emberi és embertelen. Mégis ezzel a kevert anyaggal kell házat és hazát építeni, szívós következetességgel alulról felfelé.

Felülről lefelé csak légvárat lehet építeni.

LABORCZI GÉZA lelkész (Nyíregyháza)

HÍREK, HIRDETÉSEK

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb február 8-án 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány – a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve – szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára. Meghívott beszélgetőtársak: *Jókai Anna* Kossuth-díjas író és *Gáncs Péter* evangélikus püspök. Téma: *Mi a jó, és mi a rossz? Avagy „ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval!”*. A rendezvény ingyenes! Időpont: február 10., csütörtök, 18.30. Helyszín: Petőfi Irodalmi Múzeum (Budapest V., Károlyi Mihály u. 16.).

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) első félévi evangélikus sorozatának témája: „*Örhelemre állok...*” (Hab 2,1) A második alkalmat február 10-én, csütörtökön 17 órakor *Őrizd meg szívedet – Szívvédelem – életvédelem* (Péld 4,23; 5Móz 4,9) címmel tartják az országos iroda utcáról nyíló termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Igehirdető: *Ittész István*.

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

SZÜLETÉS

„*Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.*” (1Kor 3,7) 2011. január 25-én, Istennek hála, az orosházi kórházban megszületett *Szpisák Attila* tótkomlói lelkész és felesége, *Kornseé Mária Magdolna* negyedik gyermeke, aki a *Ruzsena Júlia* nevet kapta.

APRÓHIRDETÉS

A Petőfi hídnál jó állapotú garzonlakás kiadó. 20/824-6189

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Miért pereltek velem? Hiszen ti hagyatok el hűtlenül – így szól az Úr. Jer 2,29 (Róm 11,32; Mt 13,24–30; 1Kor 1,4–5/6–9; Zsolt 30) Fonák helyzet, ha a hűtlen elhagyó fél megy a bíróságra, és felperes akar lenni. Az elhagyottat meg perbe fogja, és még őt okolja. Mi, emberek erre is képesek vagyunk. Erre csak mi, emberek vagyunk képesek... Isten nem... „*Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad.*” Földi bírák a megmondható, milyen perket indítunk egymás ellen... Az igazi nagy „per”, amelyet Istennel akarunk perelni, az életünkről szól, ha hátat fordítunk neki. „*Ti, mai emberek! Figyeljétek az Úr ígéreteit,*” amíg nem késő! (Jer 2,31)

Hétfő

Isten ruház föl engem erővel. Zsolt 18,33 (Kol 1,29; Préd 9,1–10; Róm 5,12–21) Egyik kedvenc ifjúsági énekem a *Most keljétek fel* a Szélrózsa Band előadásában. Annak is a refrénje: „*Halleluja, Isten nem hagy el, halleluja, Jézust küldte el. Csak ő ad erőt, újlást. Csak ő ad reményt, biztatást.*” Ma ugyanazzal az erővel hangzik fel ez az üzenet, mint a zoltárfő korában. Az a bizonyosságunk, hogy Isten jelen van életünk minden történéseiben. Ott van, ahol mi vagyunk. A jóban, a rosszban. Támaszkodni lehet rá. Ígéreteibe kapaszkodni. Átvizs, áttemel, ahol a mi lábunk már megbicsaklik. Erőt ad a gyengének, nem taszítja el, mint mi tesszük egymással, mert elég nekünk a magunk baja. Halleluja, itt van most is, ma is velünk!

Kedd

A reményesség nem szégyenít meg, mert szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adatott Szentlélek által. Róm 5,5 (1Sám 17,32; Préd 8,14–17; Róm 6,1–11) Mi okunk lenne reménykedni a jövőt illetően, ha Isten nem része életünknek, ha nem ő az alap, akire építkezünk? Miben reménykedhetünk? Pénzben? Egészségben? Meddig tart bármelyik, ki, mi garantálhatja nekünk bármilyen és kiszámíthatatlan az élet, egy biztos pontra van szükségünk, s egész életünkben gyakorlatilag azt keressük. Boldog, aki megtalálja, mert itt van, elérhető, megragadható! Isten szilárd alap, szeretete örök.

Szerda

Ne félj, te kicsiny nyáj, mert úgy tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot! Lk 12,32 (Zof 3,12; Dán 2,27–47; Róm 6,12–23) Csodálatos ez a beszéd, amelyet Jézus a tanítványaihoz intéz, érdemes végigolvasni. Minden mai kérdésünkre, szorongató aggodalmaskodásunkra megfelel. Mély empátiával apróra végigveszi, ami miatt fáj az ember feje. Étel, ruha, egzisztenciális nyugtalanságaink. Ne féljétek, mondja, Atyátok tudja, mire van szükségetek. Ha az ő országát keressétek, tanítványok, akkor Isten megmutatja az utat, elétek adja a szükségeset, elsimítja a buktatókat, jóllakat. Isten országa már itt is a miénk, és egykor az örök életben is ő lesz az, aki otthonunkba visz.

Csütörtök

Így fogják nevezni: csodálatos Tanácsos, erős Isten, örökkévaló Atya, békesség Fejedelme! Ézs 9,5 (Fil 2,9; 1Móz 45,1–15; Róm 7,1–6) Ézsaiás a gyermekről, a fiúról profétál, aki az egész világ békességét hozza el. Uralkodó, Tanácsos, Atya... Milyen nagyszerű nevek, csak térdre borulva, dicsőségét imádvá ejtheti ki a bűnös, halandó ember! Egyáltalán megszólítható-e a világ fejedelme? Hogyan mehetünk elébe az erős Istennek? Úgy, hogy ő jön felénk! Megtette már az általunk legyőzhetetlen távolságot, és most is hívhatjuk őt. Ennyit kell mondanunk: Kérlek, jöjj be az életembe, Jézus!

Péntek

Jézus ezt mondta Péternek: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?” Mt 14,31 (4Móz 23,19b; Jn 7,25–31/32–36; Róm 7,7–13) Jézus a vizen jár, és odahívja Pétert. Amíg Péter az Úrra figyel, csodálatos: képes a tengeren járni! Amint a természeti körülményekre, a saját korlátaira gondol, süllyedni kezd. Azért félt, hogy elsüllyed, mert erős volt a szél, és nagyok a hullámok? Vagy mert lehetetlennek gondolta, hogy csak a hit, az erős, Jézusra ráhagyatkozó hit elég? Amikor süllyedünk, értjük-e az okát? Tudjuk-e, miben vagyunk kevesek? Nem Krisztus ereje, szeretete kevesebb, hanem bennünk történik változás! Jézus rámutat a mi süllyedésünk okára is. Ne légy kicsinyhitű. Az Úr elég erős, hogy megtartsa. És hitünk növelését is tőle kérhetjük.

Szombat

Ti vagytok a világ világossága. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. Mt 5,14a.16 (1Móz 17,1; Jel 8,1–6.11.15–18; Róm 7,14–25) „*En vagyok a világ világossága*” – mondja Jézus (Jn 8,12). A fényforrás a Nap, belőle árad a meleg, az élet feltétele, a fény. A fényt a testek, tárgyak csak visszaverni, tükrözni képesek. Mi sem vagyunk fényforrások, a világosság forrásai önmagunktól. Csak Jézus fényét, szeretetét tükrözzük vissza, amely kiárad ránk. Nem a saját fényünk ragyog, ha jót tettünk, szoltunk, ha áldás fakadt tetteink nyomán. Ha oszlik a sötétség, akkor ott Jézust sugározzák, az ő fényéből oszlanak, és nyomában a mennyei Atyát dicsőítik.

■ KÖHÁTI DOROTTYA

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 6-ától február 13-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>6.03 / M. Katolikus Rádió <i>Orgonamuzsika</i></p> <p>10.05 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>10.40 / m1 <i>A keresztyén ember szabad-ságáról</i></p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a celldömölki evangélikus templomból</i></p> <p>12.00 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i></p> <p>18.05 / m1 <i>Magyarország története</i></p> <p>Árpád-házi szentek</p> <p>23.15 / Duna Tv <i>33 jelenet az életből (lengyel játékfilm, 2008) (95')</i></p>	<p>10.00 / Torony Rádió (Békés) <i>Lélekhangoló</i></p> <p>Az Evangélikus Rádiómisszió féléórása</p> <p>11.30 / TV2 <i>A Szent Lőrinc-folyó lazacai (magyar-olasz film, 2002) (115')</i></p> <p>18.00 / Bartók rádió <i>A passai nemzetközi rézfűvés kamarazenei verseny győztesei játszanak</i></p> <p>A Corpus harsonakvartett</p> <p>19.30 / PAX <i>Békesség hírnöke (baptista magazinműsor)</i></p> <p>21.17 / Bartók rádió <i>A kétféjű fenevad</i></p> <p>Weöres Sándor történelmi panoptikuma</p> <p>23.10 / m1 <i>Tizenkét kőműves (építészeti sorozat)</i></p>	<p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i></p> <p>Benne: Angelika Kirchsclager</p> <p>Bach-áriákat énekel</p> <p>10.55 / Duna Tv <i>A világ konyhái</i></p> <p>Olaszország</p> <p>13.45 / m2 <i>Magyar évszázadok</i></p> <p>Bocskai és a bécsi béke</p> <p>14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i></p> <p>Az intelligencia</p> <p>20.40 / Duna Tv <i>Leiki klinika (magyar játékfilm, 1941) (74')</i></p> <p>21.40 / m1 <i>Indul a bakterház (magyar tévéfilm, 1980) (66')</i></p> <p>1.15 / TV2 <i>A fény ösvényei (magyar film, 2005) (90')</i></p>	<p>13.00 / PAX <i>Családi asztal. A Zákeus Médiacentrum családi magazinja</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebened bíztunk eleitől fogva...”</i></p> <p>A református egyház féléórása</p> <p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Liszt Ferenc. Benne: Esztergomi mise</i></p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonalok</i></p> <p>Kocsis Tamás filmrendező</p> <p>20.15 / Duna II. Autonomia <i>Majd az idő kipörgeti</i></p> <p>Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutató portréja</p> <p>20.40 / Duna Tv <i>Mátkaság és legényélet (angol játékfilm, 2004) (107')</i></p> <p>23.40 / Duna Tv <i>Gipsy Side (magyar dokumentumfilm)</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>10.45 / m2 <i>Az irodalom nyelve</i></p> <p>Kosztolányi Dezső</p> <p>13.15 / Bartók rádió <i>Virágh András játszik a Mátyás-templom orgonáján</i></p> <p>13.45 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai</i></p> <p>Pannonhalma</p> <p>14.00 / m2 <i>Sírjaik hol domborulnak?</i></p> <p>15.15 / Kossuth rádió <i>Kihívás</i></p> <p>Amiről a világ vitatkozik</p> <p>21.10 / Duna Tv <i>Érzelemgyár (francia játékfilm, 2007)</i></p> <p>21.40 / m1 <i>Viharfelhők (francia tévéfilm, 2006) (88')</i></p> <p>23.20 / Duna Tv <i>A Karamazov testvérek (olasz tévéfilmsorozat) 1–2. rész</i></p>	<p>13.23 / Bartók rádió <i>XXIV. debreceni Bartók Béla nemzetközi kórusverseny</i></p> <p>Benne: Tóth Péter: Gloria in excelsis, Nystedt: Hosanna</p> <p>Jozef Swider: Pater noster</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i></p> <p>A baptista egyház féléórása</p> <p>15.35 / Duna II. Autonomia <i>A házasság hete</i></p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Eszmélet</i></p> <p>Versék a rádió archívumából</p> <p>21.40 / m1 <i>Este találkozunk! (francia filmdráma, 2004) (94')</i></p> <p>22.50 / Duna Tv <i>Repedés (lengyel játékfilm, 2008) (84')</i></p> <p>23.00 / Bartók rádió <i>Ars nova. Benne: Jukka Tiensuu: Mise klarinéttra és zenekarra</i></p>	<p>5.45 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>9.00 / m1 <i>Delta (tudományos magazin)</i></p> <p>11.25 / m2 <i>A budavári szoborlelet</i></p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i></p> <p>„Nem jó az embernek egyedül...”</p> <p>19.00 / Duna Tv <i>A zene az kell</i></p> <p>Szakcsi Lakatos Béla</p> <p>19.30 / Duna Tv <i>Egy férfi és egy nő (francia játékfilm, 1966) (99')</i></p> <p>23.30 / Duna Tv <i>Kis Moszkva (lengyel játékfilm) (114')</i></p> <p>23.30 / TV2 <i>A könnyek völgye (amerikai-magyar film, 2006) (84')</i></p>	<p>8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i></p> <p>Az Evangélikus Rádiómisszió féléórása (on-line adás: www.civilradio.hu)</p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Istentisztelet közvetítése a farsori evangélikus templomból</i></p> <p>Igét hirdet: Szabóné Mátrai Marianna lelkész</p> <p>10.30 / m1 <i>Evangélikus magazin (ismétlés 13.30 / m2)</i></p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>14.04 / Kossuth rádió <i>Szonda (tudományos magazin)</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Jubiláte Deo. Évszázadok egyházi muzsikája</i></p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Emma (angol játékfilm, 1996) (107')</i></p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).

Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írások tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

